

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושמונים-ושתיים של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, ח' בחשוון התשנ"ו (1 בנובמבר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 10:00

תוכן העניינים

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995 (קריאה ראשונה)

נשיא הרפובליקה של פורטוגל מריו סוארש – אורח הכנסת

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995 (קריאה ראשונה)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995 (קריאה ראשונה)

הצעות לסדר-היום

שיקום סייענים ערבים

שאלות ותשובות

העברת סמכויות הגבייה של עיריית קריית-ביאליק לגורם חיצוני

שיעורי הקנסות בגין חנייה אסורה בתל-אביב

עמידת חלונות בממ"דים בתקן אטימה מפני גזים

גג בניין הפקולטה לרפואה בתל-אביב

אזרחים בדואים חסרי אזרחות ישראלית

מספר התקנים במשרד הפנים במזרח-ירושלים

שטח השיפוט של הכפר מעליא

נוסח טופס הבקשה לקבלת אשרת כניסה לישראל

מבני הדת בירושלים

מעמד היישוב שערי-תקווה

דלקת הענק באזור ירושלים

שאלות בעל-פה

יציאה מהארץ בלי לעבור ביקורת דרכונים

שאלות ותשובות

שכר לימוד הנגבה מסטודנטים

תקנות המשרד בדבר בחינות בגרות

לימודים בשפה האנגלית במכון ויצמן

הקמת בניין לבית-הספר לחינוך המיוחד בערערה-עארה

הרחבת החינוך המיוחד בסקטור הערבי

התקנת מזגנים בבתי-הספר בבאר-שבע

שיעור מקבלי תעודות בגרות בערי פיתוח

פעילות האוניברסיטה המורמונית בירושלים
מעשי הונאה בתחום הקייטנות
הפעלת מורות חיילות כמדריכות בתנועות הנוער
תקציב תלמודי-התורה
חינוך ילדים עולי תימן ברחובות
הכשרת הגננות והמטפלות הערביות לגיל הרך
אולימפיאדת אטלנטה 1996
גנבת בחינות
אפליה עדתית בקבלת תלמידים לבית-ספר באשדוד
עומס תנועה בכניסה לעיר ראשון-לציון
מינהל התעופה בישראל
הסדרי בטיחות בכביש ירושלים-תל-אביב
מגמה להפעיל את ה"כרמלית" בחיפה בשבת
פתיחת קווי התעופה הפנים-ישראליים לתחרות
תחנת המוניות בנתב"ג
אי-ביצוע עבודות תשתית של רכבת ישראל ברחובות בשבת
סירוב נהג אוטובוס לעזור לילדים תועים
אפליית תלמידי ישיבות
זכאות להנחה בתחבורה ציבורית
עיכוב רשיונות נהיגה של סרבני דוחות חנייה
רשיון להסעת יותר משבעה נוסעים ברכב פרטי
הקלת עומס התנועה
שיקום נכים באמצעות רשיון להפעלת מונית
תפקוד המינהל לבטיחות בדרכים
מבחן נהיגה מעשי בבתי-הספר לנהיגה
הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה-1995
(קריאה ראשונה)
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גנבת בקר ומקנה), התשנ"ו-1995
(קריאה ראשונה)
חילופי גברי בוועדות הכנסת

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב) התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ר' אדרי:

אין לי הזדמנות לומר: חברי הכנסת, משום שאין חבר כנסת אחד. אני פותח את ישיבת הכנסת. הצלת את המצב, אדוני, חבר הכנסת בדש, וגם חבר הכנסת דן תיכון.

חברי הכנסת, ברשותכם, אני פותח את ישיבת הכנסת היום, יום רביעי, ח' בחשוון התשנ"ו, 1 בנובמבר 1995.

סדר-היום מונח לפנינו. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה, הצעת חוק הגליל והצעת חוק רשות השידור. נותרו כמה נואמים, שישה במספר, והם חברי הכנסת: משה גפני, פני בדש, יגאל ביבי, אברהם פורז, משה קצב וגדליה גל. אנחנו גם נצביע היום בקריאה ראשונה על הצעת חוק התקציב.

אני מזמין את ראשון הנואמים – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, אתה לא מדייק, ואתה תגרום לבעיות. אנחנו נצביע על הצעת חוק התקציב ועל הצעת חוק ההסדרים – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני קראתי את סדר היום, ואני פשוט לא רוצה לחזור על דברי פעמיים. כאשר פתחתי את הישיבה הודעתי על סדר-היום, ולאחר מכן אמרתי שתהיה הצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אמרת על מה שנצביע. אני לא כל כך מאושר מסדר-היום, וזאת בלשון עדינה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני.

אני מזמין את ראשון הנואמים, חבר הכנסת משה גפני – איננו. אני מזמין כעת את חבר הכנסת פיני בדש. אדוני, הבמה לרשותך. אני מבקש להודיע, שמי שאיננו באולם כשאני קורא בשמו לא יקבל שנית את רשות הדיבור. בבקשה, אדוני.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, טבעי שכשמדברים על תקציב מדינה לשנה מסוימת אנחנו בוחנים את הדברים שאנחנו חושבים שאינם טובים או שאינם מספיקים, או שיש לבקר אותם במסגרת התקציב. אני מברך את שר האוצר, חלקית לפחות, על היושר הפוליטי שלו לאורך כל הדרך ועל מאמציו לשמור על יושר ציבורי. הרבה מאוד פעמים ראש הממשלה התערב בהחלטותיו הכלכליות של שר האוצר ונגרמו עיוותים כאלה או אחרים. נכון שלממשלה היו הצלחות כאלה או אחרות, ואי-אפשר להתעלם מהן; אני אזכיר כמה מהן. אבל, אני אבקש את הדברים שאני חושב שלא נעשו בסדר.

היו הצלחות בהורדת האבטלה מ-11.2% ל-6.5%. אומנם יש עלייה ברמת החיים, אבל לזה יש השלכות שליליות, ואני אדבר עליהן יותר מאוחר.

אמרו לי שהתל"ג לנפש עלה מ-14,000 דולר ל-15,500 דולר, אבל אני חושב, אדוני חבר הכנסת דן תיכון, שזה משום שהדולר לא זז.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר להוריד את שער הדולר, ואז התל"ג יעלה.

פיני בדש (צומת):

כן, אבל מאחר שהדולר לא זז שלוש שנים, התוצר הלאומי הגולמי לנפש עולה, אבל זה פיקטיבי.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא פיקטיבי, אבל זה לא כמו ששר האוצר מציע.

פיני בדש (צומת):

זו לא עלייה ריאלית.

היתה עלייה גדולה מאוד בתקציב החינוך, ואני חושב שאלה דברים שנעשו – – –

גדליה גל (העבודה):

מה זה עלה ריאלית?

פיני בדש (צומת):

תקציב החינוך?

גדליה גל (העבודה):

לא.

פיני בדש (צומת):

לא חישבתי את זה, אבל אני מעריך שהוא עלה בסביבות ה-20%.

אני אתייחס לכמה נושאים מרכזיים, שבחלקם אני מעורב אישית – הנגב ועוד כמה דברים כלליים שאני חושב שנעשה עוול לגביהם. כמו בכל שנה אנחנו מדברים על נושא תקציבי הנגב, ובכל שנה היו לנו ציפיות גדולות יותר לסגור את הפערים הגדולים, מה שלא נעשה במשך 30-40 שנה, והיו לי לפחות ציפיות משר האוצר הזה, שהוא תושב הנגב, שייתן יותר תשומת לב לתקציבי הנגב.

פיתוח התשתיות של הכבישים – אנחנו בפיגור. אני חושב שאנחנו נמצאים במאה הקודמת מבחינת מצב הכבישים בנגב. נעשה מעט מאוד ביחס למה שאנחנו רואים במרכז הארץ ובצפון הארץ, ואני חושב, שאם עתודת הקרקע של המדינה היא בנגב, בלי הכנת תשתיות של כבישים נורמליים, שאפשר לנסוע בהם ולהגיע ליעד בפרקי זמן קצרים, לא נוכל להעביר אוכלוסייה לנגב.

רמת הבריאות בנגב ירודה. יש בית-חולים אחד בלבד בנגב, מה שאין לאחרים, שמשרת אוכלוסייה חלשה. בית-החולים הזה, בית-החולים "סורוקה", נמצא במצב של קריסה הן מבחינה כלכלית והן מבחינה מבנית. הוא נמצא בתפוסה של כמעט 200%. אני חושב, שבאפריקה, במדינות העולם

השלישי, מצב כל כך קשה וירוד, לא מבחינה מקצועית אלא מבחינה פיזית, לא יכול להיות. אנחנו ישבנו עם שר האוצר וקיוונו שהוא יענה לנו. זקוקים בדחיפות ל-170 מיליון שקל, לפחות ל-50 מיליון שקל לשנה הקרובה. אני מקווה שבפגישות הקרובות עם שר האוצר, לפני הקריאה השנייה והקריאה השלישית, הוא אכן יענה לחלק מהדרישות בתחום הזה.

הרכבת. מצב בתחום תאונות הדרכים במדינת ישראל הוא קריטי. זו פשוט מלחמה. 700 הרוגים לשנה – זו מלחמה. כשיש הרוגים בלבנון צועקים, אבל לא ייתכן שלא יתחילו לעבוד בנושא בניית תשתית הרכבות. בלי רכבות, ישקיעו כמה שישקיעו בכבישים, זה לא יעזור, כי קצב קניית המכוניות כפול ומשולש מקצב פיתוח תשתיות הכבישים. במדינה מודרנית הרכבות הן כלי מרכזי להסעת נוסעים. לא ייתכן שלא יתחילו להשקיע. היום יש לרשות הנמלים והרכבות תקציב, אבל חייב להיות תקציב מדינה מכון להשקעות בתשתיות של רכבות. אם היתה רכבת מהירה מבאר-שבע לתל-אביב ומבאר-שבע לירושלים, אני, למשל, לא הייתי מגיע במכונית לכנסת בירושלים.

אדוני היושב-ראש, תן לי גם את זמן הדיבור של חבר הכנסת גפני.

היו"ר ר' אדרי:

אני לא יכול לתת לך את זמן הדיבור של חבר הכנסת גפני.

פיני בדש (צומת):

רק התחלתי, אני בנושא הראשון.

היו"ר ר' אדרי:

אתה עברת לאגודת ישראל, אדוני?

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הערה לסדר.

היו"ר ר' אדרי:

כן אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

במשך יומיים לא ראינו שרים בעת הדיון.

גדליה גל (העבודה):

למה?

דן תיכון (הליכוד):

לפחות לקראת סוף הדיון שיגיע לכאן שר כלשהו שיכבד אותנו בעת הדיון.

היו"ר ר' אדרי:

אני מבין אותך, אדוני, אבל אתמול אני ניהלתי את הישיבה, היו שרים, ואני נכחתי אתמול עד נעילת הישיבה – היה השר לאיכות הסביבה וגם יושב-ראש ועדת הכספים היה כאן.

דן תיכון (הליכוד):

יושב-ראש ועדת הכספים חשוב מאוד, אבל – – –

היו"ר ר' אדרי:

אני רק צינתי עובדה. אני מבקש מגברתי סגנית מזכיר הכנסת להוֹאִיל בבקשה לדאוג ששרים יהיו נוכחים בישיבה. תודה. בבקשה, אדוני.

פיני בדש (צומת):

נכון שהיה פיתוח תעשייה מואץ בדרום, אבל בינתיים הדבר המרכזי שאנחנו מקבלים בנגב הוא החלטה אומללה שהיתה בשבוע שעבר – להעביר את כל הזבל של המדינה לאתר דודאים. אנחנו לא ניתן לזה לקרות.

דבר מרכזי נוסף – הגדלת נטל המס. היתה התחייבות של הממשלה הזאת להקטין את נטל המס. בספטמבר שנה זו היה צריך לרדת נטל המס, אבל בפועל המס הישיר עלה מ-37.7% ל-42.6%. לדעתי, זה מוריד מהמוטיבציה לעבודה ולהשקעות.

יש החלטה להקפיץ את שכר אנשי הקבע ולתת אותו באוקטובר 1996. כנ"ל כל תוספות השכר לבכירים ולשאר המשק מתוכננות לאוקטובר 1996. אם ננסה להסתכל בצורה אובייקטיבית, אני חושב שלתת העלאת שכר גבוהה כזאת חודשיים לפני הבחירות, אני לא יכול להגדיר זאת אלא כשוחד בחירות; לרבות חלוקת האופציות המתוכננת. יכול להיות שזה רעיון טוב, אבל העיתוי של חלוקת האופציות לציבור – זה מסריח.

גם ההחלטה להעלות את הארנונה השנה ב-12% – זו בעצם תוספת של מס עקיף על הציבור.

דן תיכון (הליכוד):

למה מס עקיף? זה מס ישיר.

פיני בדש (צומת):

מס ישיר על הציבור.

דן תיכון (הליכוד):

את הארנונה מכניסים למס הישיר.

רון נחמן (הליכוד):

אבל מקצצים את תקציב הרשויות המקומיות.

פיני בדש (צומת):

נכון. החוכמה פה היא, שמעלים את הארנונה במס הישיר לתושב, והמדינה מורידה את ההשתתפות שלה בתקציב השלטון המקומי. זו תוספת של מס שהיא קשה, מאחר שהאינפלציה המתוכננת היא כ-8%. העלאה של 4% היא 50% עלייה ריאלית של המיסוי.

נכון, פה מתפארים שהצריכה הפרטית גדלה ב-22% והביאה לצמיחה של 6%. צריך לזכור מניין בא הכסף הזה לצריכה הפרטית. זו ירידה בחיסכון מ-6%-7% ל-5%. אלה קופות הגמל שהאנשים רצו ופדו, קופות הגמל שהפסידו בהן 7%. זאת אומרת, שהציבור מפסיק להאמין בחיסכון, מפסיק להאמין בקופות הגמל ומתחיל לחגוג. ממילא ערך הכסף יורד וממילא לא מאמינים. הלכו והשקיעו בצריכה.

כתוצאה מהגידול בצריכה וההשתוללות בקניות, נוצר השנה גירעון מסחרי של כ-11 מיליארד דולר. להערכתי, אם זה יימשך ויגדל בקצב הזה, זה יביא אותנו לפשיטת רגל.

היו"ר ר' אדרי:

אתה מדבר זמן כפול, אני מבקש לסיים.

פיני בדש (צומת):

אני רוצה לסיים.

אברהם פורז (מרצ):

צומת תצביע בעד התקציב?

פיני בדש (צומת):

יש לנו פגישה עם שר האוצר מייד אחרי הנאום שלי. אנחנו רוצים לבחון את העניין הזה, כי אנחנו רוצים למנוע סחטנות כזו או אחרת. הפגישה עם שר האוצר בעוד חמש דקות. אנחנו נשקול את דרכנו.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת פיני בדש. אני מזמין את חבר הכנסת יגאל ביבי באותו נושא: הצעת חוק התקציב לשנת 1996 ויתר החוקים – חוק ההסדרים, חוק הגליל וחוק רשות השידור. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, התקציב שהוגש על-ידי שר האוצר מתעלם מן הצרכים האמיתיים של אזרחי המדינה. הוא פוגע בשכבות של מעוטי היכולת ובגמלאים. נתונים אלה, שמתפרסמים

בעיתונים, סותרים את החזון הכלכלי של שר האוצר. יותר שהוא בא לבטא את צורכי עם ישראל הוא נועד לצרכים יחצ"ניים, כדי להדגיש את הישגי הממשלה.

אנחנו הכרנו פעם את מפא"י, את מפלגת העבודה, מפלגה שהיתה סוציאליסטית ערכית, שיש לה חזון בתחום ההתיישבות, בתחומים סוציאליים.

אברהם פורז (מרצ):

למפד"ל היתה רוח – – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אנחנו מדברים עכשיו על תקציב, לא מדברים על מדיניות, חבר הכנסת פורז. לא על חשבוני הוא מפריע לי.

בחמש הדקות שיש לי כאן אני רוצה לדבר על שלושה נושאים. לפני זה אני רוצה להדגיש ולהזהיר, עם כל הכבוד למה ששר האוצר אומר לנו, שרמת החיים עלתה והאבטלה ירדה והאינפלציה היא רק 10% השנה, רבותי, במאזן התשלומים שלנו 11 מיליארד גירעון. אנחנו בין ארבע המדינות שצועדות האחרונות בתחום הזה. זה צריך להדליק נורה אדומה מבחינת מה שהולך לקרות במשק.

ברגעים אלה מתכנסים כנראה מאות חקלאים ממושבים מכל הארץ כדי להפגין כאן מול הכנסת. מפלגת העבודה, שבנתה את החקלאות, שבנתה את ההתיישבות, היא עיוורת? היא לא רואה מה נעשה היום בשטח? כאשר יש ספסרות בקרקעות, כאשר יש הפקרות, יש נטישה של החקלאות שהיא גם ערך. הלוא הנושא הזה קטסטרופלי. מנשלים חקלאים מסכנים שישבו בצפון ובדרום על החלקות שלהם מצד אחד, ומצד שני יש המתעשרים בקלות מאדמות המדינה, ואין מי שיבדוק את הנושא הזה.

אני אומר לממשלה הזאת, לממשלת המערך, שאני לא מבין אותה. אנחנו, הציונות הדתית, והם, בנינו התיישבות. הממשלה הזאת לא רגישה לקרקע, כשם שהיא לא רגישה לקרקע בחלקי ישראל. גם בארץ-ישראל, מה שאצלה ארץ-ישראל, היא מפקירה את הנושא של הקרקע ושל החקלאות.

ברגעים אלה אולי יושבים דראושה וגם אנשי מרצ וחושבים על אקרית ובירעם. מה שייך עניין אקרית ובירעם לתקציב? קראנו אתמול בעיתון – מה שייך נושא אקרית ובירעם לעניין של התקציב? זו לא סחטנות, חבר הכנסת פורז? ברור שזו סחטנות. הנושא הזה חמור מאוד.

רן כהן (מרצ):

אנחנו לא העמדנו את נושא אקרית ובירעם מבחינת התקציב.

יגאל ביבי (מפד"ל):

כך כתוב בעיתון. אז למה פתאום השבוע, למה לא לפני חודשיים?

רן כהן (מרצ):

אין לזה שום קשר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

למה השבוע? למה לא לפני חודש, למה לא לפני חודשיים? תתביישו לכם, חבר הכנסת רן כהן. את יהודה ושומרון נתתם, עכשיו אתם רוצים לחסל גם בארץ-ישראל?

היו"ר ר' אדרי:

אפשרתי לך הערת ביניים, חבר הכנסת כהן.

רן כהן (מרצ):

למה לחסל?

יגאל ביבי (מפד"ל):

בארץ-ישראל הקטנה, המצומקת, הצפופה – גם אותה אתם רוצה לחסל?

רן כהן (מרצ):

אם אותך היו מעבירים מהבית?

יגאל ביבי (מפד"ל):

גם בטבריה היו. אז תיתנו את יפו ואת טבריה ואת הכול.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת רן כהן.

רן כהן (מרצ):

זה לא צודק.

יגאל ביבי (מפד"ל):

זה לא צודק, אז נחזיר את הכול. תחזיר מיליון. תתביישו לכם. הרסתם את המדינה.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת רן כהן, היו לך כמה קריאות וזה היה במקום, אני מבקש לאפשר להמשיך בסדר-היום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הנושא השני, בקצרה – משכנתאות ודירור. רבותי, לא יכול להיות שבמשך שנים מחכים לעדכון המשכנתאות. איך לא התביישתם לפרסם בעיתונות את הטבלה הזאת? הלא זה עשה לכם יחסי ציבור. לפחות עכשיו, בשנת בחירות זו, בושה לפרסם את הביזיון הזה, שכמעט לא עדכנתם משכנתאות לזוג צעיר.

הדבר האחרון, נושא הביטחון. התקציב הזה אומר, שתקציב הביטחון ירד. רבותי, תפסיקו להשלול את העם הזה. לפני כמה שעות ראיתם יריות באזרחים של מדינת ישראל. תקציב הביטחון קטן כאשר סוריה מאיימת, כאשר עירק עוד לא בשלום אתנו, כאשר העולם הערבי אומנם רק הולך לוועידות אתנו.

רבותי, מה עשיתם לנו? את הערכים של מדינת ישראל כמדינה יהודית אתם הורסים ורומסים יום יום. אני לא יכול בחמש דקות לומר את כל המחדלים שלכם בתחום הרוחני היהודי. את ארץ-ישראל אתם נותנים. לגבי ארץ-ישראל, שאתם אומרים שהיא ארץ-ישראל, אקרית, בירעם ועוד תקדימים – אתם הולכים לעשות סחטנות יחד עם דראושה. בביטחון אתם מקצצים.

רבותי, למפד"ל היו בזמן האחרון הרהורים אם לתמוך בתקציב הזה, ולא מפני שזה תקציב טוב, אלא כדי שתקדימו את הבחירות, ואז העם ישפוט לא רק את הנושא הביטחוני אלא גם את התקציב ואת

סדר העדיפויות שלכם, שלדעתנו אינו נכון. אם תקדימו את הבחירות וגם התקציב הזה ילך לשיפוטו של העם, אולי נשקול את הדבר. אנחנו חושבים שהתקציב הזה אינו טוב, וגם אתו צריך לגשת אל העם כדי שיחליט.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז. כזכור, סדר-היום הוא הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, הצעת חוק ההסדרים במשק, הצעת חוק הגליל והצעת חוק רשות השידור. בבקשה, אדוני.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בדיון ארוך כזה אין כמובן דבר שלא נאמר גם מהצד הזה וגם מהצד הזה, אבל יש כמה דברים שפשוט אי-אפשר להתעלם מהם. אנחנו משק בצמיחה, משק שהולך קדימה, וכל אחד מאתנו חש בזה היטב באופן אישי. רמת החיים של כולם עלתה. יש תקופות בישראל, שכאשר אדם רוצה לצאת לחופשה לחוץ-לארץ, הוא ניגש למשרד נסיעות ואומר לסוכן הנסיעות: תמצא לי מקום פנוי ליעד כלשהו, כאשר ברור שהיעדים הפופולריים כבר מזמן מלאים. נכון, רמת החיים הטובה אינה מקיפה את כולם באופן מוחלט, אבל גם רמת החיים של השכבות היותר-חלשות בחברה עלתה באופן משמעותי.

יש כמה פרמטרים לבדיקה של נושאים כלכליים, ולא אכנס אליהם בצורה מדוקדקת. אבל דבר אחד ברור, שמ-11.2% אבטלה ב-1992 הגענו לשנה לאומדן של 6.8% אבטלה, ופירושו של דבר הוא, שקליטת העולים היתה מוצלחת מאוד. אגב, זה אחד הדברים שהרבה מדינות צריכות ללמוד. אנחנו יודעים, שמדינות רבות בעולם נלחמות נגד הגירה, מערימות קשיים על הגירה ועושות כל דבר אפשרי כדי שלא תהיה אליהן הגירה, והנה אלינו, בתקופה קצרה יחסית, של חמש שנים, הגיעו כ-700,000 עולים חדשים, והם נקלטו; ולא רק שהם נקלטו, אלא הם גם הצעידו את המשק הישראלי כולו קדימה, וזה דבר שחשוב לזכור אותו.

מובן שבתחילת גל העלייה נוצרת אבטלה, אבל, כפי שאנחנו רואים, האבטלה ירדה ל-6.8%, ואנחנו יודעים היטב, שבחלק מהמקצועות החשובים והחיוניים קשה למצוא היום עובדים.

אני רוצה לדבר רק על שני נושאים שבהם אני בכל זאת מציע תיקונים. אחת הבעיות, שתלך ותחמיר, היא שאלת הפנסיה התקציבית באופן כללי, ושאלת הפנסיה התקציבית למשוחררי צבא הקבע בעיקר. אנחנו נמצאים היום במצב שבו אנשים בגיל 42-43 פורשים מצבא הקבע ומקבלים לאחר מכן במשך 40 שנה פנסיה. אין לדבר הזה כל הצדקה. אין לזה הצדקה, משום שלדעתי אין מבחינת צה"ל כל הצדקה להוציא אדם לפנסיה בהיותו בן 42-43. אני חושב שאלופים צריכים להיות בגיל יותר קרוב ל-60 מאשר ל-40 כאשר הם יוצאים לפנסיה. עניין הכושר הפיזי אינו הדבר החשוב, וככל שהאדם מבוגר יותר הוא צובר יותר ניסיון חיים, יותר שיקול דעת, ואין זה מקרה שבמדינות אחרות קצינים בכירים הם יותר מבוגרים. אותו דבר גם לגבי דרגי הביניים, בעיקר כאשר אנחנו מדברים על המערך העורפי ואנחנו יודעים שעל כל חייל ביחידה קרבית יש חיילים רבים בעורף. אינני רואה, למשל, סיבה לכך שפרקליט צבאי ורופא צבאי ונגד בחיל האוויר, שעוסק בתחזוקת מטוסים, ונגד בסדנה צבאית, שעוסק בתחזוקת מכוניות, יפרשו לפנסיה בגיל 42-43.

כשאנחנו מסתכלים על תקציב הביטחון אנחנו רואים את התופעה המדאיגה, שמדי שנה בשנה העלות של פנסיה ושכר עולה על חשבון המרכיב של הצטיידות. בסופו של דבר נגיע למצב, שרוב תקציב הביטחון ייאל על-ידי משכורות ופנסיה, ולהצטיידות יישאר מעט מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

כמה זה היום?

אברהם פורז (מרצ):

הגרפים עולים כל הזמן, חבר הכנסת תיכון. אני לא יודע אם הנתונים האלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה 50% מתקציב הביטחון?

אברהם פורז (מרצ):

זה מגיע לזה, כמעט. אני לא יודע אם הנתונים האלה גלויים או חסויים, אינני בטוח שכולם גלויים. אבל, כולנו עוקבים בדאגה רבה אחרי התופעה הזאת. וכבר אמרתי, שאינני רואה כל הצדקה לכך שרס"ר או נגד שעובדים בסדנה צבאית או בתחזוקת מטוסים בחיל האוויר יוצאו לפנסיה בגיל 42-43. אגב, באותו מקום עבודה, באותו צה"ל, יכול להיות אזרח עובד צה"ל ששכרו זהה פחות או יותר והוא יפרוש רק בהגיעו לגיל 65, כמו כל עובד מדינה אחר.

אני חושב שאנחנו צריכים לעשות דבר שאקרא לו הזקנת הצבא. אנחנו צריכים צבא יותר זקן, אנשים יותר מבוגרים, שפורשים לפנסיה בגיל יותר גבוה.

דן תיכון (הליכוד):

לא זקן – – –

אברהם פורז (מרצ):

אני אומר "הזקנה", אבל בכל אופן בוודאי לא "הצערה".

היו"ר ר' אדרי:

יותר מבוגר.

אברהם פורז (מרצ):

המלה "זקן" אינה נתפסת טוב, אבל אני זוכר שדוד בן-גוריון הלך פעם בקמפיין בחירות עם הססמה "אמרו כן לזקן", אז כנראה זה לא כל כך נורא. במקורותנו זקן נחשב גם לחכם. זקנים, משמע חכמים. בכל מקרה, צריך לבגר את הצבא. זה נשמע יותר טוב? לבגר את הצבא, שהצבא יהיה יותר מבוגר, וזה יקטין כמובן גם את העלויות הגדולות של הפנסיות המיותרות הללו.

הדבר האחרון שאני רוצה לגעת בו הוא עניין מס הרכוש. לאחרונה פורסם, שסיעות חד"ש ומד"ע מאיימות, או אומרות שלא יתמכו בתקציב אם לא תיפתר הבעיה של מס רכוש, והכוונה היא בעיקר למס רכוש במגזר הערבי. אני חושב, שהגישה הזאת, עם כל הכבוד, מוצדקת.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שבעניין מס הרכוש בישראל יש לנו כמה אנומליות וכמה עיוותים שצריך אחת ולתמיד לתקן אותם.

אני מניח שכולכם יודעים, שכאשר לאדם יש וילה מפוארת במקום יוקרתי, שערכה מיליוני דולרים, או לפחות מאות אלפי דולרים, אם יש לו דירת גג במקום יוקרתי שערכה כמה מאות אלפי דולרים, וגם אם יש לו עשר דירות כאלה, הוא לא משלם על אף אחת מהן מס רכוש, משום שעל דירת מגורים לא משלמים מס רכוש. גם מי שיש לו אוסף בולים גדול, מי שיש לו אוסף תמונות יקר, מי שיש לו אוסף עתיקות, אוסף תכשיטים או אוספים אחרים מעין אלה, על זה הוא אינו חייב לשלם מס רכוש.

לעומת זאת, אם יש לאדם באיזה מקום שכוח-אל מגרש ששווה אולי 100,000 שקל, 50,000 שקל או 50,000 דולר, מדי שנה בשנה הוא חייב לשלם 2.5% מס רכוש, והוא מחויב לשלם את הסכום הזה גם כאשר לא ניתן כלל לבנות על המגרש, כאשר לדוגמה מסיבות תכנוניות אי-אפשר להוציא היתר בנייה, כי נניח עדיין אין תוכנית בניין ערים, או שזה בהליכי פרצלציה, או מכל מיני סיבות אחרות, מס רכוש הוא צריך לשלם כל הזמן.

גם בעניין מס שבח יש עיוות. מי שיש לו דירת מגורים, וגם מי שיש לו כמה דירות מגורים, אחת לארבע שנים הוא יכול למכור דירת מגורים אחת ולהרוויח עליה מאות אלפי דולרים, ולא לשלם מס שבח. לעומת זאת, אם ימכר אותו מגרש מסכן, שעליו דיברנו קודם, ישלמו עליו מס שבח מלא.

אני חושב שיש בזה עיוות. נכון שהדבר פוגע במידה רבה במגזר הערבי, ולכן סיעות חד"ש ומד"ע העלו את העניין, אבל אני אומר לכם, שזה עושה עוול גם בקרב הציבור האחר, לא הערבי, בקרב כלל תושבי ישראל.

אנחנו, כמה חברי כנסת, הצענו הצעת חוק, שלפיה יהיה סף תחתון לתשלום מס, כפי שזה נהוג במס הכנסה. הרי אתם יודעים, שאינך משלם מס הכנסה החל מהשקל הראשון שאתה משתכר. יש איזה סף שרק כשאתה עובר אותו אתה מתחיל לשלם מס הכנסה. בהתחלה אתה משלם אחוז שולי נמוך, ואחוזים הולכים וגדלים ככל שההכנסה גדלה. אותו דבר צריך להנהיג, לדעתי, גם לגבי העניין הזה של מס רכוש על מגרשים. אנחנו מציעים, למשל, שמי שיש לו מגרש או נכסי מקרקעין שערכם אינו עולה על 250,000 שקל, על 250,000 שקל אלה לא ישלם מס רכוש.

נכון שזו תהיה פגיעה מסוימת בהכנסות המדינה, אבל תהיה זו פגיעה בלתי משמעותית, פגיעה לא מאוד רצינית, ואני מניח שעל-ידי קיצוץ במקום זה או אחר יוכל שר האוצר למצוא פתרון לעניין הזה. לכן הייתי מציע לשר האוצר לקבל את התביעות האלה של חד"ש ומד"ע, כי הן תביעות מוצדקות. תודה.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני, חבר הכנסת אברהם פורז. אני מזמין את חבר הכנסת משה קצב. אדוני, בבקשה. אני רוצה להזכיר שהדיון הוא בהצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר האוצר לשעבר יהושע רבינוביץ, זיכרונו לברכה, בעת שהציג באחד מנאומיו את הצעת התקציב, פתח ואמר: המשק הישראלי נמצא על סף התהום – והתקציב שהוא עמד להגיש הוא צעד אחד גדול קדימה. אני יכול, אדוני היושב-ראש, לומר שזהו התקציב, כפי ששר האוצר אברהם בייגה שוחט, ייבדל לחיים ארוכים, מגיש לנו היום. אנחנו על סף התהום, על-פי חוות הדעת של המומחים לכלכלה בארץ ובעולם, ושר האוצר מופיע פה כולו מדושן עונג, זחוח דעת, שופע ביטחון עצמי חסר בסיס.

אני הקשבתי, אדוני היושב-ראש, בקשב רב לדברי שר האוצר בעת שהגיש את הצעת התקציב. התאכזבתי, אפילו אני התאכזבתי. הייתכן, אדוני היושב-ראש, ששר האוצר במשך שעה שלמה של נאום לא מצא לנכון להזכיר אפילו במלה אחת את השכבות החלשות, את האוכלוסיות הנזקקות? בנאום שנתי מקיף לא מצא שר האוצר לנכון להזכיר את בעיית האוכלוסיות העניות, הנכים, המכורים לסמים, המפגרים, ועוד אוכלוסיות נזקקות בחברה הישראלית? אם לא שר האוצר בנאום השנתי שלו

פה – – –

דן תיכון (הליכוד):

מותר לי להעיר לך לרגע? התקציב הוא תוכנית העבודה של הממשלה. כנראה הנושאים האלה לא כלולים במסגרת תוכנית העבודה של הממשלה ל-1996.

אברהם פורז (מרצ):

אני שמח שיש לנו מפלגה סוציאליסטית חדשה בישראל ששמה הליכוד.

משה קצב (הליכוד):

הדאגה לעניים זו בעיה רק של הסוציאליסטים, חבר הכנסת פורז? זה לא מעניינם של בעלי התפיסות הכלכליות השונות מהתפיסה הסוציאליסטית? זו בדיוק הבעיה שלכם, אנשי השמאל: אתם תופסים את השכבות החלשות אך ורק ככלי להשגת קולות – – –

דן תיכון (הליכוד):

כמאגר של מצביעים.

משה קצב (הליכוד):

כמאגר אלקטורלי. הרי זה מעניינם של כל חלקי הבית הזה.

ואני אומר לך, חבר הכנסת תיכון: אינני מופתע, במחשבה שנייה, ששר האוצר לא התייחס. הוא כנראה נאמן למורים האידיאולוגיים שלו, הוא נאמן לשיטה המפא"ית; מפלגת העבודה שינתה שם. אחת מהשלוש: או ששר האוצר מגלה ניכור, הזנחה וזלזול כלפי השכבות החלשות; או ששר האוצר אין לו מה לומר לשכבות החלשות והוא פוחד להתמודד עם הנושא; או שיש לו מה לומר והוא לא מספיק אמיץ כדי לומר את האמת לשכבות החלשות. אחת מהשלוש: או ניכור, או רשעות, או אטימות.

רון נחמן (הליכוד):

הכול ביחד, לא "או".

אברהם פורז (מרצ):

— — —

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת אברהם פורז, אתה מצטיין כחבר כנסת חרוץ. היקף האוכלוסיות, מספר המשפחות, הילדים מתחת לקו העוני – מספרם גדל תחת כהונתה של הממשלה הזאת בהיקף חסר תקדים.

אברהם פורז (מרצ):

קו העוני זז כלפי מעלה.

משה קצב (הליכוד):

אם כן, מה התפקיד של הממשלה אם לא להתמודד עם בעיית העוני? הרי הקריטריונים למושג "עוני" לא השתנו, אלא אם כן אתם רוצים לשנות גם את הקריטריונים, כפי ששיניתם את הקריטריונים למושג "מובטלים", ואז בא שר האוצר ואומר: יש ירידה באבטלה – כיוון שהוא שינה את הקריטריונים.

שר האוצר לא מוצא במשך שעה אחת של נאום אפילו מלה אחת של תקווה? ואני חשבת, אולי שר האוצר כבר אימץ לו תפיסה כלכלית שאומרת, שהשכבות החלשות הן בעצם נטל כלכלי על שכמ האוצר. הן מפריעות להורדת האינפלציה, השכבות החלשות מפריעות לצמיחה הכלכלית, מפריעות למאזן התשלומים – – –

דן תיכון (הליכוד):

יש לו עשר דקות.

היו"ר ר' אדרי:

חמש.

דן תיכון (הליכוד):

יש לו עשר דקות.

היו"ר ר' אדרי:

חמש דקות לכולם.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו קיבלנו עשר דקות לנואם שלנו, וחבר הכנסת ויינשטיין ידבר חמש דקות.

משה קצב (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, שר אוצר שלא רואה בשכבות החלשות ובדאגה להן יעד כלכלי לא פחות חשוב מהדאגה להורדת האינפלציה, לתעסוקה מלאה, למאזן תשלומים, לצמיחה כלכלית, איננו ראוי להיות שר אוצר. העובדים הסוציאליים כורעים תחת עומס העבודה. האם ידוע לשר האוצר – כנראה לא – על קיומן של משפחות שאין להן אמצעים לרכוש את החלב ומוצריו במדינת ישראל של 1995? האם יודע שר האוצר על אזרחים שנאלצים בערבי חג ושבת לבקש תרומות כדי לספק לעצמם מצרכים בסיסיים לקיום? האם יש לשר האוצר תשובות איך להתמודד עם הגידול הניכר בשימוש בסמים? האם יודע שר האוצר על משפחות שאין להן אמצעים לרכוש ביגוד? האם יודע שר האוצר על בתים שלא מחוברים לחשמל, בגלל עוני, במרכז הארץ ב-1995? האם מכיר שר האוצר את צפיפות הדיור והמצוקות הקשות של זוגות צעירים, משפחות ברוכות ילדים, עולים חדשים?

חבר הכנסת פורז, מספר המשפחות מתחת לקו העוני גדל גם באחוזים וגם במספרים מוחלטים.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני, אתה צודק בזה, כי הקו עלה למעלה, אבל מצבם האבסולוטי השתפר שיפור רב.

משה קצב (הליכוד):

חבר הכנסת פורז, אני לא יודע כמה השתפר המצב האבסולוטי של חברי הכנסת מהבחינה הכלכלית, אבל אנחנו חייבים לאפשר לכל משפחה בישראל את מינימום הקיום כדי שתוכל לרכוש ביגוד.

אברהם פורז (מרצ):

על זה אין ויכוח.

משה קצב (הליכוד):

על זה אתה אומר שיפור ברמת החיים? אדם שאין לו כסף כדי לרכוש מצרכים לקיום השבת ולערבי חג, אין לו כסף לאוכל, והבית מנותק מחשמל? לזה אתה קורא שיפור ברמת החיים?

אברהם פורז (מרצ):

היום כל אחד יכול לקנות יותר מאשר לפני ארבע שנים.

משה קצב (הליכוד):

יש לי חדשות בשבילך. אל תעז לומר את זה, חבר הכנסת פורז, כי אני לא רוצה להאשים אותך בניכור ובניתוק, כי אתה לא כזה. משפחה שאין לה כסף לחיבור לרשת החשמל, מצבה היחסי לא רק שלא השתפר אלא אף הורע.

היו"ר ר' אדרי:

סליחה, תרשה לי: על-פי החלטת ועדת הכנסת, מותר לכל חבר כנסת לדבר חמש דקות. לפי מה שקיבלתי כעת, גם יושב-ראש הכנסת אישר רק חמש דקות לנואם. אבל בהתחשב – – –

דן תיכון (הליכוד):

תרשה לי להסביר.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, זה הונח על סדר-היום. בלי להסביר, אני מתחשב – – –

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע. אנחנו, חברי הוועדה – – –

היו"ר ר' אדרי:

בלי להסביר אני מתחשב בכך שחבר הכנסת קצב מייצג סיעה גדולה ונכבדה.

דן תיכון (הליכוד):

תקשיב לרגע, הרי אני חבר בוועדה המסדרת. אנחנו קיבלנו עשר דקות בסיבוב האחרון כסיעה גדולה. את עשר הדקות הללו ינאם חבר הכנסת קצב, אלא שיש לנו חבר הכנסת ויינשטיין בסוף, והוא ינאם אך ורק חמש דקות.

היו"ר ר' אדרי:

חבר הכנסת ויינשטיין נאם אמש, אני מודיע לך.

דן תיכון (הליכוד):

הוא ינאם עוד הפעם.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, לכל סיעה גדולה, לאחד הדוברים שלה, יש עשר דקות.

היו"ר ר' אדרי:

תודה, אדוני. אני מבקש: דברים מסוג זה, אם יש הסכמים ואם יש סיכומים, שיובאו גם לידיעת נשיאות הכנסת, מה עוד שיושב-ראש הכנסת הניח הבוקר על שולחן חברי הכנסת הודעה, שמותר לכל חבר כנסת לדבר חמש דקות, וגם ועדת הכנסת החליטה על חמש דקות.

דן תיכון (הליכוד):

למעט שתי הסיעות הגדולות.

היו"ר ר' אדרי:

אדוני, אני מבין אותך. אתה צודק, ואני מבקש להמשיך.

משה קצב (הליכוד):

לי נמסר כפי שיושב-ראש ועדת הכספים ומרכז סיעת הליכוד דיווחו כאן.

אדוני היושב-ראש, שר האוצר משתבח בעדכון המשכנתאות? הרי זה אחד הנושאים שבגללם שר האוצר היה צריך לעמוד פה ככלי מלא כלימה ובושה. מחירי הדירות, מאז הוא התמנה לשר האוצר, מאז חילופי השלטון ב-1992, עלו ב-80%. והמשכנתאות לא עודכנו מאז. לרוב העולים החדשים אין

אפשרות לרכוש דירה בסיוע שהם מקבלים, כי המשכנתאות עודכנו בצורה בלתי ריאלית. בערי הפיתוח עודכנו המשכנתאות רק בהיקף של 20%. 75% מהזוגות הצעירים, לא עודכן הסיוע להם מאז אפריל 1992. הרי זה מחזה תעתועים. יש כאן הטעיה, הולכת שולל וניצול לרעה של העוצמה שהממשלה הזו מחזיקה בידיה.

אנחנו קיבלנו היום את התקציב הלאומי ששני המוסדות, בנק ישראל ושר האוצר, חתומים עליו בפעם הראשונה, אבל יש לנו שם שתי גרסאות: גרסה פסימית של בנק ישראל וגרסה מופרזת באופטימיות שלה של שר האוצר. הרי על-פי כל חוות הדעת צפוי גידול בהיקף האינפלציה, ואומר הכלכלן הראשי של קרן המטבע הבין-לאומית, סטנלי פישר, לשמעון פרס, ואומר לעיתון "ידיעות אחרונות", שהוא נדהם ומזועזע ממה שהוא שומע מאנשי משרד האוצר של מדינת ישראל.

הגמלאים, מה אתם? אין לשר האוצר תשובה? במשך 45 שנה הוליכו שולל את ציבור הגמלאים, רימו אותם, עשקו אותם, הביאו את קרנות הפנסיה לגירעון בהיקף של 37 מיליארד שקל. עוד לא היה משבר כלכלי חמור יותר ממשבר קרנות הפנסיה שאנחנו עומדים בפתחו, גם לא משבר המניות, שגרם להתמוטטות הגדולה.

הגירעון במאזן התשלומים גדל ב-100% בתוך שלוש שנים, ושר האוצר משתבח פה בכך שהוא הצליח לצמצם את הגירעון בתקציב. האם הוא קלט אותו מספר עולים כפי שנקלטו על-ידי הממשלה הקודמת? קלטנו אז 450,000 עולים.

במה הוא מתגאה, שר האוצר? בסיוע המסיבי שהוא העביר לתנועה הקיבוצית, למוסדות ההסתדרות, בלי שהם יצרו תמורה למשק? בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, שפוגע באופן חמור בחלק גדול ממגזר רחב באוכלוסייה הישראלית הוא מתגאה, שר האוצר? מחירי השירותים הרפואיים עלו, רמת השירותים ירדה, ואין כמעט בית שאינו זועק היום נגד חוק ביטוח בריאות ממלכתי ששר האוצר משתבח בו.

לא, אדוני היושב-ראש, בתקציב הזה, שהוא בעצם תוכנית העבודה של הממשלה, אין לנו אמון. אנחנו לא נהיה כלי לסחיטה בידי שר האוצר וראש הממשלה כדי לכפות על חברי הכנסת תמיכה בהצעת התקציב או התנגדות לה. אנחנו נצביע נגד התקציב, ואני מקווה שחברי הכנסת שהצהירו יהיו נאמנים להצהרות שלהם על אופן הצבעתם.

היו"ר ר' אדרי:

אני מודה לך, אדוני חבר הכנסת משה קצב. אני מבקש להודיע לחברי הכנסת, שאני מכריז על הפסקה. הישיבה תתחדש בשעה 10:55, בהשתתפות אורחנו הנכבד, נשיא הרפובליקה הפורטוגלית, ולאחר הברכות של ראש הממשלה ושל יושב-ראש הכנסת, כאמור, בשעה 10:55, נחדש את הישיבה. יסכם את הדיון אחרון הנואמים, חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, ולאחר מכן – שר האוצר, ותיערך הצבעה מאוחר יותר.

אני מודה לכם, חברי הכנסת. אני גם מודה לכולם על ההקשבה, ובינתיים אני מכריז על ההפסקה, והישיבה תתחדש בשעה 10:55. תודה רבה.

(הישיבה נפסקה בשעה 10:45 ונתחדשה בשעה 11:02).

נשיא הרפובליקה של פורטוגל מריו סוארש – אורח הכנסת

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(תרועת חצוצרות)

(חברי הכנסת מקבלים בקימה את פני נשיא הרפובליקה של פורטוגל ונשיא מדינת ישראל.)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, במעמד נשיא מדינת ישראל ובמעמד רעיית הנשיא אנחנו מארחים כאן את הנשיא של הרפובליקה של פורטוגל, הנשיא מריו סוארש, ואנחנו מקבלים את פניו במעמד נשיאי המדינה בעבר; אני חושב שהוא גם הכיר אישית את שניהם.

מכובדים, אורחים, ראשי מערכות משפטיות, שלטוניות, הנשיא סוארש הוא אישיות מרכזית בארצו ובאירופה. הוא עמד במרכז של מאבק קשה ומתמשך נגד המשטר הפאשיסטי בפורטוגל יחד עם כוחות דמוקרטיים, ליברליים, סוציאליסטיים ואחרים בארצו, ואולי היה הבולט במנהיגים של אותה מהפכה.

תולדות חייו של הנשיא האורח שלנו הן סיפור של לוחם, של לוחם חירות. מגיל צעיר הוא התייצב באומץ רב מול דיקטטורה קשה. כמו כל מנהיג לוחם במצבים כאלה הוא נקלע לא אחת לנסיבות של רדיפה, עבר את האוניברסיטה הטיפוסית של מנהיגי מהפכות דמוקרטיות, היה כולו 12 פעמים בבית-סוהר לתקופות שונות, ורכש את השכלתו הרחבה תוך כדי מאבקו הציבורי. גם את רעייתו, שהיא אורחת שלנו ויושבת כאן אתנו בין רעיית הנשיא לרעיית ראש הממשלה שלנו, הוא הכיר בנסיבות של אותה מהפכה. היא היתה שחקנית ידועה מאוד, הגברת הראשונה של התיאטרון הפורטוגזי, והוא נשא אותה לאשה בבית-כלא.

לנו יש היסטוריה ארוכה עם פורטוגל. ההיסטוריה האנושית הידועה של פורטוגל, ממלכה של ספנים ומגלי ארצות תבל, ארצם של מגלן ווסקו דה-גמה, מפלסי נתיבות בים ובאוקיינוס – אבל יש, כמובן, גם קטע יהודי. בפורטוגל ישבה קהילה יהודית גדולה גם בתקופה שפורטוגל היתה חלק מממלכת ספרד וגם בתקופות שבהן היא נהנתה מעצמאות. אותה קהילה יהודית מפוארת דומה ברוחה, באופיה ובמבנה החברתי שלה לקהילת יהודי ספרד, עם מצבי תור זהב ומצבי שפל וגירוש.

תקופה קצרה אחרי גירוש ספרד מצאו יהודי ספרד, בעשרות ואולי במאות אלפיהם, אולי יותר מ-100,000 יהודים, מקלט בפורטוגל; כעבור שנים אחדות הם גורשו גם משם, וחלק מהם, בנסיבות של אותם זמנים, כדי לזכות בחיים, המיר את דתו. עד עצם היום הזה יש לנו סיפורים אנושיים מרתקים על משפחות רבות של אותם אנוסים, שעד היום, בדרך זו או אחרת, משמרות את האלמנט של ההווה היהודית.

הסיפור הזה מסומל אולי יותר מכול באמצעות התנ"ך של ליסבון, שנדד כפי שנדד לבוכארה, ומשם הגיע למקום אחר ובסוף נתגלה, וזאת עדות נוספת לנדודים של אותה יהדות.

הנשיא סוארש, בביקורו באחד מבתי-הכנסת העתיקים בארצו, בפורטוגל, אמר בעניין זה דברים שמאפיינים את רוחו ואת אישיותו. הוא ביקש מחילה מפורשת מן העם היהודי על המעשים שאבותיו עשו לאבותינו.

הקהילה היהודית בפורטוגל היא היום קהילה קטנה. פורטוגל היא ארץ ידידותית.

הנשיא סוארש מכהן כבר שתי תקופות כנשיא. לפני כן הוא היה שלוש פעמים ראש ממשלה ושר חוץ – דרך ציבורית מפוארת ועתירת מעשים.

אנחנו מקיימים עם פורטוגל יחסים טובים, הולכים ומשתפרים, ועל רקע אותם יחסי ידידות הזמין הנשיא שלנו את נשיא פורטוגל להיות אורחנו ביום הזה.

הוא בא אלינו בתקופה של מאבק למען שלום וביטחון. הנשיא מודע לוויכוח הציבורי, ללבטים ולקושי וגם למעשה השלום שמתרחש לנגד עינינו. הוא בקי מאוד בענייננו, מתעניין מאוד בענייננו.

אני מקבל את הנשיא האורח בכבוד רב ובברכה חמה מול כנסת שבוודאי תשמע עוד מעט את נאומו, ומאחל לנשיא, לרעייתו, לשר החוץ ולחבר העוזרים והמנהיגים שבאו יחד עם הנשיא האורח ביקור פורה בארצנו ובירושלים בירת ישראל.

אני מזמין עכשיו את ראש ממשלת ישראל לשאת דברי ברכה.

יש לכם תרגום סימולטני, חברים יקרים. אני אומר זאת לאלה שצריכים תרגום לפורטוגזית, וגם דברי תורגמו.

ראש הממשלה ושר הביטחון י' רבין:

אדוני היושב-ראש, כבוד נשיא פורטוגל והגברת סוארש, כבוד נשיא מדינת ישראל והגברת ויצמן, חברי הכנסת, ברוכים הבאים לירושלים. לכבוד ולעונג לנו לארח אתכם בבירתו הנצחית של עם ישראל.

אדוני הנשיא, בביקורך כאן נדון בנושאים המשותפים לשתי המדינות, נחליף דעות, ונעשה כל אשר דרוש כדי לחזק ידידות. אך יותר מכול היינו רוצים שתתרשמו מאתנו כחברה תוססת, כמדינה צעירה ששורשיה נטועים בעבר של אלפי שנים.

בעבר הרחוק הזה, לפני מאות שנים, הצטלבו תולדות העם היהודי וקורותיה של פורטוגל. כאשר החלה ההתיישבות בחצי האי האיברי, היו בני העם היהודי מרכיב כמותי ואיכותי באוכלוסייה ובחברה הפורטוגזית.

במשך מאות שנים פרחו בפורטוגל פילוסופיה יהודית, ספרות יהודית ושירה יהודית, ורוח תור הזהב של יהדות איבריה עיצבה את תרבותנו במשך מאות שנים.

יהודי פורטוגל, מצדם, העשירו את מורשת פורטוגל, כאשר החזון של סמואל גאקון, שהדפיס את הספר הראשון בחצי האי האיברי, אפשר נגישות ללימודים במקומות שבהם שלטה הבורות, וכאשר האומץ והפילנתרופיות של דונה גרציה נשיא הותירו רישומם על אירופה ועל האימפריה העות'מאנית. מאות שנים לפני הקמת התנועה הציונית היא שמה לה כיעד את חידוש הנוכחות היהודית בארץ הקודש. גאוניותו של ברוך שפינוזה, מצאצאי האנוסים, שינתה את דרכי החשיבה של המחשבה המערבית.

דרכינו נפרדו בסוף המאה ה-15. העם היהודי בחצי האי האיברי ידע גם ימים מרים, ימי רדיפות ואינקוויזיציה, אך המורשת היהודית-הפורטוגזית לא דעכה. אתה, אדוני הנשיא, היית מהמובילים בהחייאת המורשת ומי שקרא ללמוד מניסיון העבר כדי לבנות את יחסינו בהווה ובעתיד.

אדוני הנשיא, אנו שמחים לקבל אותך בארץ כידיד שתמיד היתה לו בלבו פינה חמה ליהדות, לעם היהודי, למדינת ישראל ולעמי האזור, כמדינאי שפעל תמיד לדו-קיום ולסובלנות בין העמים, כראש מדינה שתמיד הבליט את יחסי הגומלין בין התרבות הפורטוגזית ובין התרבות היהודית.

אדוני הנשיא, אתה הובלת את המאבק למען החופש והחזרת הדמוקרטיה למדינתך ופעלת במשך שנים רבות להתפייסות בין קבוצות, עמים ומדינות. מבחינה זו, ביקורך הרשמי כראש מדינה לא יכול להיות בעיתוי מתאים יותר. באתם אל ארץ שואפת לשלום. אנו נמצאים בעיצומו של תהליך התפייסות באזורנו. אף כי הדרך ארוכה ולפעמים כואבת, צעדנו כברת דרך וכוננו יחסי שלום ושיתוף פעולה עם כמה משכנינו.

בדרך קשה זו אנו סומכים על התמיכה והעידוד של מדינות ידידות. אנו מעודדים מתמיכת פורטוגל והאיחוד האירופי, שפורטוגל חברה בו, בתהליך ההתפייסות באזורנו.

אני שמח לציין, שמאז כינון היחסים הדיפלומטיים בין שתי מדינותינו ב-1977, כאשר עמדת, אדוני הנשיא, בראש ממשלת פורטוגל, הלכו והתהדקו הקשרים בינינו. קשרים אלה קיבלו תאוצה בשנים האחרונות בתחומים שונים ומגוונים.

בימים אלה קמה ממשלה חדשה בפורטוגל בעקבות הבחירות שנערכו לפני שבועות מספר. אני מנצל במה זו כדי לברך את הממשלה החדשה ולאחל לה הצלחה במשימות העומדות בפניה.

לבסוף, הרשה לי לברך אותך עם קבלת פרס הנסיך אסטוריאס בשבוע שעבר. כחתן פרס זה, אני מכיר לך טובה על תרומתך לשלום בעולם ובמזרח התיכון.

אדוני הנשיא, בשם הבית, בשם הממשלה, בשם אזרחי מדינת ישראל, ברכותינו מעומק הלב לך, לרעייתך, לאנשי משלחתך ובאמצעותכם לכל העם הפורטוגלי.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לראש הממשלה. עכשיו יישא את דבריו חבר הכנסת משה קצב, יושב-ראש סיעת הליכוד. בבקשה.

משה קצב (הליכוד):

כבוד נשיא פורטוגל מר מריו סוארש ורעייתו, כבוד נשיא מדינת ישראל מר עזר ויצמן ורעייתו, אדוני יושב-ראש הכנסת, אדוני ראש הממשלה, חברי הכנסת, אנו מקדמים בברכה ידיד נאמן למדינת ישראל ולעם ישראל, אשר תרם להידוק היחסים בין שתי המדינות בתחום התרבותי, הכלכלי והמדיני. אנו שמחים על ביקור של אישיות בעלת מוניטין בעולם כולו, הרוחשת כבוד לתרבות היהודית, ביקורו של לוחם למען חופש ודמוקרטיה, ביקורו של לוחם למען סובלנות דתית. אנו מקדמים בברכה ביקורו של לוחם נחרץ נגד האנטישמיות והגזענות.

אדוני היושב-ראש, יש לי הזכות והכבוד לשאת דברי ברכה בהיעדרו של יושב-ראש הליכוד, השוהה בחוץ-לארץ ושולח גם הוא את ברכתו.

אדוני הנשיא, אנו מלאי הערכה על כי כבר ב-1989 ביקשת מחילה וסליחה מהעם היהודי על מעשי העינויים והייסורים והגזירות, על פשעי האינקוויזיציה בתקופה חשוכה בתולדות המין האנושי נגד בני עמנו רק משום אמונתם באלוהים.

התרבות והשפה הפורטוגזית פרחו במשך דורות רבים, אדוני הנשיא, ברחבי אירופה ואמריקה הודות לאותן קהילות יהודיות שמוצאן מארצך. בתי-כנסת רבים ברחבי העולם נקראים בתי-כנסת פורטוגזיים. במזרח התיכון חיים דורות יחיד יהודים ומוסלמים, וגם ההיסטוריה של פורטוגל הושפעה עמוקות מהתרבות של האסלאם ומהתרבות של העם היהודי עקב הכיבוש המוסלמי והנוכחות היהודית.

אך מדינת ישראל, אדוני הנשיא, נמצאת כמעט בודדה, אי של דמוקרטיה, כאשר במרבית ארצות ערב שכנותינו עדיין שולטות הדיקטטורות.

החברה הישראלית, אדוני הנשיא, נמצאת באחד מרגעי המחלוקת הקשים ביותר, אולי הקשה ביותר בתולדות המדינה. אין בבית-הנבחרים, אין בבית הזה, בכנסת ישראל, מי שמתנגד לשלום ומי שתומך בשלום; כולנו מלוכדים ומאוחדים בשאיפתנו הנחרצת, הכנה, לשלום. כולנו ללא יוצא מן הכלל, אדוני הנשיא, חולמים, מתפללים, משתוקקים לשלום של אמת, לשלום של קבע. אנו עייפים ושבעים ממלחמות; אדמת ארצנו, אדוני הנשיא, רוויה בדם הנופלים הצעירים במאבקם, במאבקנו, במלחמתנו לקיומה של המדינה ולביטחונה.

אך אויבינו, אדוני הנשיא, מזכירים לנו יום-יום, כי המאבק על קיומנו עדיין נמשך. מנהיגים ערבים רבים עדיין מדברים על משימת חייהם – לפעול להשמדת מדינת ישראל.

הוויכוח בתוכנו, בתוך הבית הזה, אדוני הנשיא, בתוך החברה הישראלית, הוא בין אלה שמאמינים – כך אני מקווה – כי התהליך הנוכחי, התהליך המדיני, הסכמי אוסלו מביאים שלום אמיתי וקבוע, לבין אחרים, שמאמינים כי אין בהסכמי אוסלו הכוח, היכולת, האפשרות להביא את השלום, ולהיפך – הם מסכנים את קיומה של מדינת ישראל ועלולים להוביל לאסון.

לפני שנתיים ויותר החליטה ממשלת ישראל ליצור תפנית דרמטית במדיניותה, תפנית רבת משמעויות הנוגעת ליסודות קיומה של מדינת ישראל. ומאז, לדאבוננו הרב, אדוני הנשיא, גברו מעשי הרצח והטרור, השימוש בנשק חם הפך להיות בהיקף חסר תקדים, ואנחנו נמצאים באחת התקופות הקשות בכל הנוגע לביטחון אזרחי ישראל. מאז אותה הכרה באש"ף, ארגוני הטרור טבח 154 מאזרחי ישראל. יושב-ראש אש"ף לא מצליח לבטל את הסעיפים באמנה הפלשתינית הקוראים להשמדת מדינת ישראל. אין מדינה בעולם שהיתה מסכימה לנהל משא-ומתן עם ארגון ולעשות לו ויתורים כאשר אותו ארגון, בתשתית האידיאולוגית שלו, במצע הרעיוני שלו, עדיין קורא להשמדתה. עשרה ארגוני טרור ומנהיגים מוסלמים ממשיכים להטיף להשמדת ישראל ומקבלים סיוע רב ממדינות ערביות ריבוניות. ארגוני הטרור, אדוני הנשיא, לא פועלים לביטול הסכמי אוסלו – אילו רצו זאת, היו להם דרכים – הם פועלים כדי לפגוע ולהרוג ישראלים ויהודים.

המאה הנוכחית, בהיקפה, בקורותיה, היא מאה חסרת תקדים בתולדות האנושות. היו במאה הנוכחית, אדוני הנשיא, שתי מלחמות עולם. ההסדרים וההסכמים שבאו בעקבות שתי מלחמות העולם ערבבו בין עמים ובין בני דתות. באירופה אין כמעט מדינה שאין בתוכה מיעוטים לאומיים, ומיעוטים לאומיים רבים – גם באירופה וגם בארצות אחרות ברחבי העולם – נהנים מאוטונומיה מלאה. גם אצלנו במדינת ישראל, מדינה יהודית ריבונית, יש מיעוטים לאומיים שנהנים משוויון זכויות מלא וחיים כאזרחים בשלווה ובביטחון.

אנו מציעים לפלשתינים ביהודה ובשומרון אוטונומיה מלאה. אנו מציעים נוסחה שתאפשר לנו, היהודים במדינה היהודית, לחיות בשלום ובביטחון. ואכן מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון מסכנת את קיומה וביטחונה של מדינת ישראל. לגבי חלק מהאזרחים המרחק המקסימלי מהגבול יהיה 17 קילומטרים בלבד, ולכך מתנגדים חלק גדול – ורוב מניינו של הבית הזה ושל אזרחי ישראל. גם ראש הממשלה ושר החוץ הצהירו, גם לאחרונה, ולא פעם אחת, על התנגדותם למדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון.

מדינה פלשתינית, אדוני הנשיא, מסכנת לא רק את קיומה של מדינת ישראל אלא עלולה לשים קץ גם לשושלת ההאשמית, אשר 70% מאוכלוסייתה הם פלשתינים. עלולה לקום דווקא מדינה פלשתינית

גדולה משני צדי נהר הירדן. מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון היא נוסחה ודאית לחוסר יציבות ולטרור במזרח התיכון. מה שהתחולל בלבנון ב-30 השנים האחרונות עלול להיות כאן וכאפס לעומת מה שיתחולל ביהודה ובשומרון אם תקום שם מדינה פלשתינית.

אולי אתם באירופה סבורים בטעות, כי התהליכים שמתחוללים במזרח-אירופה הם גם מה שקורה במזרח התיכון. תהליכים כמו דמוקרטיזציה, ליברליזם, חופש, שאפיינו את מזרח-אירופה בשנים האחרונות, אינם מאפיינים את העולם הערבי. נשיא מצרים אנואר סאדאת, זיכרוננו לברכה, נרצח; לפני חודשים אחדים עמדו לרצוח את נשיא מצרים חוסני מובארק, תודה לאל הוא ניצל. בעירק, באירן ובסוריה שולטים שלטונות אימים, נשיא סוריה מסייע לארגוני הטרור בעולם, ורק השבוע הגדיר ראש הממשלה הישראלי את סוריה כמוקד של טרור. אתם בוודאי מודעים וערים למה שמתרחש דווקא באלג'יריה, שכנתה של פורטוגל.

אנו עוסקים, אדוני הנשיא, באויב אכזרי, ברוטלי, המסוגל לרוצח גולגולת של ילדה קטנה יהודייה אל הסלע כחלק מהמאבק נגד מדינת ישראל. אויבינו מסוגלים לקטוע איברים של אחיהם הערבים ולהוציאם להורג באמצע השוק משהם נחשדים כידידי ישראל. אנו חייבים להביא בחשבון תופעות, הרגלים, נורמות המצויות אצל אלה שאנו רוצים להגיע אתם להסדרי שלום. מדינה פלשתינית ביהודה ובשומרון, בשיתוף פעולה עם סוריה, עירק, אירן, לוב, היא איום ממשי, ולא רק על ישראל.

אנו חזרנו, אדוני הנשיא, לארץ-ישראל אחרי אלפיים שנות גלות, רדיפות, גירושים, אינקוויזיציה, משום אמונתנו באלוהים. באנו לארץ-ישראל כדי לחיות כאן לנצח, ואנו מאמינים ביכולת שלנו להשיג את השלום ולמצוא את הנוסחה לכך שהוותיקים שתעשה ישראל בכל משא-ומתן, לא יסכנו את קיומה של ישראל. כך צריך להיות הבסיס להסדרים עם ארצות ערב. הסדרי השלום יצטרכו להיות בנויים כך, שאם הם יופרו, חלילה וחס, עתידה של מדינת ישראל לא יהיה נתון בסכנה; הסדרי שלום שיצטרכו לעמוד במבחנים קשים גם אם יהיו חילופי שלטון.

עד כה, לצערנו, לא הפקנו שום תועלת מההכרה באש"ף. להיפך, נחשפנו לסכנות שלא ידענו קודם. לצערנו הרב, לשום ראש ממשלה ישראלי אין הזכות, כפי שיש לכל מנהיג אחר בעולם, לעשות טעויות. טעות של מנהיג ישראלי בתחום המדיני עלולה להיות אסון ועלולה לסכן את קיומנו.

אנו מאמינים שנוכל להשיג את הנוסחה לשלום אמיתי ולא מזויף, קבוע ולא זמני. אין קיצורי דרך במאבק לשלום. לאחר כל כך הרבה שנים של מלחמות זה רק טבעי שהמשא-ומתן לשלום יהיה ארוך ומייגע. אנו מאמינים בהשגת השלום.

אנו מאחלים לך, כבוד הנשיא, ולרעייתך, חדווה, נחת וסיפוק בהמשך דרככם בעתיד, ואיחולים לעם הפורטוגזי לרווחה ולשגשוג ומצפים להידוק הקשרים בין שתי המדינות. יש בהחלט חשיבות היסטורית לביקורך כאן, במדינת ישראל ובירושלים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת משה קצב. חברי הכנסת, עכשיו יישא את דבריו אורחנו הרם, נשיא הרפובליקה של פורטוגל. אדוני הנשיא, בבקשה.

נשיא פורטוגל מריו סוארש: (נושא דבריו בשפה הפורטוגזית; להלן תרגומם לעברית)

כבוד ראש הממשלה, כבוד חברי הכנסת, גבירותי ורבותי, בהתרגשות רבה ובתחושה של כבוד גדול אני פונה אל הכנסת, שהיא המוסד הפרלמנטרי המניע את גלגלי הדמוקרטיה ושעצם שמה מתייחס לאלפי שנות ההיסטוריה של העם היהודי.

אינני רוצה להמשיך בנאומי בלי להודות תחילה על המלים הנשגבות שאמרו היושב-ראש, ראש הממשלה, ידידי הוותיק רבין, וגם חבר הכנסת שדיבר זה עתה בשם הליכוד. לכולם אני מודה מאוד על דבריהם.

אני מודע למשמעותה הנשגבת של העובדה, שבמהלך ביקורי בישראל ניתנת לי הזדמנות להיפגש אתכם, מכובדי חברי הכנסת, במקום זה, שהוא בית-כנסת של ממש.

מאז כינון הדמוקרטיה בפורטוגל אני חבר בבית-הנבחרים ואני גאה בכך מאוד, מפני שמוסד הפרלמנט מהווה בימינו, בחברה המודרנית והמסוקרת כל כך באמצעי התקשורת, מרכז חיוני לכל משטר דמוקרטי, חרף המשברים הברורים כיום בכל משטר דמוקרטי, משברים ממשלתיים. הפרלמנט משקף את עוצמתה של החירות ואת ערכה.

לפני הקמתה של מדינת ישראל פסע העם היהודי בדרך ארוכה מאוד, שלעיתים קרובות היו בה אי-ודאות וקשיים ולעיתים קרובות היו בה זוועות של אלימות ורדיפות. חרף זאת, מעולם לא איבד העם היהודי את זהותו.

האינקוויזיציה במדינות קתוליות מסוימות, כמו במדינתי, היתה תנועה שרדפה את היהודים באלימות בלתי רגילה. לגבי פורטוגל, היתה זו אחת התקופות העצובות ביותר והאפלות ביותר בהיסטוריה שלנו. יהודי פורטוגל בתקופה זו ואחריה נאלצו להתנצר או לגלות מפורטוגל, כדי להימלט מהאי-סובלנות ומהאוטו-דה-פה, רק מפני שהאמינו בדת שונה ומפני שאחדים ממנהגיהם היו שונים מעט ממנהגי בני ארצם האחרים.

משפחתי היא משפחה בעלת מסורת רפובליקנית וליברלית, ומנעורי השתתפתי במאבק נגד הדיכוי ולמען הערכים הנעלים של החירות, הכבוד לזולת ולשונה, הסובלנות והסולידריות. מאבקי אלה זימנו לי היכרות קרובה עם בתי-כלא, עם עינויים ועם הגליות. לכן ברור מדוע אני מבין טוב כל כך את הרדיפות.

עברי זה מסביר מדוע ראיתי לי לחובה, בהיותי נשיא הרפובליקה הפורטוגלית, לבקש בשמה של פורטוגל מחילה מן היהודים על הרדיפות שהם נפלו להן קורבן בזמן האינקוויזיציה וגם אחריה, אף כי היו אלה רדיפות מוסוות יותר. בבקשת מחילה זו אינני מעלה על דעתי, שאפשר לסלוח על הבלתי-נסלח, או לתקן את שלא יתוקן. כל כוונתי היא לעורר בבני ארצי את המצפון ולהביאם לקבלת אחריות ולפיוס באמצעות מעשה של צדק, אומנם יחיד, אך סמלי.

במעשה זה כלפי הקהילה היהודית ועם עתיק ששוקם ביקשתי להוכיח, שבעקבות המהפכה הדמוקרטית של 25 באפריל 1974 פורטוגל היא כיום מדינה חופשית, פתוחה וסובלנית, שחזרה למסורת ההומניזם הוותיקה שלה.

שואת העם היהודי במאה הנוכחית מוכיחה לאילו זוועות יכולות להוביל פנאטיות וגזענות בשירותן של אידיאולוגיות טוטליטריות.

אני מוקיר כאן את זכרם של מיליוני היהודים שנפלו קורבן לרדיפות הנאצים ולרדיפות אחרות, ובאמצעות הזכרת הזוועות הללו כוונתי היא לתרום לכך שלעולם הן לא יתרחשו שנית.

כפי שאמר ידידי הנערץ אלי ויזל, חתן פרס נובל לשלום, מתוקף העמדה שעברו העניק לו – "אל לנו לתת לקורבנות למות פעם שנייה בגלל השכחה". אין זה מוגזם לצטט אותו, במיוחד כשהגזענות, שנאת הזרים והפונדמנטליזם הדתי מצדדים שונים עולים שוב אל פני השטח ומצליחים להתבסס ולהוות איום, בתוך גל של אי-סובלנות המוכיח עד כמה קצר זיכרונם של אנשים מסוימים, ועד כמה זיכרון זה ממשיך להיות קצר.

מסיבות אידיאולוגיות הדיקטטורה של סאלאזאר מעולם לא קשרה קשרים דיפלומטיים עם ישראל. נאלצנו להמתין עד המהפכה המכונה "מהפכת הציפורנים", דהיינו, המהפכה הדמוקרטית של 25 באפריל 1974, כדי לכונן יחסים דיפלומטיים בין שתי מדינותינו. בתוקף תפקידי כשר החוץ התחלתי תהליך זה, וסיימתי אותו אחר כך – נתכבדתי לסיים אותו כשהייתי ראש הממשלה.

כסגן נשיא האינטרנציונל הסוציאליסטי מונית על-ידי וילי בראנדט לעקוב אחרי בעיות המזרח התיכון, מפני שביקרתי בהזדמנויות שונות באזור ובמיוחד בארצכם, ישראל. הזדמנויות אלה אפשרו לי לקשור קשרים עם המפלגות הפוליטיות ועם אישים ישראלים דגולים כמו גולדה מאיר, אבא אבן, מנחם בגין, אריאל שרון, וכן עם ידידי יצחק רבין ושמעון פרס.

עקבתי אפוא מקרוב אחרי התפתחות תהליך השלום במזרח התיכון. רצה הגורל ששניים מאישים אלה, יצחק רבין ושמעון פרס, מילאו באומץ רב ובצורה מפוכחת מאוד תפקיד מכריע בתחילת המשא-ומתן בין ישראל לפלשתינים, שהביא בסופו של דבר להסכמי השלום ההיסטוריים.

הרשו לי גם להדגיש את התפקיד שמילא בהסכמים אלה יאסר ערפאת. גם הוא גילה אומץ רב בכך שבחר ללכת בדרך הדו-שיח.

מעשיהם של אישים אלה זכו להערכה מצד רובה של הקהילה הבין-לאומית, ובצדק הועלו על נס וזיכו אותם בפרס נובל לשלום.

אני מקווה, שתהליך השלום הנוכחי יורחב למדינות אחרות באזור, כפי שכבר קרה עם ירדן, וכי יביא בסופו של דבר לשלום כולל ובר-קיימא במזרח התיכון. יש לעשות את כל המאמצים בכיוון זה, כדי ששני העמים, היהודי והערבי, שסבלו כל כך בעבר, יוכלו סוף סוף לבנות דו-קיום בשלום מתוך כבוד הדדי לזהותם התרבותית והדתית.

הפתרון לבעיית המזרח התיכון טמון אומנם בפתרון הבעיה הפלשתינית, אך באותה מידה יש גם לתת זכות וקדימה ראשונה במעלה לזכותה של ישראל לחיות בשלום ובביטחון בתוך גבולותיה. לכן בלתי קבילה ומעוררת שאט-נפש היא העובדה, שקבוצות פנאטיות ממשיכות בפעולת טרור נגד אזרחים חסרי הגנה, בה בשעה שקשיים כה רבים נפתרים באמצעות הדו-שיח.

הדו-שיח שהחל במזרח התיכון והמשא-ומתן המתנהל להרחבת שיתוף הפעולה יאפשרו, ללא ספק, לישראל ולשכנותיה לפתח מדיניות כלכלית הדדית של ממש, שתתרום בוודאי לשיפור תנאי החיים ולרווחתן של האוכלוסיות.

יש כאן בו-בזמן אתגר וחובה קדושה, מפני שנכון אומנם שאי-אפשר לכונן שלום על בסיס אי-צדק וחוסר סובלנות, אך נכון גם שהשלום יתקשה מאוד להגיע במצבים של עוני בלתי נסבל ותת-התפתחות.

האיחוד האירופי, המאגד בתוכו ארצות שבמשך מאות בשנים נלחמו זו בזו, ידעו לשים קץ ליריבות, התפייסו ויצרו קהילה של ממש, שעניי כל העולם נשואות אליה כיום, לא יתנער מאחריותו לגבי התמיכה הרבה ביותר שיש לתת למדינות המזרח התיכון, ובמיוחד לישראל, מכיוון שהסולידריות היא אחד מן הערכים של אותה אירופה שאנו בונים כעת.

לסיום, ברצוני להודות על קבלת הפנים החמה שלכם ולומר שוב עד כמה נעם לי להיות כאן אתכם בבית המכובד הזה, הכנסת, ועד כמה נתכבדתי לנאום כאן בפני כולכם.

מזל טוב. שלום לכולנו.

(מחיאות כפיים)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני רוצה להודות מקרב לב, בשם הנשיא המארח, ראש הממשלה, הממשלה, חברי הכנסת וכל אורחינו המכובדים לנשיא פורטוגל על נאומו החשוב, הנוגע ללב, החם והאהוד, ובאמצעות הנשיא ובמעמד זה להעביר ברכה חמה לעמו, לעם הפורטוגזי.

מייד אחרי שניפרד כאן מן המליאה, נצא להפסקה קלה, ובעוד דקות אחדות נמשיך בעסקים כרגיל, נמשיך בדיון על התקציב, בהצבעות וכן הלאה.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

כבוד הנשיאים!

(תרועת חצוצרות)

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את צאת נשיא פורטוגל ונשיא מדינת ישראל מאולם המליאה.)

(הישיבה נפסקה בשעה 11:44 ונתחדשה בשעה 12:02.)

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

אני מתכבד לחדש את ישיבת הכנסת.

אנחנו ממשיכים בדיון על התקציב. יש שלושה נואמים אחרונים. ראשון הדוברים – חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים. אודה לחברי הכנסת אם ישבו ויקשיבו. אחרי נאומי הדוברים ניגש להצבעה.

דן תיכון (הליכוד):

אחריו?

היו"ר ס' טריף:

אחריו – חבר הכנסת דן תיכון. אחריו – חברי התשובה של שר האוצר. בזה נסכם את הדיון וניגש להצבעות. חבר הכנסת גל, בבקשה.

גדליה גל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר הציג שר האוצר כאן בכנסת את תקציב המדינה לשנת 1996, הסתופפו בעמאן מאות אנשי עסקים ופוליטיקאים מארצות האזור ומארצות רחוקות לשיחות עסקים, לשיחות מדיניות ולשיחות חולין. באותו זמן, כאן בירושלים, נערכה ועידה בין-לאומית, שבה נטלו חלק מאות אנשי כלכלה ועסקים, ועל רקע אירועים אלה לדיוני התקציב יש משמעות מיוחדת.

מדינת ישראל נמצאת בעיצומה של כניסה לעידן חדש, ממשק וחברה במצור למדינה שגבולותיה פתוחים. אנחנו נכנסים לעידן החדש עם משק חזק, שצמח תוך כדי מאבקים ומלחמות, שיחסיו עם כל שכניו היו יחסי איבה, עם חברה שאנחנו גאים להשתייך אליה.

במשך שלושה וארבעה דורות צמח כאן משק יש מאין. המצור חיזק אותנו והביאנו לעשות הכול איכותי יותר, חזק יותר, מהר יותר, והצלחנו. ממדינה במצור עברנו למדינה עם גבולות פתוחים – המעבר הוא מעבר נפלא. נתגשם חלום, אבל הוא מציב בפנינו אתגרים חדשים ובעיות אחרות. אסור, חלילה, שנאבד את הזהות שלנו ואבוי לנו אם נאבד את הייחוד שלנו. אסור שנהיה בחזקת עוד מדינה אחת במזרח התיכון, או עוד מדינה אחת במפת העולם. אנחנו חייבים להמשיך ולטפח ערכי תרבות ומורשת, מחקר ופיתוח, לפתח משק מגוון, שכל איש ימצא בו מקום למיציא כשרונותיו. צריך שיהיה לנו משהו נוסף, כמה דברים בעלי ערך, שיהיה בהם כדי למשוך יהודים לעלות ולגרום לכך שכל הבנים שנולדים בארץ הזו ירצו לבנות כאן את ביתם.

רבותי חברי הכנסת, ככל שהביטחון האישי יגבר, הפערים בחברה יעסיקו אותנו יותר. פערים בחברה נסגרים על-ידי מתן חינוך והשכלה לבני השכבות החלשות. פערים בחברה נפתחים כאשר האבטלה גואה והאינפלציה עולה. הפערים בחברה ייסגרו כאשר לבני השכבות החלשות יהיו כלים להתמודד בשוק העבודה כדי שיוכלו להשתלב בעבודות שהשכר בהן גבוה יותר. העברות תקציביות דרך הביטוח הלאומי עוזרות בטווח הקצר אבל נמוגות עם הזמן. חינוך והשכלה, זוהי השקעה לטווח ארוך, שמורגשת פחות היום, אך תיתן את פירותיה מאוחר יותר.

הדבר החשוב ביותר שייזקק לזכותה של הממשלה הזו בתחום החברתי הוא מתן עדיפות לחינוך. חבר הכנסת קצב האשים את הממשלה כאילו היא מתנערת מהשכבות החלשות, כאילו היא אטומה לצורכיהן של השכבות החלשות, ואני מצטער על שחבר הכנסת קצב משתמש באותם כלים שכולנו יודעים שהם חזיונות שווא. עשרות בשנים, או לפחות בעשור האחרון, השקיעו המון בתקציב העברה, מעט בחינוך, והתוצאות אפס, כמעט כלום, משום שהבעיה העיקרית, כפי שאמרתי, היא בתחום החינוך, וכאן הממשלה הנוכחית לא רק גילתה פתיחות, אלא עשתה מעל ומעבר. יבוא היום והתוצאות תיראנה.

אלי דיין (העבודה):

הממשלה הבטיחה להקים ועדה ליום לימודים ארוך. היא עשתה משהו?

גדליה גל (העבודה):

הממשלה הזו הבטיחה, חבר הכנסת אלי דיין, שיום הלימודים יוארך. אני מציע לך, שתיטול זמן מתפקידך במשרד החוץ, תעבור ברחבי הארץ ותראה שילדים מפסיקים לבוא מבית-הספר, כפי שהיה לפני שלוש שנים, בשעה 11:30 ובשעה 12:30 ונשארים עד 13:30 ו-14:00.

אלי דיין (העבודה):

הממשלה הקימה ועדה לנושא יום לימודים ארוך, עד 16:00 ו-17:00. האם יש תוצאות?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גדליה גל שואל אותך, בהיותך סגן שר, כי לך קל יותר לברר את זה בממשלה.

אלי דיין (העבודה):

לא, זה היה עניין של החלטת הממשלה וועדת הכספים.

גדליה גל (העבודה):

ענפי המשק והתעסוקה צריכים להמשיך להיות מוטי-יצוא, עתירי ידע וטכנולוגיה. יש לנו מאגר אנושי יוצא מהכלל, שימשוך ומושך חברות בין-לאומיות ורב-לאומיות להקים כאן את מרכזי המחקר והידע שלהם.

היחס בין מספר הסטודנטים הלומדים בפקולטות הטכנולוגיות לבין מספר הלומדים בפקולטות האחרות לא מאוזן, וצריך לתמרץ סטודנטים וצעירים לעבור למקצועות הנדרשים, ובעיקר בתחומים הטכנולוגיים.

ענף התיירות צריך להיבחן על-פי הערך המוסף שיישאר בארץ, ולא לפי מספר התיירים שיבואו ויתרבו.

חבר הכנסת אלי דיין, האם התקציב המוגש עונה על הציפיות שלי? – לא. במלואן – לא. האם הוא בכיוון הנכון? – כן. האם יכול להיות תקציב שיפתור את כל הבעיות ויענה על כל המאווים? – לא. האם הוא פותר את מרבית הבעיות או את חלקן המכריע? – לפי דעתי כן.

רבותי חברי הכנסת, חזרתי וקראתי את דברי החברים בדיוני התקציב לשנת 1993. על מה דיברו, חבר הכנסת דיין? הזהירו שהאבטלה לא תרד, שהעולים לא ייקלטו, שהחיילים המשוחררים לא יסתדרו.

אלי דיין (העבודה):

היו הישגים גדולים.

גדליה גל (העבודה):

והנה קודמי כבר מנו את ההישגים וציינו את מצב המשק. התמ"ג עלה ב-6.8% – – –

דן תיכון (הליכוד):

עד עכשיו היה לך נאום יוצא מן הכלל.

היו"ר ס' טריף:

חכה, חבר הכנסת תיכון, גם תורך יגיע, עוד נשמע מפיך את הפנינים, תן ליושב-ראש ועדת הכספים לדבר, יש לו מה לומר.

דן תיכון (הליכוד):

נותן קומפלימנטים – – – חובק עולם.

גדליה גל (העבודה):

קודמי מנו את ההישגים וציינו את מצב המשק, שהוא טוב יותר אף ממה שציפינו לו לפני שנה. התמ"ג עלה ב-6.8%, לעומת צפי של 4.9%; ההשקעה הגולמית בענפי המשק עלתה ב-9.2%, לעומת צפי של 4.9%; שיעור הבלתי-מועסקים הינו 6.5%, לעומת צפי של 7.5% ולמעלה מ-10% כאשר עמדנו פה לפני שלוש שנים.

היו"ר ס' טריף:

אדוני שר האוצר, בגבך אלינו?

גדליה גל (העבודה):

היצוא עלה ב-28.9 מיליארד דולר, לעומת צפי של 26.5 מיליארד דולר; היבוא האזרחי עלה ב-38.8 מיליארד דולר, לעומת צפי של 34.8 מיליארד.

כפי שאתם רואים, יש הישגים רבים, אבל יש גם נקודות תורפה. הגירעון במאזן המסחרי גדול מדי. אין מדובר בעניין של מה-בכך, ואסור לנו לזלזל בזה. שער החליפין נמוך מדי זמן רב מדי. רווחיות החברות עדיין סבירה, משום שהשוק העולמי השתפר ומשום שהחברות עצמן התייעלו, גם השוק המקומי, והביקושים מיטיבים אתם ובתקציב יש השתתפות בתשלומים שלהם לביטוח הלאומי, אבל אין ערובה שהדבר ימשך כך גם בעתיד. שיווי המשקל בין המרכיבים השונים אינו מספיק מאוזן. ההוצאות של הממשלה ושל הסקטור הציבורי גדולות מדי, ורצוי מאוד היה לקצץ בתקציב.

אבל, בתוך עמי אני יושב ואני יודע מה אפשר ומה לא. מה שאפשר וצריך זה לשמור על מסגרת התקציב ולא לפרוץ אותו, לא על-ידי הגדלת ההוצאות ולא על-ידי הגדלת המסים, בוודאי לא על-ידי הגדלת הגירעון. על משמר זה נעמוד בוועדת הכספים.

חלק מצעדי המדיניות להשגת היעדים הכלכליים אינם רק בתחומי פעולתו של משרד האוצר. המדיניות המונטרית והפיסקלית משלימות זו את זו. אני מבקש לומר מכאן לשר האוצר ולנגיד בנק ישראל: הציבור בישראל מצפה שתקבלו החלטה על מדיניות מוסכמת ומסר אחיד.

ועדת הכספים התחילה הבוקר בדיוניה בתקציב המדינה. במשך החודשים הבאים נשמע את השרים, נבחן את הישגי משרדיהם על-פי מה שהם מסרו לנו לפני שנה ונדון בתקציבם החדש. ועדת הכספים תבחן את התקציב ואת מידת תרומתו והתאמתו לעידן החדש. במסגרת הדיון בוועדת הכספים נאתר בעיות הדורשות מענה וניתן אותו, והכול במסגרת התקציב. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה ליושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל. נשמע עכשיו את דוברת של האופוזיציה, חבר הכנסת דן תיכון.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ס' טריף:

לפני כן, ברשותך, הודעה למזכיר הכנסת.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, מטעם ועדת הכנסת, הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 17), התשנ"ו-1995, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית היום. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995; הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995; הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995; הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה)(תיקון), התשנ"ו-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון. אחריו יבוא מייד שר האוצר לסיכום הדיון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגיע שלב הסיכומים. במשך שלושה ימים אנחנו עולים אל הדוכן ומשמיעים את השקפת עולמנו וחברי מן המפלגות הקטנות מתלבטים ומקיימים דיונים אם לתמוך בתקציב או לא לתמוך בתקציב – חבר הכנסת דרעי, אני מדבר אליך. תקציב המדינה הוא תוכנית העבודה של הממשלה. אתה חושב שתוכנית העבודה של הממשלה טובה – אתה מצביע בעד; אתה חושב שתוכנית העבודה של הממשלה לשנה הבאה לא טובה – אתה מצביע נגד. אתה לא יכול בעוד כמה דקות לומר שאתה תומך בממשלה אבל מצביע נגד, אתה לא יכול להתנגד ולהצביע בעד. כאן עומדת למבחן תוכנית העבודה של הממשלה על כל היבטיה.

למשל, הממשלה, באמצעות התקציב, מחליטה להעביר תרומה למדינה הפלשתינית, במרכאות. לא יכול אדם להגיד: אני נגד מדיניות החוץ של הממשלה אבל אני תומך בתקציב, ויש בו סעיפים מן הסוג הזה.

היו"ר ס' טריף:

תיקון: לא מדינה פלשתינית, רשות פלשתינית.

דן תיכון (הליכוד):

אם שמת לב, אמרתי: במרכזאות.

גם אם זה לא נוח וגם אם יש כאלה שרוצים לקבל עוד משהו באחרון, צריך לזכור שעל כך ההצבעה.

אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מחזיק חוברת שהונחה על שולחננו: "תקציב לאומי לשנים 1996-1998". בכל שנה, למעט מספר קטן של שנים, משרד האוצר ובנק ישראל מתאחדים ומניחים על שולחן חברי הכנסת את התקציב הלאומי שלהם, זה המסמך שעל-פיו ננהג ונתקדם. נכון, היו שנים – בעיקר בשנים האחרונות – ששני המוסדות הללו לא הגיעו לכלל הסכמה והם החליטו שלא להציג את המסמך הזה בפני חברי הכנסת. השנה קרה דבר מוזר, יש שתי גרסאות: יש גרסה אופטימית, והיא גרסת שר האוצר לגבי מה שיקרה במשך בשנה הבאה ובעוד שנתיים; יש גרסה פסימית, שמוצגת על-ידי בנק ישראל, מחלקת המחקר – שהיא מחלקת המחקר הטובה ביותר במדינת ישראל. גרסת בנק ישראל כפי שהיא מופיעה בחוברת הזאת היא הגישה הפסימית, שאומרת כי מה שמציג האוצר באמצעות חוק התקציב איננו תקף.

רבותי, אני זוכר שלעיתים רחוקות בנק ישראל חלק מקצועית, לא פוליטית, על מה שאמר כאן שר האוצר והציג בפנינו באמצעות התקציב. את העובדה הזאת אי-אפשר להכחיש, אי-אפשר להסתיר: יש שתי גרסאות – גרסה פסימית וגרסה אופטימית.

במרוצת הדיונים היו כאן כמה דוברים שהתייחסו לנאום הפתיחה שלי כנציג האופוזיציה. היו כאלה שסברו, שהבעתי השקפה שבעיקרה רוצה לקעקע את התקציב שהוצג; היו כאלה שאמרו, שחזרתי בנאומי על הדברים שאמרתי לפני שנה. אני רוצה להבהיר את מה שאמרתי: הפעם, כמו בכל שנה, כתבתי נאום חדש, שמתבסס על פרסומים בחודש האחרון. הצגתי כאן השקפת עולם של הכלכלן הראשי של קרן המטבע הבין-לאומית, סטנלי פישר. מי זה סטנלי פישר? אתם זוכרים את שנות האינפלציה הגואה? ב-1985 החליטה הממשלה על תוכנית כלכלית חדשה – תוכנית לייצוב המשק הישראלי. ממשלת ארצות-הברית מטה שכם, מוכנה לסייע כספית, שולחת אלינו שני שליחים. האחד – סטנלי פישר; השני – כמדומני, פרופסור שטיין. שניהם פרופסורים בעלי מוניטין. סטנלי פישר, הכלכלן הראשי של קרן המטבע הבין-לאומית, ממשיך לעקוב מקרוב אחר מה שקורה בכלכלת ישראל.

אחרי שנאמתי שלשום את נאומי, היו כאלה שהטילו ספק וגם דופי אשר לנכונות העובדות. אבל מה רוצה המזל שלי? אתמול אנחנו קוראים ב"ידיעות אחרונות" ידיעה של העורך הכלכלי והשליח של עיתון "ידיעות אחרונות" לוועידת עמאן, סבר פלוצקר. וסבר פלוצקר נחשב לעיתונאי אמין, אחראי, לעיתים קרובות תומך בממשלה, כשמגיע לה.

אגב, אני לא מזלזל במה שקרה בוועידת קזבלנקה ובמה שקרה בוועידת עמאן. אני מעריך מאוד את שני האירועים הללו, גם אם בסופם לא חותמים על עסקאות משותפות. אבל אין ספק שמהו הולך ומתפתח.

אותו עיתונאי ואותם חברי כנסת שכפרו, כביכול, בנכונות דברי, צריכים להאזין למה שהתפרסם אתמול ב"ידיעות אחרונות". אני אחראי לדיוק העובדות, כי גם בדקתי אצל האנשים המוזכרים בכתבה. אני קורא: פרופסור סטנלי פישר, סמנכ"ל קרן המטבע הבין-לאומית והכלכלן הראשי שלה, נפגש אתמול – זאת אומרת ביום שני – בעמאן עם שר החוץ שמעון פרס, והעביר לו מסר חד-משמעי של הנהלת קרן המטבע הבין-לאומית, ובו דרישה מממשלת ישראל לקצץ בתקציבה.

חבר הכנסת דיין, הוויכוח כאן היום הוא אחד: מצביעים על התקציב כמו שהוא, או שמקצצים. סטנלי פישר אומר: קחו בחזרה את התקציב, וקצצו אותו. שר החוץ שמעון פרס אמר לסבר פלוצקר, כי העובדות שהציג בפניו סטנלי פישר מקובלות עליו.

פרופסור פישר, ממובילי התוכנית הגדולה לייצוב כלכלי של ישראל לפני עשר שנים, נמנע בדרך כלל מלענות על שאלות עיתונאים. אתמול שוחחתי אתו על המדיניות הכלכלית הרצויה בישראל. אני מצטט: המשק הישראלי נמצא היום במצב של חימום יתר רציני – אומר פישר – האבטלה בישראל היא מתחת לרמה של תעסוקה מלאה, ויש לחצים אינפלציוניים. הגירעון בתקציב הממשלה חרג מהמסלול הנכון, וגורם לגירעון הקשה ביותר בתולדות מדינת ישראל ובמאזן התשלומים שלה. כל הסיבות הללו מחייבות מדיניות תקציבית מרסנת, ומייד. מרסנת, ומייד.

שמעתי מאנשים בישראל, שלא צריך לעשות כלום, והבעיות ייפתרו מעצמן. זו גרסת האוצר: הבעיות שקיימות והועלו כאן לדיון ייפתרו מעצמן. כך חושב שר האוצר. יכול להיות. זו אינה דעתו של פרופסור סטנלי פישר. זו לא דעתו של בנק ישראל, זו לא דעתה של מחלקת המחקר הטובה ביותר במדינת ישראל, מחלקת המחקר של בנק ישראל.

ואומר סטנלי פישר, ואני מוסיף לצטט: אני פשוט נדהם ומזועזע היום; קולות באוצר הישראלי הקוראים להורדת הריבית, וזאת כאשר ברור שאם תרד הריבית יעמיק הגירעון במאזן התשלומים והמשק הישראלי יעמוד בפני בעיות עוד יותר קשות.

רבותי, מעבר לסימפתיה והאנטיפתיה, מעבר להיותנו פוליטיקאים, צריך להאזין ולשמוע, להאזין ולשמוע. אי-אפשר לומר שיוּרד עכשיו שלג בחוץ, כמו שאומר לנו שר האוצר. ודאי שיש הישגים, אני לא מתכחש לעובדה שהתמ"ג גדל בשיעור מפליא, אבל עננים כבדים מתקרבים אלינו. ואם אנחנו –

אלי דיין (העבודה):

במה אתם מציעים לקצץ?

דן תיכון (הליכוד):

אסביר לך מייד. שאלת במה אנחנו מציעים לקצץ, חבר הכנסת אלי דיין, סגן שר החוץ. אתן לך הצעה. יש למשל סעיף, מאוד מעניין, על 7 מיליארדי שקלים להוזלת עלות העבודה. סעיף אדיר. אתה

יודע מה עושים ב-7 מיליארדי שקלים אלה? מעולם לא בדקנו מה התרומה של הסעיף הזה להוזלת עלות העבודה, מה התרומה של הסעיף הזה לגידול הייצור.

אלי דיין (העבודה):

אני מצטרף לדעתך בסוגיה הזאת.

דן תיכון (הליכוד):

אז אתה שואל אותי איפה אפשר לקצץ? בחרתי בסכום קטן, פיצפון, סכום של כ-7 מיליארדי שקלים בסך הכול. השנה הוספנו עליו עוד 2 מיליארדי שקלים. אמרתי לך: בוא נבחן מה עושים בסכום הזה; אולי יום לימודים ארוך, כפי שאתה רוצה.

היו"ר ס' טריף:

היו 5 מיליארדי שקלים, ועכשיו 7 מיליארדי שקלים. נכון?

דן תיכון (הליכוד):

היו 5 מיליארדי שקלים, ועכשיו הם עלו ל-7 מיליארדי שקלים, וזה אולי אחד הסעיפים הגדולים ביותר, חבר הכנסת דיין.

אלי דיין (העבודה):

אני מופתע מההצעה הזאת. אנחנו הצענו את ההצעה הזאת פעמים מספר, ומהספסלים ממולנו אמרו שזה בלתי אפשרי – – –

דן תיכון (הליכוד):

איזה ספסלים? מהספסלים שליך.

אלי דיין (העבודה):

שנתיים אנחנו מציעים את הסעיף הזה.

דן תיכון (הליכוד):

היות שאני מרכז את סיעת הליכוד בוועדת הכספים – – –

אלי דיין (העבודה):

אני מברך על ההצעה.

היו"ר ס' טריף:

הוא מזמין לך אתגר בוועדת הכספים: לעשות תיקונים.

דן תיכון (הליכוד):

שאלת. קיבלת תשובה. נשמע את שר האוצר.

ועכשיו הערה אחרונה.

היו"ר ס' טריף:

הערה אחרונה ומסכמת, אדוני.

דן תיכון (הליכוד):

כן, לפני שאני מסיים. שר האוצר השתבח כאן בבואם של משקיעים זרים, ואני יכול להודות, שאכן חברות רב-לאומיות מתעניינות בארץ. מעניין לבדוק מה הן רוצות להשיג כאן. אבל, בצדק, יש כאן התעניינות של חברות רב-לאומיות. אבל השר גם אמר: אני העברתי את "אינטל" לקריית-גת. חבר הכנסת בייגה שוחט, אדוני שר האוצר, אתה זוכר מי הביא את "אינטל" לישראל? אתה זוכר היכן הקימה "אינטל" את הפרויקט הראשון שלה? שאל את חבר הכנסת גדעון פת, הוא יספר לך מי הביא את "אינטל" לישראל. שאל את ראש העיר שלנו היכן מצויה החברה הזאת בתוככי ירושלים.

הזכרת את "נילית", את ההרחבה הגדולה של "נילית". אני רוצה לספר לך, שכאשר היינו צעירים, אני הייתי בסרט הזה; אני קיבלתי את ההחלטה להקים את "נילית". אני.

שר האוצר א' שוחט:

אתה יכול לתפוס הכול, אבל את זה אל תיקח מספיר – – –

היו"ר ס' טריף:

הוא היה עוזרו של ספיר, כך שהוא שומר על כבודו.

דן תיכון (הליכוד):

מה לעשות, אדוני שר האוצר – – –

שר האוצר א' שוחט:

אני עוד לא ראיתי תעודת זהות כל כך מלאה שהיא ריקה.

היו"ר ס' טריף:

אלו מלות הסיכום של חבר הכנסת דן תיכון, ומותר לו לשבח עצמו בהן.

דן תיכון (הליכוד):

קטונת. אל תאמר לנו שאתה, האגו המפותח שלך – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

– – – צניעות, ביקורת עצמית תעזור לך.

תודה רבה. אנחנו נצביע נגד הצעת החוק.

שלמה בוחבוט (העבודה):

חבל מאוד.

היו"ר ס' טריף:

כצפוי. אני מודה לך, חבר הכנסת דן תיכון.

אני מזמין עכשיו את שר האוצר לסיכום הדיון. אני מבקש מהמזכיר לצלצל בפעמון. אני מבקש מחברי הכנסת שייכנסו לאולם בשקט, ואני מבקש משר האוצר לסכם את הדיון החשוב הזה, שנמשך זה שלושה ימים, מאז יום שני, על תקציב המדינה לשנת 1996. אדוני שר האוצר, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אודה ואתוודה שלא שמעתי את כל הנאומים. חלק שמעתי באופן ישיר בשבתי באולם בעיקר ביום הראשון, וחלק יצא לי לראות בשידורים ישירים מהאולם הזה. לגבי האחרים – קראתי תמצית הערותיהם של חברי הכנסת, אשר התייחסו, כל אחד לפי טעמו, כל אחד לפי השקפת עולמו, כל אחד לפי מסגרתו הפוליטית, כל אחד לפי צרכים מיוחדים אשר הוא חושב שהם החשובים ביותר ואותם צריך לבצע.

היום גם הצגנו לראשונה – על-פי החלטת הכנסת שאפשרה לנו את הדבר – את המדיניות שלנו בוועדת הכספים בישיבה קצרה, שתימשך ביום שני הבא.

אין ספק שתקציב של מדינה על רקע פעילות כל כך גדולה הוא צומת דרכים בעל חשיבות עליונה במדיניות הכלכלית. אבל תקציב המדינה הוא לא הדבר הבלעדי. במשק יש התרחשויות ופעילויות אשר נגזרות לא רק מהתקציב. המשק רוחש פעילות כמעט אין-סופית במשך כל שעות היום ובמשך כל ימות השנה. הפעילות של המשק נגזרת מהתקציב, כמובן, מהפעילות הברוכה של המגזר העסקי, מהפעילות של הגורמים הישראליים במשק ומהפעילות של גורמים זרים אשר מוצאים לנכון להיות מעורבים במשק שלנו.

נפלו גם הרבה מאוד חומות. נפלו חומות אשר ישראל חייתה בתוכן הרבה מאוד שנים. לא רק המהלכים הפוליטיים הביאו לכך שאנחנו חיים בעולם כלכלי אחר. לא רק העובדה שאתמול בבוקר נסעתי לעמאן, לא יחיד, לכמה שעות, ובפאנל רב-משתתפים הציגו מנכ"לים של משרדי ממשלה ושרים נוספים יחד אתי, בפני מאות אנשים, את המחשבות והרעיונות לגבי פיתוח אזורי.

לא במקרה, אבל באופן שאם הייתי צריך שנה מראש לדבר עליו – נפגשתי עם שר האוצר הירדני בלשכתו בעמאן. שר האוצר הירדני ואנוכי החלפנו דעות לגבי תרומת השלום בינינו לבין ירדן לכלכלה הירדנית, החלפנו דעות לגבי הסכמים נוספים שצריך לחתום, החלפנו דעות לגבי פירות השלום וקצב הגעתם, דיברנו על מפעלי תיירות באזור ים-המלח ובאילת, דיברנו על מעבר סחורות, דיברנו על המשק הירדני ודיברנו על המשק הישראלי.

משמעות הפגישות האלה, משמעות היכולת להגיע לאותם מקומות, היא משמעות שיש לה השפעה גדולה מאוד על המשק הישראלי. אבל, כפי שאמרתי, אנחנו לא מדברים רק על הורדת גדרות התיל והסרת המחסומים בינינו לבין העולם הערבי. אנחנו מדברים גם על הורדת גדרות בינינו לבין העולם כולו בתחום הסחר, בתחום היבוא, בתחום פעילות משותפת, בתחום הסכמים בין-לאומיים. אין היום מדינה מפותחת בעולם שיכולה לקיים כלכלה בריאה בלי להיות מעורבת במדיניות העולמית, בלי להיות מעורבת בהסכמים רב-לאומיים, כמו הסכם גאט"ט ודברים אחרים, ובלי לבנות מערכת צפופה מאוד וחשובה מאוד של קשרים אשר נותנים לנו את היכולת לקיים משק משתנה ומתפתח.

בדיון בוועדת הכספים היום היה ויכוח מה התוצר שלנו לנפש וממה הוא נובע. נאמר שם מספר; אחרי שחילקתי ועשיתי את החשבון בדיוק, הוא יותר גדול מכפי שנאמר שם. התוצר הישראלי הכולל השנה יהיה 262 מיליארד שקל, שזה 87 מיליארד דולר.

דן תיכון (הליכוד):

המספר גדל במשך חצי השעה?

שר האוצר א' שוחט:

בדיוק. אלה המספרים שנאמרו, חבר הכנסת תיכון. 262 מיליארד שקל לחלק ל-3 – אתה תקבל בדיוק 87 מיליארד דולר, קצת יותר. אם נחלק את המספר הזה באוכלוסיית ישראל, ואני מביא בחשבון 5.5 מיליוני אנשים, אנחנו נגיע לתוצר לנפש הנושק את 16,000 הדולר לתושב.

פגשתי אתמול את שר האוצר האיטלקי – אם אינני טועה, השר ביילין, הוא אמר לנו שהתוצר האיטלקי הוא 16,000 דולר לנפש. אני אומר לכם, חברי ורבותי חברי הכנסת, אם התחזיות הכלכליות המונחות ביסוד התקציב הזה יתממשו, אנחנו נעבור בשנה הבאה את התוצר – מעל ל-16,000 דולר.

אני יודע שיש במשק הישראלי בעיות מסוימות שצריך להתמודד אתן. ברור לי שבעיית החשבון השוטף היא בעיה שצריכה לבוא על פתרונה. אני יודע שיש בעיות מסוימות, ולא ניסיתי מעולם להסתיר אותן. מי שיקרא את החומר הכתוב שהונח על שולחן הכנסת ימצא אותן כתובות בחוברת שבה אמרתי את דברי, וימצא אותן גם בתוך חוברת התקציב. אבל, כמו שמודדים כל דבר, גם את זה צריך למדוד. צריך למדוד את נתוני המשק בכל המרכיבים ובכל הפרמטרים.

אני מכיר את השיטה המאוד-ידועה לבחון נושא אחד ולהעמיד את כל המשק מסביב לאותו עניין לצרכים פוליטיים לגיטימיים. אני יכול להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, כי אנחנו יודעים במפורש, שהסך-הכול הוא מעל המצופה. מה שצריך לעשות זה רק לקרוא את מה שאמרנו ואת מה שכתבנו לגבי התוצאות האפשריות של שנת 1995. כמעט בכל הפרמטרים עמדנו בתחזית, ומעל לתחזית, בעיקר באותם דברים שהם כל כך חשובים לחברה ולמשק הישראלי, כמו רמת האבטלה, כמו ההשקעות, כמו הגידול בתוצר.

אלה הם דברים, שכל מי שקורא ושומר לעצמו את הזכות והיכולת להיות הוגן עם הנתונים, כל מי שיודע את זה יכול להסכים לכך, שכשאני מתייצב היום בפני הכנסת אינני בא במצב משברי. אני חוזר ואומר, שזה לא אומר שאין בעיות מסוימות.

אבל, בסיכומי של דבר, מכיוון שאנחנו עוסקים בהרבה מאוד משתנים, בהרבה מאוד מרכיבים, לפעמים אחד בא על חשבון השני – אני יכול במפורש לומר, שכאשר עושים מאזן כולל, אנחנו נמצאים במצב שבו אין לנו על מה להתלונן.

אני רוצה להגיד משהו בעניין המשכנתאות, שכן נמתחה ביקורת על מדיניות המשכנתאות שהממשלה מביאה לאישור. כאשר שר השיכון, שר הקליטה ואנוכי מציעים מדיניות משכנתאות, אנחנו בודקים את נתוני המימוש לאורך זמן. אנחנו רואים כמה זוגות צעירים מימשו משכנתאות, כמה עולים חדשים מימשו משכנתאות, כמה ישראלים הצורכים משכנתאות קיבלו אותם בהתאם לרמת הניקוד שלהם. אפשר להגיד, שמהקבוצה של 1,400 נקודות ומטה, הקבוצה היותר-חזקה, מממשים 70%; ודווקא בקבוצה החלשה, בסביבות 2,000 נקודות, מממשים רק 40%. אנחנו רואים כמה מממשים באזורי פיתוח וכמה מממשים במרכז הארץ, ועל בסיס זה קובעים את שיטת העדכון. אנחנו חושבים, שמדיניות משכנתאות נכונה היא לעזור לאלה שקשה להם להגיע לדירה ולממש יותר את העניין של פיזור האוכלוסייה.

רבותי חברי הכנסת וידידי סגן שר השיכון אלי בן-מנחם, כשאני בודק את הנתונים גם של מספר הזוגות הצעירים, גם של העולים החדשים, אני רואה שרמת המימוש של המשכנתאות הממשלתיות בהחלט טובה. כשישבנו יחד שר הקליטה, שר השיכון ואנוכי, לא קיבלנו את ההחלטה לפני שהבטנו לעבר אותן אוכלוסיות, שהן אלה שצריכות לקבל את הגיבוי היותר-גדול בתחום המשכנתה. אם אני יכול להגיד שמימוש המשכנתאות עומד ברמה זהה של כ-50,000 משכנתאות בשנה, צריך להבין שאנחנו רואים שהתשובה היא תשובה אמיתית.

גם במספרים שנאמרו כאן לא הוזכר, שבאזורי פיתוח וביישובי פריפריה, גם א' וגם ב', יש חיזוק גדול למשכנתאות שניתן על-ידי הלוואת מקום, שסוגר לפעמים את מחיר הדירה כמעט למלוא המשכנתה. אין ספק שהדבר מתקיים ביישובים הפריפריאליים, ואנחנו יכולים להיות גאים גם במימוש וגם במספר המשכנתאות שאנחנו מקצים לאוכלוסייה.

אני רוצה לחזור ולהדגיש, שהנפח של המשכנתאות בתקציב בשנה הנוכחית יהיה כ-6 מיליארדי שקל מענקים וכסף תקציבי שמופקד בבנקים. אבל מעל זה יש כ-10 מיליארדי שקל שמקצה המערכת הבנקאית, וזה טוב למשק הישראלי שהמשכנתאות לא נשענות רק על כספי מדינה. המדינה צריכה להיות מעורבת במשכנתאות בקרב אותה אוכלוסייה אשר לה צריך לתת כסף מכון עם סבסוד ועם מענק ממשלתי. היא צריכה להשאיר למשק לגייס כסף ולהקצות משכנתאות מעבר לזה.

ואכן, המבחן האמיתי של מדיניות שיכון ואכלוס הוא הביצוע, אין מבחן אחר. ואם אנחנו רואים, שגם בקרב העולים החדשים, גם בקרב זוגות צעירים וגם בקרב אוכלוסיות חלשות, בסיכומו של דבר אנחנו נמצאים במצב שבו רמת המימוש גבוהה, משמעות העניין היא שהמדיניות נכונה.

כמובן, עשינו כמה פעולות חשובות מאוד בתחום העלייה. למשל, הפניית המשאבים לבניית הוסטלים. יש לכך דרישה נוספת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

שר האוצר א' שוחט:

נכון, חבר הכנסת זיסמן. אני חושב שבנושא הזה אנחנו צריכים לעשות מאמץ נוסף. יש לנו בעיה תקציבית, אבל בשנה הבאה, כפי ששמעתי משר השיכון, ואני יודע שהוא עושה מאמצים ועושה עבודה טובה בתחום של שיכון בכלל, ובנושא הזה בפרט – אני אומר לכם, שבשנה הבאה אנחנו נראה את פירות המגורים בהוסטלים לעולים חדשים קשישים בהיקפים של אלפי יחידות דיור.

שמעתי את תיאור המשק בדברי חלק מהדוברים. הייתי מציע לכולנו להתייחס לפוטנציאל הגדול שיש אצלנו, למבט שמופנה אל המשק מבחוץ ולנתונים הפנימיים שיש לנו, ואנחנו רואים אותם כברכה גדולה מאוד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, נא לאפשר לשר האוצר להשיב באווירה כזאת שנוכל לשמוע אותו. רבותי, אנא. גם ההתארגנות צריכה להיות יותר שקטה. אני מבקש מהסדרנים לסגור את הדלתות הקדמיות. נא לאפשר לשר להשמיע את נאומו. חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו כבר צלצלנו פעמים אחדות, כדי שלא תהיינה אחר כך אי-הבנות. אדוני שר האוצר, אתה יכול להמשיך.

שר האוצר א' שוחט:

אני רוצה להתייחס בכמה מלים לעובדה שסיעות שונות פונות באופן טבעי לשר האוצר, מעלות בפניו את בעיותיהן, והדברים מתרחשים כמעט כמצוות אנשים מלומדה במהלך אישורי התקציב. אני לא מתבייש בעובדה שאוזני כרויה לשמוע את הדברים, ואני יכול להגיד, לשמחתי הרבה, שבשנה זו נפגשתי עם סיעות השייכות לאופוזיציה, עם חברי כנסת מהאופוזיציה. גם בדיון בוועדת הכספים היום שלושה חברים מהאופוזיציה הראשית אמרו לי, שהם מוכנים לתת יד לשמירת המסגרת, לאי-פריצה, לאי-כניעה ללחצים, ואני מברך אותם על כך. סיעות שונות באו אלי לשיחה בעניין הזה.

אביא לכם שתי דוגמאות. באה אלי סיעה מסוימת בנושא חינוך וטענה מה שטענה. אמרתי להם: אני בשום אופן לא רואה מצב פסול, שבו יש כביכול משהו מעוות בקריטריונים – זכאים להעלות את העניין בפני ואני זכאי לבדוק את העניין. בשום פנים ואופן לא אסגור דלת לא לסיעה ולא לחבר כנסת בעניין כזה.

יש עניין של מס רכוש, שאותו מעלים גם אנשי סיעת חד"ש וגם אנשי סיעת מד"ע, גם חברי כנסת מהמגזר הערבי – – –

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

וסיעת מרצ.

שר האוצר א' שוחט:

גם סיעת מרצ. ואני אומר לכם פה, שבחוק מס רכוש יש דברים שמחייבים תיקון. אמרתי זאת ללא שום קשר. במהלך השבועיים-שלושה שבועות הראשונים של חודש נובמבר אני אעמיד צוות מקצועי שיבדוק את הטענה, וכמובן, אם יש בעיה, היא מתייחסת לא רק למגזר הערבי אלא גם למגזר היהודי. הצוות המקצועי יבדוק את העניין, והוא יבוא אלי עם המלצות.

עשינו תיקון לפני שנה, יש טענה שהתיקון הזה לא עונה על הבעיות וצריך לבדוק אותו בדיקה נוספת. אני יכול להגיד לכם, רבותי, אם בצוות המקצועי לא יסתדרו הדברים, העניין יבוא להכרעה בהשתתפותי, אני מניח – בהשתתפות ראש הממשלה. אני לא רואה בזה סחיטה, אני רואה בזה העלאת נושא שהוא בעייתי במגזר היהודי והערבי כאחד והוא מחייב בדיקה וטיפול.

אני חוזר ומסכם, רבותי חברי הכנסת: הממשלה הזאת, באמצעותי, מביאה לכנסת תקציב אחראי, תקציב טוב, תקציב שהוא במסגרת היכולות והמגבלות, אבל הוא עושה את השיקולים הנכונים. בשלוש שנים הוכחנו, שהבאנו דבר אמיתי ונכון, ובהתאם לכך התוצאות. אני פונה לכנסת לאשר את התקציב ואת החוקים הנלווים ולהעבירם לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ושלישית. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר האוצר, אני מאוד מודה לך.

חברי הכנסת, נא לשבת, עוברים להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

דקה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:

מה קרה?

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לסדרי ההצבעה? כן, אדוני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש למלא את חובתי ולהציג את השאלה המסורתית לשר האוצר: האם נערכו הסכמים כלשהם עקב ההצבעה היום? אם כן, זה דבר לגיטימי שהם יונחו על שולחן הכנסת.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר האוצר, אני חוזר על שאלתו של חבר הכנסת איתן.

שר האוצר א' שוחט:

אני אמרתי בנאומי, ששמעתי סיעות, גם מהאופוזיציה וגם מהקואליציה – – – אין שום התחייבות שאפשר לראות בה התחייבות שניתן משהו מול הצבעה. אני אמרתי שבנושא מס רכוש ליהודים ולערבים הדבר מחייב בדיקה, וכך ייעשה. לפיכך אני יכול להגיד – – –

דן תיכון (הליכוד):

אתה צריך להניח את זה על השולחן.

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצבעה. חברים, תודה רבה. אתה אומר שאין הסכם, זה הכול.

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אם מישהו חושב שיש, יתלונן אחר כך. אני לא מכונת אמת, ואני מאמין לכל דובר כאן, כמעט לכל דובר, ודאי לשר האוצר.

חברי הכנסת, עוברים להצבעה. אנחנו מצביעים על כל חוק בנפרד, כמובן, ויש לנו כאן ארבע הצעות חוק בקריאה ראשונה.

הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 55

נגד – 44

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995,

לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

55 תומכים, 44 מתנגדים, שלושה נמנעים.

מה קרה, חבר הכנסת שילנסקי?

דב שילנסקי (הליכוד):

הקול שלי לא נקלט.

היו"ר ש' וייס:

אני רואה. ראיתי אותך יושב ואני מוסיף אותך. אם כן, 55 בעד, 45 נגד, שלושה נמנעים. אני קובע, שהצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1996, התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה, אושרה והועברה לוועדת הכספים להמשך הטיפול כמקובל.

אנחנו עוברים לחוק השני: הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 55

נגד – 48

נמנעים – 6

ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת

יעדי התקציב), התשנ"ו-1995, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, 55 תומכים, 48 מתנגדים, שישה נמנעים. אני קובע בזאת, הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב), התשנ"ו-1995, אושרה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת הכספים להמשך טיפול.

אנחנו עוברים להצבעה שלישית. הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 65

נגד – 37

נמנעים – 6

ההצעה להעביר את הצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5), התשנ"ו-1995,
לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

65 תומכים, 37 מתנגדים, שישה נמנעים. אני קובע בזאת, שהצעת חוק הגליל (תיקון מס' 5),
התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה, עברה בקריאה ראשונה ומועברת לוועדת הכספים להמשך הטיפול.

חברים, הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995, קריאה ראשונה. ההצבעה
החלה.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 55

נגד – 52

נמנעים – 3

ההצעה להעביר את הצעת חוק רשות השידור (הוראות שעה) (תיקון),
התשנ"ו-1995, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

התוצאות: 55 תומכים, 52 מתנגדים, שלושה נמנעים. אני קובע בזאת, הצעת חוק רשות השידור
(הוראות שעה) (תיקון), התשנ"ו-1995, עברה בקריאה ראשונה ומועברת לוועדת הכספים להמשך
הטיפול.

תודה רבה, חברי הכנסת. נערוך הפסקה של שתי דקות ונמשיך בסדר-היום שלנו. שתיים-שלוש דקות הפסקה טכנית.

(הישיבה נפסקה בשעה 12:57 ונתחדשה בשעה 12:58).

הצעות לסדר-היום

שיקום סייענים ערבים

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אודה לכם אם תשבו, ואלה שלא כל כך רוצים לשבת, שיסלחו לנו ואקרא בשמותיהם. חברי הכנסת הנכבדים סאלח סלים, משה פלד, תשבו בבקשה. זה מפריע שיש שיחות והסתודדויות כאן. שר האוצר, אני מבקש – אולי בחוץ. אני מבקש הקשבה ונמשיך בסדר-היום. אני מבקש משר האוצר שיעזור לי שיהיה שקט שם, וגם מחברי הכנסת מולי – חברי הכנסת אולמרט ופורת. חבר הכנסת איתן, חברת הכנסת לבנת, אנא.

אנחנו נמשיך. אני מזמין את שר המשטרה. שר המשטרה באולם? איננו כאן. אני מבקש להזעיק את שר המשטרה לכאן. אני מבקש מחבר הכנסת אולמרט, לא עם הגב אלי ולא כאן. חבר הכנסת גמליאל, זה מפריע לנו.

נמשיך, אם כן, בסדר-היום הקצר שנותר, ושר המשטרה ישלים קודם כול את התשובה על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת יגאל ביבי. חבר הכנסת יגאל ביבי נמצא באולם? חבר הכנסת יגאל ביבי איננו. אני רוצה להמשיך, אני לא מסכים כך.

אני קורא לשר הפנים. שר הפנים ישיב לנו על שאילתות, ואני מזמין את שר הפנים לכאן. אני מבקש שקט שם. חבר הכנסת אולמרט, זה לא מקובל עלי. אני מבקש מחברי הכנסת העומדים לשבת – חבר הכנסת פורז, חברת הכנסת גוז'נסקי, אתם מוזמנים לשבת.

אדוני שר הפנים, אתה יכול לשבת, כי אנו ניגשים ישר להצעות דחופה לסדר-היום, מס' 7516, 7520, 7526, 7532 ו-7557, בנושא: שיקום סייענים ערבים. אנחנו נתחיל בדיון הזה, ואני מזמין את חבר הכנסת רחבעם זאבי. בבקשה, אדוני.

סליחה, אני פשוט טעיתי. חברת הכנסת סלמוביץ, זה יבוא אחרי ההצעה לסדר-היום. אנחנו מדברים עכשיו על שיקום הסייענים. אדוני חבר הכנסת זאבי, בבקשה. מייד אחרי חבר הכנסת זאבי יבוא חבר הכנסת שאקי, ואחריו – חבר הכנסת פלד, וכולם כאן. שלוש דקות לכל דובר, ועל ההצעה הזאת ישיב לנו שר הפנים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב בראש, חברי הכנסת הנוכחים, כאשר עמים עושים שלום ביניהם לאחר מלחמה, הם נוהגים בסלחנות כלפי בני עמם שסייעו לאויב אתמול. הפלשתינים תובעים מאתנו שנסלח אפילו למחבלים הרוצחים שדם על ידיהם.

אדוני, אני אפסיק עד שיהיה פה שקט.

היו"ר ס' טריף:

אתה צודק, אדוני. אני מבקש שקט. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת יהלום וחברת הכנסת דליה איציק, אתם מפריעים לחבר הכנסת זאבי. בבקשה, אדוני.

רחבעם זאבי (מולדת):

כך הם דורשים מאתנו, אבל הם עצמם נוהגים אחרת עם הסייענים הערבים שפעלו למען ישראל. הם רודפים אותם ומתעמרים בהם ואפילו רוצחים אותם.

סאלח סלים (חד"ש):

מי זה הם?

רחבעם זאבי (מולדת):

הם זה הערבים, הפלשתינים. עד היום נרצחו למעלה מ-1,000 ערבים בידי ערבים.

כאשר קמה הרשות הפלשתינית בעזה, נלקחו מייד עשרות חשודים בסיוע לישראל לחקירה במשטרת עזה, והם עברו שם עינויים קשים, וחלק מהם מצאו את מותם שם ובחדרי החקירות של ג'יבריל רג'וב בירחו. מאז נרצחו 31 פלשתינים בידי שליחי "החוק" הפלשתינים.

לכן רוצים הסייענים הערבים למצוא מקלט בישראל, שהקימה לצורך זה מינהלת שיקום בראשות אלוף במילואים. שיקומם של הסייענים בישראל הוא קשה ומורכב, הוא עולה בדמים רבים, ויש בו סיבוכים רבים. עד היום שוקמו בישראל כ-800 משפחות, ו-500 משפחות נוספות עתידות להיקלט בישראל.

מינהלת השיקום שיכנה ביפו 150 סייענים, ודבר זה נתן עילה לגורמים לאומניים בישראל להסית את תושבי יפו כנגד הסייענים. הם הטילו חרם חברתי ודתי על הסייענים, לא נותנים להם שירותים עסקיים ולא משכירים להם דירות, מחרימים את ילדיהם וכן אוסרים עליהם להיכנס למסגדים ביפו.

אלה מתושבי יפו הערבים שנענו להסתה הזאת ופועלים על-פיה, בוגדים במדינתם ישראל.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, אל תפריע.

רחבעם זאבי (מולדת):

הם אינם מבינים, שבמעשי ההתבדלות האלה הם מחזקים את הטענה שישראל איננה מדינתם וכי הם נטע זר הפועל בשירות אויבי ישראל.

סאלח סלים (חד"ש):

לא רק תושבי יפו, כל האוכלוסייה הערבית לא מקבלת אותם, כי הם פוגעים — — —

קריאה:

הם לא יזיקו לערבים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סלים, אני מבקש ממך, אל תפריע עכשיו. אל תפריע. חבר הכנסת זיסמן, אני מבקש שלא להפריע.

סאלח סלים (חד"ש):

לא נקבל אותם, כי הם בוגדים. לא נקבל אותם בסקטור הערבי. תקבלו אותם אצלכם.

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת זיסמן, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. שניכם.

סאלח סלים (חד"ש):

הם בוגדים. בכפרים הערביים לא נקבל אותם.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סלים, קראתי אותך לסדר פעם ראשונה. אני קורא אותך לסדר פעם שנייה, ועכשיו תיזהר. בבקשה, חבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

התנהגותה של הרשות הפלשתינית ביחס לסייענים היא הוכחה נוספת לכך שפניה אינם לשלום אמת עם ישראל אלא רק לקטיפת רווחים ויתרונות במסגרת תורת השלבים האש"פית.

התנהגותם של חלק מערביי ישראל כנגד הסייענים והממשלה היא לא חכמה ולא משרתת את האינטרסים שלהם עצמם. אם כך היו נוהגים בעבר ערביי ישראל – הרי אחמד טיבי ומשפחתו מטייבה היו צריכים להיות מוחרמים, כי אביו של הדוקטור היה סייען של אחת מזרועות הביטחון שלנו, וכך היה גם גורלה של משפחת דראושה מאכסאל, שראשה, שהוא גם דוד של חבר הכנסת, היה סייען של ישראל, ובשל כך לא הפכו תושבי כפרו לפליטים בתש"ח.

יש לנו חובה מוסרית כלפי הסייענים, ולא נפקיר אותם. הממשלה הקימה מינהלת שיקום שעושה עבודה חשובה, ומי שיפריע לה – יפריע לעצמו. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת זאבי.

סאלח סלים (חד"ש):

תיקח אותם אליך. הם לא יהיו בכפרים הערביים. זו החלטה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, דבר שם בצד, לא עכשיו. אני אוציא אותך מהאולם אם תמשיך.

רחבעם זאבי (מולדת):

חבר הכנסת סלים, אתה לא – – –

סאלח סלים (חד"ש):

בכפרים הערביים לא נקבל אותם.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, חבר הכנסת סאלח סלים, אני מבקש שתשב. חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת משה פלד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שאלת הסייענים היא שאלה מוסרית מן המדרגה העליונה – האם מדינת ישראל תגלה כפיות טובה כלפי אלה שעזרו לה להציל חייהם של ישראלים? לא רק שאין הם בוגדים, אלא מי שלא סייע לממשלת ישראל להילחם ברוצחים הוא זה שעומד בסימן שאלה. זכותו וחובתו של כל מי שרוצה בטובתה של ישראל, של כל אזרח ישראל, לעזור לישראל להילחם נגד המרצחים למיניהם ונגד אלה שגרמו לנו את כל האסונות המרובים – כל אלה שיתפו פעולה עם ארגוני הטרור. הסייענים – –

סאלח סלים (חד"ש):

קח אותם אליך. אנחנו לא נקבל אותם.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אל תפריע לי עכשיו. אני מבקש ממך – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת סלים, זו כמעט קריאה שלישית. הפעם הבאה – לצאת החוצה.

סאלח סלים (חד"ש):

אנחנו לא נקבל אותם.

היו"ר ס' טריף:

סליחה, אתה תשמע אותו בשקט. אני אוציא אותך.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

חבר הכנסת סלים, אתה לא בעל הבית של מדינת ישראל. אתה לא בעל הבית פה.

סאלח סלים (חד"ש):

בכפרים הערביים לא נקבל אותם.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי. חבר הכנסת סאלח סלים, אני קורא אותך לסדר פעם שלישית, פעם שלישית.

רחבעם זאבי (מולדת):

החוצה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אל תעזור לי. חבר הכנסת סאלח סלים, קראתי אותך לסדר פעם שלישית.

סאלח סלים (חד"ש):

הסקטור הערבי החליט: לא נקבל אותם.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, שמענו אותך. עכשיו אתה תצא מהאולם. אני מבקש.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זאבי, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. חבר הכנסת סלים, אני קראתי אותך כמעט קריאה שלישית, ועכשיו קריאה שלישית. תצא החוצה, בבקשה, אבל מהר.

סאלח סלים (חד"ש):

שייקחו אותם – – – בסקטור הערבי לא נקבל אותם.

שאול יהלום (מפד"ל):

בלי תנאים, בלי תנאים.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום, לא ביקשתי עזרה. חבר הכנסת סאלח סלים, תקשיב לי – – –

סאלח סלים (חד"ש):

לא נקבל אותם. קחו אותם אליכם.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יהלום, אני קורא אותך לסדר פעם ראשונה. אדוני חבר הכנסת סלים, עכשיו תואיל בטובך – בבקשה החוצה וזהו. חבר הכנסת שאקי, תמשיך בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, הכרת הטוב היא אחד הערכים הגדולים במשנתה של היהדות. כאשר בלילה ההוא נדדה שנת המלך אחשוורוש, אומר המדרש, מלאך בא ואמר לו: כפוי טובה, לך ושלם טובה לבעליה, למרדכי. כתוב שמשה שלח אותם לנקום את נקמת המדיינים. אומר המדרש: למה לא עשה זאת משה בעצמו? מפני שהוא אמר: אינני מצר למי שעשה בי טובה. זאת השקפה יהודית היסטורית אמיתית.

כפיות טובה היא דבר שלילי. מי שסייע לישראל ללחום במרצחים צריך לקבל אות תודה, צריך לקבל את כל הסיוע, וממשלת ישראל והמינהלה הזאת שקמה בראשות האלוף במילואים עינן נקראות לעשות את המקסימום למען אותם אנשים.

בסופו של דבר, מה הם עשו? או שהיו עובדי משטרה, או שהיו עובדי המינהל האזרחי, או אפילו שיתפו פעולה עם השב"כ. מה עשה השב"כ? הוא רצה למנוע רצח של אזרחים חפים מפשע. זה דבר שלילי, לעזור למנוע רצח? זה דבר שלילי, לעזור כדי למנוע שפיכות דמים נוספת?

מכל הסיבות הללו, מה שעשו ערביי יפו, ההתנכלויות שלהם לסייענים שניסו להשתכן במקום, להיכנס למסגדים – זאת התנהגות תמוהה, זאת התנהגות שיש בה משום כפיות טובה, מפני שהסייענים סייעו למדינת ישראל, וערביי יפו הם אזרחי מדינת ישראל החבים חובת נאמנות למדינת ישראל.

קשה להעלות על הדעת כפיות טובה גדולה יותר מאשר להתנער מאותם אנשים שסיכנו את חייהם ואת חיי משפחותיהם כדי לעזור לנו במלחמתנו בטרור האכזרי של אש"ף ושל כל שאר הארגונים. לכן, אם עדיין מצויות מאות משפחות שלא באו על תיקונן, אנחנו קוראים לממשלת ישראל לעשות הכול כדי לתת להן את כל הדרוש – בדיוור, בחינוך ילדיהן, בתעסוקה. כך נוהג עם שמכבד את עצמו, כך נוהג עם שיודע להיטיב עם מיטיביו. הם היטיבו עמנו, חובתנו להיטיב עמם.

הביטוי "משתפי פעולה" הוא עצמו מוקשה, מפני שהיסטורית הוא יוצר אסוציאציה כאילו מדובר בשיתוף פעולה עם הנאצים במלחמת העולם. אבל כאן ההיפך: הם שיתפו פעולה עם מדינת ישראל המותקפת, נגד אלה שביקשו לבצע את זממם של הנאצים, דהיינו לפגוע ביהודים ולהרוג יהודים. באשר הם יהודים.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זה מה שעושה ה"חמאס", זה מה שעושה "הג'יהאד". הוא קורא במצע שלו להרוג כל יהודי באשר הוא יהודי. יש מעשה גדול יותר מאשר לסייע בידי אלה שניסו לעזור לנו להילחם בהם?

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

סופית, משפט אחרון. מדינת ישראל, יש לה מסורת יהודית נפלאה, מסורת של הכרת הטוב. הכרת הטוב היא הערך הנעלה ביותר ביהדות. היהודי מתחיל את יומו במלים: "מודה אני לפניך". לכן הוא גם נקרא "יהודי", כי הוא בא משבט יהודה, שנקרא יהודה מפני שאמו היתה האשה הראשונה עלי אדמות שהודתה. מי שיודע להודות יודה גם לסייענים ויעזור להם כמיטב יכולתו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה. אחרי חבר הכנסת משה פלד יבוא חבר הכנסת דוד מנע.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, ההצגה שעשה פה חבר הכנסת סאלח סלים היא הביטוי למצב של משתפי הפעולה, של הסייענים. למה אני מתכוון? מה שקרה ביפו לא היה קורה סתם, לא היה קורה מעצמו, לולא באו נציגי ציבור, נבחרו ציבור של ערביי ישראל, וליבו את השנאה. זה מה שקרה ביפו, וזה היה הביטוי למה שקרה ביפו.

איך אומר חבר הכנסת סאלח סלים? הסקטור הערבי החליט שלא לקבל אותם. אתם שומעים מה שקורה פה? מדינה בתוך מדינה. הסקטור הערבי החליט. מדינת ישראל – כבר אמר חבר הכנסת זאבי – הקימה רשות לטפל בסייענים, והסקטור הערבי החליט שלא לקבל אותם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

כמה יש בקיבוץ שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

משה פלד (צומת):

זה הביטוי למצב של הסייענים. אחר כך אענה לך לגבי הקיבוץ שלי, ברשות היושב-ראש. חכה רגע.

היו"ר ס' טריף:

חברים, תמנעו מאתנו עוד פעם – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

קחו אותם לקיבוצים שלכם.

היו"ר ס' טריף:

בסדר, אני מבין שההערה הושמעה, וחבר הכנסת פלד ישיב.

משה פלד (צומת):

ממשלת ישראל צריכה לשנות מייד כיוון ולהכריז על המשת"פים יקירי מדינת ישראל. זה מה שצריך לעשות. הם עזרו לא רק ליהודים. הם עזרו גם לערבים. הם מנעו טרור גם כלפי ערבים.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אבל גם יהודים לא רוצים אותם. לך לעכו – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת האשם מחמיד, יש לו שלוש דקות, אתה לא יכול להפריע לו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

היהודים לא רוצים אותם.

משה פלד (צומת):

מבמה זאת אני רוצה לענות לחברי הכנסת סאלח סלים והאשם מחאמיד ולומר את מה שכבר אמרתי גם בתקשורת. אני קורא לתנועה הקיבוצים לאמץ את משתפי הפעולה, לעשות הכול על מנת לאפשר כניסתם – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

סליחה, אני מבקש ממך.

משה פלד (צומת):

רק רגע.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סלים, אל תפתח את הפה שם.

משה פלד (צומת):

– – של משתפי פעולה שעזרו לכוחות הביטחון למנוע טרור. אני קורא לתנועה הקיבוצים להירתם למשימה הקדושה הזאת, האנושית הזאת, ההומניטרית הזאת. התנועה הקיבוצית, לאורך כל דרכה, ידעה להירתם למשימות לאומיות, חינוכיות, הומניות. אני קורא לה גם הפעם להירתם למשימה ולקלוט חלק מהסייענים.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך. פעם אחרונה שאני שומע אותך פה.

משה פלד (צומת):

הוא צועק מבחוץ בכלל. איפה נשמע דבר כזה?

היו"ר ס' טריף:

אין דבר כזה.

משה פלד (צומת):

איפה נשמע דבר כזה?

היו"ר ס' טריף:

תן לי לטפל בו, אני מבקש ממך.

אתה אל תפתח את הפה. אם אתה רוצה להקשיב, אז בחוץ. אני מבקש ממך.

משה פלד (צומת):

זה טרור, זה פשוט טרור.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא קיבל הוראה מיושב-ראש הסיעה שלו. הוא אמר לו: ראג'ע, תחזור – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת האשם מחאמיד, מספיק.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת, יש כללים בכנסת, תכבדו אותם.

משה פלד (צומת):

חבר הכנסת מחאמיד, אני רוצה לענות לך.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת פלד, תסיים.

משה פלד (צומת):

אני לא יכול לענות לחבר הכנסת סאלח סלים, כי הוא בחוץ. אני רוצה לענות לך, ושמעת מה שאמרתי. אני קורא לתנועה הקיבוצית, כחבר קיבוץ אני פונה, להירתם למשימה ההומניטרית הזאת, להירתם לחובה הלאומית לקלוט את הסייענים או חלק מהסייענים. התנועה הקיבוצית לא יכולה לקלוט את כולם. חלק מהסייענים יכולים להיקלט בתנועה הקיבוצית.

מדוכן הכנסת אני קורא לתנועה הקיבוצית להירתם למשימה. תודה רבה.

האשם מחאמיד (חד"ש):

— — —

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת פלד. חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת טלב אלסאנע.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הייתי פעם בשידור רדיו עם סגן השר וליד צאדק, והוא אמר, שהמגזר הערבי נגד הסייענים, הוא לא נגד בני משפחותיהם. בני משפחותיהם יכולים לגור, הם לא. הוא קבע את הקביעה הזאת. מובן שהקביעה הזאת לא נכונה. אני רוצה לשאול את ערביי יפו, האם זו באמת המדיניות. בשנה שעברה למדו ילדי הסייענים ביפו. מה קרה השנה פתאום? השנה אסור להם ללמוד? מה קרה, קיבלתם הוראות מה"חמאס"? קיבלתם הוראות ממישהו?

פה נבחנת הנאמנות. הסייענים האלה עזרו לצה"ל, עזרו לשב"כ, עזרו למשטרה, ומדינת ישראל זכותה להגן עליהם – — —

משה פלד (צומת):

זכותה.

דוד מנע (הליכוד):

ואם מדינת ישראל מחליטה להגן עליהם – כולם חייבים להגן עליהם, יהודים וערבים כאחד. מי שלא מגן עליהם, על מדינת ישראל לפעול נגדו במלוא חומרת הדין.

הייתי ביפו עם חבר הכנסת זאבי, נפגשנו עם הסייענים וראינו איך הם חיים במדינה. כפי שהם חיים בחיפה, בעכו ובמקומות אחרים, אם השב"כ ומדינת ישראל החליטו שהם ישבו בטירה או ביפו – הם ישבו בטירה וביפו על אף חמתכם, על אף התנגדותכם, כי אתם חייבים להיות נאמנים בראש ובראשונה למדינת ישראל ורק אחר כך לערפאת ולחבר מרעיו.

אתם אזרחים נאמנים למדינת ישראל, ואם מדינת ישראל החליטה ליישבם במקום שהיא יישובה אותם – אין לכם שום סמכות לצאת נגדם.

האשם מחאמיד (חד"ש):

למה שלא — —

קריאות:

— — —

דוד מנע (הליכוד):

אין להם שום סמכות לבוא ולצאת נגדם. הם יבואו לגור במקום שבני עמם גרים — —

קריאות:

— — —

דוד מנע (הליכוד):

הם יבואו לגור במקום שבני עמם גרים — —

היו"ר ס' טריף:

אני לא מסכים שתפריעו לו.

האשם מחאמיד (חד"ש):

גם יהודים — —

היו"ר ס' טריף:

בסדר.

רחבעם זאבי (מולדת):

דוד מנע (הליכוד):

הם יהיו במקום שהמדינה תחליט שהם יהיו – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

דוד מנע (הליכוד):

הם יהיו במקום שהמדינה תחליט שהם יהיו – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

דוד מנע (הליכוד):

אם המדינה תחליט לשים אותם במקומות אחרים – הם יהיו במקומות האחרים. אם המדינה שמה אותם ביפו – הם יהיו ביפו, ולא יעזור שום דבר לאף אחד מראשי המגזר – – –

האשם מחאמיד (חד"ש):

יהיו בקיבוצים.

דוד מנע (הליכוד):

אף אחד מראשי המגזר הערבי לא יוכל למנוע את מגוריהם ביפו או בכל מקום במדינת ישראל. זאת החלטה ממשלתית, זאת החלטה של השב"כ, ואם אתם נאמנים למדינת ישראל כפי שאתם מצהירים – אתם חייבים לסייע לסייענים האלה שעזרו רבות למדינה, לסייע להם לגור במקום שהשב"כ או מדינת ישראל הביאו אותם אליו. אתם חייבים לשתף פעולה, כי נאמנותכם היא בראש ובראשונה למדינת ישראל ולא לאף אחד אחר. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת טלב אלסאנע, אני מבין שהוא איננו. אני מזמין את שר הפנים, בבקשה. שר הפנים, בבקשה.

שר הפנים א' ברק:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ממשלת ישראל רואה כחובתה המוסרית לדאוג לביטחונם האישי ולשיקומם המלא של הסייענים אשר סייעו לרשויות הממשל הישראלי באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה, כאשר מבקשים את עזרת הממשל הישראלי לקראת החלת ההסדר באזורי יהודה ושומרון ועזה.

ממשלת ישראל הקימה מינהלת מרכזית לשיקום הסייענים ולתיאום כל הפעולות הנעשות בין משרדי הממשלה והרשות המקומית.

לסייענים ניתנה אפשרות להעתיק את מקומות מגוריהם למקומות יישוב בישראל. במדינה דמוקרטית אין מקום להגבלת מקום המגורים על התושבים, ובכלל זה אוכלוסיית הסייענים, בין ביישובים יהודיים, בין ביישובים ערביים בין ביישובים מעורבים. על כל רשויות המדינה לפעול ליישום החלטת הממשלה הנעשית מטעמים הומניטריים.

האם אני יכול להמשיך בתשובות על השאלות?

היו"ר ס' טריף:

מייד אחרי סיכום הדיון בעניין הזה. אם אדוני סיים – נמשיך.

שר הפנים א' ברק:

סיימתי.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. אתה יכול לשבת. עכשיו ניגש לשלב של סיכום הדיון.

חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לציין, כי אביו של חבר הכנסת טלב אלסאנע נפטר. אני משגר את תנחומי הבית וכל חברי הכנסת לחבר הכנסת טלב אלסאנע. אנחנו משתתפים בצער ובצער כל בני המשפחה, ושלא ידעו עוד צער.

אנחנו ניגשים לסיכום הדיון. יש לנו הצעות אחרות? אין לנו הצעות אחרות. על כן אני שואל את אדוני השר, האם הוא מציע להעביר את ההצעה לוועדה או להסתפק בהודעה? איך אדוני היה רוצה שנסכם את הדיון?

שר הפנים א' ברק:

להסתפק בהודעה.

היו"ר ס' טריף:

הודעה. האם חבר הכנסת זאבי מסתפק בהודעת שר הפנים?

רחבעם זאבי (מולדת):

מסתפק.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. האם חבר הכנסת פלד מסתפק?

משה פלד (צומת):

מסתפק.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. האם נוכח כאן עוד מישהו? אם כן, חברי הכנסת, סיכמנו את העניין הזה ונמשיך בשאלות ותשובות.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אני מזמין את כבוד שר הפנים. בבקשה, אדוני. אנחנו ממשיכים. שאלות ותשובות לשר הפנים. אני קורא את מספר השאלות. שאלת מס' 4885 – לפרוטוקול. חברת הכנסת איננה, לא צריך להשיב; רק תמסור את התשובה לפרוטוקול אחר כך.

העברת סמכויות הגבייה של עיריית קריית-ביאליק לגורם חיצוני

חברת הכנסת א' סלמוביץ שאלה את שר הפנים ביום ב' בסיוון התשנ"ה (31 במאי 1995):

הובא לידיעתי, כי עיריית קריית-ביאליק מסרה סמכויות גבייה מחייבים ונתונים אישיים על החייבים למשרד של עורך-דין חיצוני. רצוף בזה תצלום מכתבו של מר אלי דוקורסקי.

רצוני לשאול:

1. האם התקשרות עיריית קריית-ביאליק עם עורך-הדין עזורה מוני היא חוקית?

2. האם רשאית עירייה להעניק סמכות סטטוטורית על-פי פקודת העיריות לגורם חיצוני?

3. כיצד יפעל משרדך בנדון?

תשובת שר הפנים א' ברק:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. מהמידע כפי שהגיע למשרדי עולה, כי העירייה מעולם לא העבירה סמכויות גבייה לשום גורם חיצוני. העירייה התקשרה עם משרד עורכי-הדין עזורה כדי להגיש תביעות משפטיות נגד סרבני תשלומים של ארנונה ומים. משרד זה עוסק בטיפול המשפטי בנושא הזה.

שיעורי הקנסות בגין חנייה אסורה בתל-אביב

חבר הכנסת י' לס שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

בתל-אביב נוצר כיום מצב שבו אין מקומות חנייה מותרים. מנגד, הקנסות על חנייה במקומות אסורים מגיעים עד כדי סכומי עתק.

רצוני לשאול:

מדוע מעלים את הקנסות במקום למצוא פתרון אמיתי לבעיה?

שר הפנים א' ברק:

הרשות המקומית פועלת בנושא קביעת הקנסות המוטלים על-ידה על-פי חוק העזר ודרישות החוק לאחר אישורם כדן.

מציאת פתרונות חנייה היא נושא מורכב המהווה בעיה בכל ערי המטרופולין בעולם. רשויות מקומיות מנסות להתמודד עם הבעיה באמצעות תוכניות מיתאר ותוכניות בניין עיר.

היו"ר ס' טריף:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת לס.

יורם לס (העבודה):

אדוני שר הפנים, אני מבקש להביא לעיוןך נושא נוסף שקשור לעיר תל-אביב ולערים אחרות. יש בארץ מצב אנכרוניסטי משנות ה-50 – "ערי עולים", כך זה נקרא בלשון החוק. ב"ערי העולים" האלה משרדי הממשלה לא משלמים ארנונה, לרבות משרד הביטחון, שוודאי מוכר לך היטב.

האזרחים משלמים ארנונה, ומשרדי הממשלה פוטרים את עצמם מתשלום הארנונה לעירייה. זה נושא שהיה בטיפול שרים רבים שנים רבות, זה נמשך משנות ה-50, ואני אודה לך אם – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

— — —

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת, אדוני.

מאיר שטרית (הליכוד):

שינו את זה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו לא בדיון, כאן. אין מקום לדיון.

יורם לס (העבודה):

אני מבקש מכבוד שר הפנים — — —

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לא דיון, אני רק מעיר ששינו את זה — — —

היו"ר ס' טריף:

שמענו. שינו את זה, חבר הכנסת יורם לס. אם נותרה עוד שאלה — תשאל. אם לא — אנחנו נודה לך.

מאיר שטרית (הליכוד):

השר פשוט עוד לא יודע את זה.

היו"ר ס' טריף:

אנחנו יודעים, שמענו, ואנחנו מודים לך.

יורם לס (העבודה):

אני אהפוך את השאלה ליותר ממוקדת. האם משרד הביטחון משלם ארנונה לעיריית תל-אביב?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, האם יש לך תשובה או שאתה רוצה לבדוק את הסוגיה?

קריאה:

— — —

היו"ר ס' טריף:

השר רשאי להשיב או לא להשיב.

שר הפנים א' ברק:

הנושא שהעלה חבר הכנסת יורם לס איננו שייך לשאילתא. אני ממליץ שהוא יגיש שאילתא נוספת בעניין, ואני מניח שהיא תיענה.

היו"ר ס' טריף:

השר ייתן לך תשובה בנפרד.

אם אין לך התנגדות אדוני השר, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ הגיעה באיחור של דקה, ניתן לך להשיב על השאילתא שלה בכל זאת — — —

אסתר סלמוביץ (יעוד):

מאיר שטרית (הליכוד):

זה תקדים.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

נכון.

היו"ר ס' טריף:

לא, לא, לא, הלכתי לפי הסדר.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

--- דיון בהצעה לסדר ---

היו"ר ס' טריף:

לא, לא, תסתכלי בסדר-היום כפי שהוא הובא אלי ותראי שעבדתי על-פי הסדר. רק טעיתי בהתחלה.

שאלתא מס' 4885 של חברת הכנסת אסתר סלמוביץ. שאלה נוספת, בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני שר הפנים, לפי המסמכים שבידי יש הוכחות חותכות שיש פה גבייה באמצעות המשרד שאני מדברת עליו, וטוב יעשה אדוני אם יבדוק את העובדות.

צירפתי לשאלתא גם מסמך, נייר כתוב, של חבר מועצת העיר קריית-ביאליק, שמעיד חד-משמעית על הטענות שאני מדברת עליהן, שהחומר הועבר לאותו עורך-דין, שהוא מתחייב בשם העירייה שהוא

חותם על הסכמים בשם העירייה, שהוא פורס חובות בשם העירייה; ועושים פה מעשים שלא ייעשו. הייתי מבקשת ממך, אדוני, שהדברים ייבדקו, כיוון שיש כאן טענות חמורות ביותר. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. בבקשה, אדוני.

שר הפנים א' ברק:

אם הטענות הן בתחום הפלילי, אני מציע שהאיש יפנה למשטרה; אם בתחום המינהל – יעביר אותן אלינו, ואני מבטיח לך שנבדוק.

עמידת חלונות בממ"דים בתקן אטימה מפני גזים

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר הפנים ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

פרטים המתפרסמים השבוע בעיתון מקצועי מוכיחים, שיותר מ-60% מהממ"דים – מרחבים מוגנים דירתיים – שנבנו בישראל אינם עומדים בדרישות האטימה נגד גזים.

רצוני לשאול:

1. כיצד קורה שהשגחה על נושא חשוב כל כך אינה מתבצעת כהלכה?

2. מה יעשה משרדך כלפי ממ"דים שאינם עומדים בתקן?

3. מה היא עמדת משרדך בעניין?

תשובת שר הפנים א' ברק:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הנושא מצוי בסמכות ועדות התכנון המקומיות החייבות לפעול בנושא על-פי הוראות חוקי התכנון והבנייה והתקנות שהותקנו על-ידי שר הפנים בעניין.

הוריתי ליחידת הביקורת של משרדי להכניס את הנושא לתוכנית העבודה שלה.

היו"ר ס' טריף:

שאלתא מס' 4947, של חבר הכנסת עמיר פרץ. בבקשה, אדוני.

גג בניין הפקולטה לרפואה בתל-אביב

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הפנים ביום ט' בסיוון התשנ"ה (7 ביוני 1995):

בכתבה שפורסמה ב"מעריב" ב-26 במאי 1995 פורסם הממצא, שארבעה סטודנטים שלא היו תלמידי רפואה התאבדו מגג בניין הפקולטה לרפואה בתל-אביב.

רצוני לשאול:

1. כיצד לא הוסקו עדיין מסקנות ולא נעשה דבר?

2. האם נשקל להנהיג חיוב כל גג ציבורי במעקה וסורגים?

3. מה יעשה משרד הפנים בנדון?

שר הפנים א' ברק:

3-1. על-פי חוק התכנון והבנייה ותקנותיו, מתחייב מגיש הבקשה והמתכנן להתקין מעקה בכל מרפסת ובכל גג או מפלס שיש בו הפרש גובה מהמפלס הנמוך ממנו. לעניין זה עיין בתקנות התכנון והבנייה סימן ה', תקנות 3.90-3.91.

גובה המעקה נקבע לפי דרישות התקן הישראלי ת"י-114.

בבניין גבוה, כהגדרתו בתקנות התכנון והבנייה – בניין אשר גובה רצפת קומתו העליונה עולה על 12 מטר – חל סימן ה' לתקנות התכנון והבנייה, אשר מפרט את דרישות בניית המעקה לעניין זה.

אזרחים בדואים חסרי אזרחות ישראלית

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר הפנים ביום ט"ז בסיוון התשנ"ה (14 ביוני 1995):

נודע לי, שמאות אזרחים ערבים בדואים מהנגב חסרי אזרחות ישראלית, דבר המונע מהם לצאת את הארץ, ובמיוחד לבקר את קרוביהם בארצות ערב.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע הדבר למשרד הפנים?

2. מה ייעשה בנדון?

3. מה על התושבים לעשות כדי לקבל אזרחות?

שר הפנים א' ברק:

1. העניין ידוע.

2. נערך מבצע מיוחד ומזורז בטיפול בבקשות אלה.

3. משרד הפנים שלח לכל התושבים באזור טופס בקשה לעדכון פרטים שעליהם למלא ולהשלים, והטיפול ייעשה בהקדם בהתאם לקצב מתן התשובות.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, תמתין שם עד שאקרא לך, אם בכלל. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כדי להיות הוגן לא אמרתי "שאלה נוספת" אלא אמרתי "הערה", משום שאני רוצה לומר רק מלה לכבוד שר הפנים, שקיבל משרד עם הרבה הרבה בעיות, שהשאיר אחריו הרבה

עקבות של סבל להרבה תושבים. אני מאמת מקווה ומאחל לשר הצלחה במבצע הזה של הוצאת האנשים האלה מן הבוץ שבו הם תקועים עשרות שנים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

זו הערה ואין תשובה. אני מודה לשר.

עכשיו באופן חריג אני חונן אותך, חבר הכנסת סאלח סלים, אבל שלא תלמד מזה לפעם הבאה. חד-פעמי. ניגש ישר לשתי השאלות שלך כדי שלא לקפח אותך.

שר הפנים א' ברק:

יושב-ראש חנון ורחום.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, בכל זאת יש שתי שאלות לחבר כנסת שהוא גם ראש מועצה. אנחנו נמחל לו על הצעקות שהוא עשה היום וניגש לגופו של עניין. אתה גם יכול לשבת, אתה לא נאשם.

מספר התקנים במשרד הפנים במזרח-ירושלים

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הפנים ביום כ"ג בסיוון התשנ"ה (21 ביוני 1995):

בעיתון "אל-קודס" מ-8 ביוני 1995 פורסם, שפקידי משרד הפנים במזרח-ירושלים מחו על כך שהם לא מספיקים לטפל בבקשותיהם של כל הפונים, בגלל מספרם הקטן.

רצוני לשאול:

האם יוסיף משרדך תקנים במשרד הפנים במזרח-ירושלים?

שר הפנים א' ברק:

הלשכה למינהל אוכלוסין במזרח-ירושלים שופצה והוסבה לשיטת עבודה חדשה, המאפשרות מתן שירותים מידיים.

לאור הסכמי אוסלו חלה עלייה משמעותית בבקשות לאזרחות, לאיחוד משפחות, לתושבות ולתעודות זהות. ניסיונות משרד הפנים לאתר מבנה חלופי אשר בעליו יהיו מוכנים להשכירו למינהל לדיור ממשלתי, לצורכי משרד הפנים, עלו בתוהו. אשר על כן, משרד הפנים עומד לשפץ חדרים סמוכים למבנה הקיים, כדי להגדיל את יכולת הטיפול בקהל, וכן לגייס פקידים למתן שירות.

כמו-כן מתכוון המשרד לפתוח סניפונים נוספים על הסניפון הקיים בבית-חנינא.

המשרד מעריך כי העלייה בבקשות כאמור לעיל הינה תופעה חולפת, אשר במשך הזמן תפחת.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, פגשתי המון תושבים שבוכים ממש אחרי שעמדו שם מהשעה 04:00 בתור, ומשתפי הפעולה מספסרים בתור תמורת 150 שקל לכל תור. לכן, התושבים סובלים רבות, עומדים במשך שעות רבות.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — —

סאלח סלים (חד"ש):

אתה יושב-ראש?

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת סאלח סלים, אל תתייחס. אני אשיב לחבר הכנסת זאבי. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

הוא מתנהג כאילו הוא היושב-ראש.

היו"ר ס' טריף:

אל תענה לו בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

אפשר להרגיע את התושבים, שעד סוף השנה הסבל שלהם ייגמר?

היו"ר ס' טריף:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הפנים א' ברק:

אם קצב הבקשות ירד, התור יתקצר מאוד. אם הוא לא ירד, אני מקווה שהוא יתקצר. בכל מקרה אני מבטיחך שאנחנו נעשה כל מה שביכולתנו כדי להרחיב במהירות את המשרד על-ידי תוספת חדרים ולאפשר בזה שירות יותר מהיר ויותר יעיל לתושבים.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר הפנים. חבר הכנסת זאבי, אני רוצה להבהיר. אני פשוט חננתי את חבר הכנסת סלים, היו דברים מעולם, כדי שנשיב לו על שתי שאילתות.

רחבעם זאבי (מולדת):

מנין הסמכות?

היו"ר ס' טריף:

יש לי, אדוני. חבר הכנסת זאבי, בוא לא נדבר על זה. תאמין לי, אני עושה את זה כדי שלא יקופח שום חבר כנסת. הוא בא על עונשו. תעזוב, אתה חבר כנסת מכובד. עשיתי את מה שעשיתי, קבל את שיקול דעתו של היושב-ראש, ונאמר לי שהיו דברים מעולם.

רחבעם זאבי (מולדת):

תרשה לי להשיב לך.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אני רוצה, ברשותך, לסיים את השאלות לשר הפנים, ואחרי זה אאפשר לך.

רחבעם זאבי (מולדת):

הדעת אינה סובלת שהאיש הוצא מן האולם אחרי שהוא הפריע לי לנאום – עלי אתה צריך להגן; הוא שיסע אותי, הוצאת אותו מן האולם. הוא קיבל הוראה מיושב-ראש הסיעה שלו. עושים צחוק מהכנסת, מהתקנון. סמכות חנינה – תגיד לי במה זה מעוגן.

היו"ר ס' טריף:

אדוני, אתה יודע שלפעמים סמכות היושב-ראש היא מעבר לתקנון. יש מסורת בכנסת שכוחה יפה כמו תקנון. לכן, תבדוק את העניין. אנחנו ממשיכים.

שטח השיפוט של הכפר מעליא

חבר הכנסת ס' סלים שאל את שר הפנים ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

שטח שיפוט הכפר מעליא, שנקבע ב-1957, הוא כ-1,200 דונם, כאשר בבעלות תושבי הכפר כ-9,800 דונם נוספים. בקשות הרשות המקומית לצרף שטח זה לתחום שיפוט נדחו.

רצוני לשאול:

נוכח המצוקה הקרקעית שסובל ממנה כפר מעליא, מדוע לא מצורפים השטחים הנ"ל לשטח שיפוט הכפר?

שר הפנים א' ברק:

מאז שנת 1989 לא פנתה המועצה המקומית מעליא למשרדנו בבקשה להרחיב את תחום שיפוט.

אם ראש המועצה המקומית רואה צורך להרחיב את תחום שיפוטו, עליו לפעול בהתאם לנוהל שינוי תחומי שיפוט של רשויות מקומיות, על-ידי הגשת בקשה בכתב למחוז. הבקשה תטופל על-פי נוהלי משרד הפנים, תוך בדיקה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח סלים.

סאלח סלים (חד"ש):

כבוד השר, כפי שידוע, היו למעליא 10,000 דונם בבעלות תושבי מעליא, והיום הם לא בשטח שיפוט המועצה. אם ראש המועצה יגיש בקשה, האם זה יישקל בחיוב? אלה אדמות של התושבים עצמם, הן רשומות בטאבו, אבל הן לא בשטח השיפוט.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני השר.

שר הפנים א' ברק:

הדרך שבה מטפל משרד הפנים בבקשות מסוג זה היא על-ידי הקמת ועדת חקירה בראשות איש מקצוע ובהשתתפות אנשי מקצוע שמייצגים את האינטרסים השונים שנוגעים לבעיה הזו. ועדת החקירה היא סוברנית בעבודתה והיא מגישה את המלצותיה לשר הפנים.

אני חושב, שלא יהיה ראוי שאני אביע עמדה לכאן או לכאן בסוגיה שייתכן שעל-פי בקשת ראש המועצה תמונה ועדת חקירה כדי לדון בה, שמא, חלילה, כל הבעת עמדה שלי תהיה בפועל מעין השפעה על שיקול דעתה של הוועדה, שאמור להיות עצמאי ובלתי תלוי.

נוסח טופס הבקשה לקבלת אשרת כניסה לישראל

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר הפנים ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

בטופס הבקשה לקבלת אשרת כניסה לישראל מתבקש הממלא לרשום את פרטי בת הזוג הנכללים בבקשה. לא קיימת בטופס התייחסות לעובדה כי מגיש הבקשה יכול להיות מגישה ולכן בת הזוג במקרה זה תהיה בן זוג.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הפנים על התייחסות מפלה זו בטופס?

2. האם ומתי ישונה הטופס?

שר הפנים א' ברק:

1-2. חברת הכנסת חזן צודקת בהערתה, ומשרד הפנים מתארגן להדפסת טפסים מתוקנים על-פי הצעתה.

היו"ר ס' טריף:

קיבלת תשובה. יש בכל זאת שאלה נוספת? בבקשה. אולי את רוצה להודות.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר הפנים, קודם כול אני מודה על התשובה החיובית. מדובר בטופס בקשה לכניסה לישראל שכתוב בו "בת זוג", ולא מאפשר בן או בת זוג. אבל הבעיה קיימת לא רק בטופס הזה, במקרה הטופס הזה היה מונח לפני, אלא גם לגבי טפסים אחרים. שאלתי הנוספת היא: האם אתה מתעתד גם לבחון את כל הטפסים מבחינה זו? תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

איך בלעז?

נעמי חזן (מרצ):

לשאלתו של חבר הכנסת ביבי, דווקא בלעז כתוב spouse, שזה בן או בת זוג.

שר הפנים א' ברק:

על מנת להתמודד עם האפשרות שהדברים האלה קיימים בטפסים נוספים, קודם כול אנחנו מצמצמים במשרד הפנים בהרבה את מספר הטפסים. אנחנו מנסים להקטין מכ-130 לפחות מ-20 את מספר הטפסים שבאמצעותם האזרח נדבר עם משרד הפנים. אבל גם בתוך 20 הטפסים שייוותו – אני מבטיח שאנחנו נעשה בדיקה דומה, ואם ימצאו דברים מהסוג הזה, אנחנו נתקן אותם.

מבני הדת בירושלים

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר הפנים ביום ל' בסיוון התשנ"ה (28 ביוני 1995):

המצוקה בתחום מבני הדת בירושלים ובשכונותיה החדשות רבה.

רצוני לשאול:

1. האם פועלת בעירייה המינהלת למבני דת?

2. אם כן – מה הוא תקציבה לשנת 1995?

3. מה הם משרדי הממשלה המממנים ובכמה?

4. האם אישרה ועדת הכספים של העירייה את התקציב?

שר הפנים א' ברק:

1. המינהלת הוקמה כמחלקה בעירייה, ולא במתכונתה הקודמת, שהיו שותפים בה העירייה ומשרדי הדתות והפנים והמועצה הדתית. בשלב זה עובדים משרדנו והעירייה על הכנת ניהול עבודה, והיא טרם החלה לפעול.

2. תקציב המינהלת 12 מיליון שקל לשנת 1995.

3. התקציב ממומן על-ידי העירייה, ללא השתתפות ישירה של משרדי הממשלה.

4. ועדת הכספים של העירייה אישרה את התקציב האמור לעיל.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, תודה רבה על התשובה.

אני מכיר את רגישותך לנושאים הדתיים, מאז כניסתך לתפקיד – גם בכמה פעולות שכבר הספקת לעשות.

אני רואה להעיר את תשומת לבך לתופעה החמורה, שהוועדה הבין-משרדית של משרד הפנים, משרד הדתות ומשרד השיכון, שאמורים לתקצב פיתוח מבני דת במדינת ישראל – בתי-כנסת ומקוואות – איננה פועלת לחלוטין. היא לא התכנסה כלל השנה. ואם אנחנו מדברים על ירושלים, על השכונות החדשות, שכונת שועאפט ושכונות אחרות – להן לא ניתן כל תקציב לבניית מוסדות דת. בכל הארץ לא נעשה דבר בעניין הזה.

אדוני שר הפנים, לאחרונה הצטרפת לממשלה, ואני מברך אותך על כך. אני רוצה לומר לך: תדע לך שזו הממשלה הראשונה מאז קום המדינה שאיננה מתקצבת השנה לחלוטין מבני דת. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, אדוני.

שר הפנים א' ברק:

שמעתי את ההערה. אינני מתיימר לומר שאני מכיר את העובדות שעליהן נשענת הקביעה של חבר הכנסת גפני. לפי דעתי וידיעתי, הממשלה מבצעת את כל תפקידיה. אבל היות שהועלתה שאלה, אני אבדוק את הדבר הזה.

קריאה:

שר הפנים א' ברק:

מדובר על פעילות משותפת של שלושה משרדים.

משה גפני (יהדות התורה):

הוועדה לא פועלת.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מי שמרכז את הוועדה הוא משרד הדתות.

שר הפנים א' ברק:

אני אבדוק את הדבר הזה עם עמיתי לממשלה, שר הדתות. אני בטוח שאם יש דברים שלא נעשים והממשלה חייבת לעשות אותם – הם יעשו ובמהרה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, אנחנו מצטרפים לבקשה הזאת.

מעמד היישוב שערי-תקווה

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר הפנים ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

היישוב שערי-תקווה נמצא בתחום השיפוט של המועצה האזורית שומרון. ועד היישוב דורש להכיר בו כמועצה מקומית. ביישוב 3,000 נפש, ועומדות להשתכן בו עוד כ-100 משפחות. יישובים במעמד דומה זכו בעבר למעמד של יישוב עצמאי.

רצוני לשאול:

1. על רקע הנ"ל ונוכח הפיזור הגיאוגרפי הגדול, מדוע לא יוכרז היישוב שערי-תקווה כמועצה מקומית?

2. אם לא יוכרז – מדוע לא יסופח ליישוב אלקנה?

תשובת שר הפנים א' ברק:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. נתוני משרד הפנים מצביעים על כך, שמספר התושבים ביישוב, נכון ליום 31 במאי 1995, היה 2,113. חוק יסודות התקציב אינו מאפשר להכריז על היישוב כמועצה מקומית לפני שיגיע מספר התושבים ל-3,000. מכאן, שאין היישוב מגיע למספר האוכלוסין המצדיקים הקמת מועצה נפרדת.

דלקת הענק באזור ירושלים

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר הפנים ביום י"ד בתמוז התשנ"ה (12 ביולי 1995):

דלקת הענק שהתפשטה באזור ירושלים גרמה לנזקים כבדים ולחסימת הכניסה הראשית לירושלים. נמסר שהיחידות לא היו ערוכות לשרפה גדולה כזו.

רצוני לשאול:

1. האם הכבאיות שהגיעו לשטח היו מיושנות? אם כן – מדוע?

2. האם לא התריעו מכבי האש על הצורך בשטחי הפרדה ביערות למניעת התפשטות האש? מדוע?

3. מה הם נוהלי התחבורה בין מכבי האש למסוקי הכיבוי?

תשובת שר הפנים א' ברק:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. בכיבוי הדלקה בהרי ירושלים השתתפו 40 כבאיות מכמה תחנות כיבוי מאזור ירושלים והשפלה. לכן, באופן טבעי, לקחו כמה רכבי כיבוי חדישים לצד רכבי כיבוי משנות ייצור קודמות יותר.

האחריות לדרכי ההפרדה ביערות הרי ירושלים היא של קרן-הקיימת לישראל. ועדת החקירה, בראשות אלוף (מיל') עמוס לפידות, בדקה את נושא מניעת הדלקות ביערות ובחורשות. אימצתי את המלצותיו, והחומר הונח על שולחן הממשלה. אני מקווה שיימצאו המשאבים ליישומן.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לשר הפנים על התשובות על השאלות.

שאלות בעל-פה

היו"ר ס' טריף:

אדוני שר החינוך, לפני שאבקש ממך להשיב על שאלות, שר המשטרה מתבקש להשלים את תשובתו על שאלתא בעל-פה. שר המשטרה ישלים את תשובתו על שאלתא בעל-פה מס' 503, של חבר הכנסת יגאל ביבי, שנמצא אתנו כאן. בבקשה.

יציאה מהארץ בלי לעבור ביקורת דרכונים

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, התשובה שלי היום היא מקרה חריג, והיא באה כתוספת על התשובה שנתתי ב-25 באוקטובר, כאשר השיבותי על שאלתא של חבר הכנסת יגאל ביבי בנושא חשש להברחות של אנשים שנגדם יש צווי עיכובי יציאה מארץ, מנמלי הים והאוויר בחיפה.

כשנתתי את תשובתי אמרתי שלא ידוע לנו על פעולות מהסוג הזה. התברר כי בחודשים האחרונים ביצעה היחידה הארצית לחקירות הונאה, בשיתוף מח"ש –המחלקה לחקירות שוטרים – חקירה סמויה באזור נמלי הים והאוויר בחיפה.

החקירה עסקה בהברחת אנשים שהוצאו נגדם צווי עיכוב מהארץ תמורת מתן שוחד לבקרי גבול בנמלי חיפה. החקירה נחשפה ב-29 באוקטובר 1995, ארבעה ימים לאחר מתן התשובה ולאחר מעצרם של חמישה אנשים המעורבים בפרשה. בין העצורים גם שוטרת המשמשת כבקריית גבול ובעלה, חוקר פרטי, שוטר בגמלאות ומתווך. כמו כן נתפסו מסמכים וכסף מזומן. מממצאי החקירה עולה, כי חברי הרשת הבריחו בדרך הים והאוויר אנשים מעוכבי יציאה מישראל. חברי הרשת גבו עשרות אלפי שקלים עבור כל הברחה.

מטבע הדברים לא הייתי בסוד העניינים, ועודכנתי בפרטי הפרשה רק לאחר חשיפת החקירה ומעצר החשודים.

ניתן להוסיף ולומר, כי מבחינת השיטה והמעורבים בדבר אין קשר בין פרטי הכתבה בעיתון "מעריב" מ-20 באוקטובר 1995 לבין החקירה המפורטת לעיל.

החקירה עדיין בעיצומה.

מצאתי לנכון להציג את הדבר הזה בכנסת בתשובה משלימה.

אני רוצה להודות לחבר הכנסת יגאל ביבי על שהעלה את השאילתא הזאת מלכתחילה.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת ביבי. בבקשה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

קודם כול, אני רוצה להודות לשר המשטרה. זה מקרה חריג. אינני זוכר, בשבע השנים האחרונות, שבהן שאני בכנסת, ששר הטריח את עצמו, לאחר שבדק שנית את הטענות שהועלו כאן, ומצא לנכון לבוא לבית ולמסור לו אינפורמציה נוספת ומדויקת. אני רוצה לברך את שר המשטרה על כך.

אין לי ספק שרשת ההברחות מן הארץ היא סימפטום. אני סומך על שר המשטרה שיפעל בתחום הזה.

עכשיו אנחנו צפויים לפתיחת גבולות נוספים גם עם ירדן, פתיחת הצירים לרכב ולמטוסים. אשמח מאוד אם תהיה היערכות של המשטרה בנושא הזה לא רק בנמלי האוויר אלא גם במעברי היבשה שתיפתח לכיוון ירדן.

היו"ר ס' טריף:

שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, מלה שמתאימה גם לשואל. כתוב ונאמר: אשרי אדם המפחד תמיד. אין ספק, יש לי הרבה מתח בסוגיה הזאת של פתיחת הגבול היבשתי, עם כל הצרות שיש – גנבות רכב, הברחות וכל היתר. אבל אני מקווה, כמו שכתוב, שלא ינום ולא יישן שוטר ישראל, ונוכל לטפל בבעיה הזאת היטב.

היו"ר ס' טריף:

תשובה יפה מאוד, אדוני השר. אני מודה לך.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובלבד שהשוטר יהיה שומר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת בא-גד, אני מוכרח להעיר.

שאלות ותשובות

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים בשאלות ותשובות. שר החינוך והתרבות, בבקשה.

שכר לימוד הנגבה מסטודנטים

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"ט בתמוז התשנ"ה (17 ביולי 1995):

על-פי הפרסומים, גובה אוניברסיטת תל-אביב 150% שכר לימוד מסטודנטים במסלולים משולבים.

רצוני לשאול:

1. האם נכון הדבר?

2. מה יעשה כדי למנוע מהאוניברסיטה לעבור על דוח-קוברסקי, שקבע שכר לימוד קבוע לחמש שנים?

3. האם קיימת התופעה באוניברסיטאות נוספות, ומה יעשה משרדך בנדון?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. תקנות שכר הלימוד הנהוגות באוניברסיטת תל-אביב, לרבות אלה שהיו ערב חתימת דוח ועדת-קוברסקי, קובעות, כי על כל תואר ישולם שכר לימוד מלא. דהיינו, תלמיד הלומד לשני תארים ישלם על כל תואר שכר לימוד בשיעור 100%, ובסך הכול 200%. בפועל העניקה האוניברסיטה הנחה וגבתה על לימודים משולבים שכר לימוד בשיעור של 100% בלבד. מאוחר יותר החליטו מוסדות האוניברסיטה לבטל חלקית הנחה זו ולהעמיד את שיעור שכר הלימוד על לימודים משולבים לשני תארים על סך 150%, אף זאת שיעור מופחת מהשיעור שהאוניברסיטה זכאית לגבות על-פי תקנות שכר הלימוד.

דוח-קוברסקי אינו משנה ואינו מבטל את תקנות שכר הלימוד שנהגו ערב חתימתו, ולפיכך אין בגבייה משום סטייה או חריגה מעקרונות הדוח.

3. הדבר מקובל גם במוסדות אחרים.

ככלל, ספק אם תלמיד הבוחר ללמוד לקראת שני תארים בעת ובעונה אחת זכאי לשלם רק שכר לימוד כאילו למד לתואר אחד בלבד. לימודים נוספים אלה, לתואר נוסף, משמעם תוספת מהותית של עלויות למוסד, ולפיכך דורשים המוסדות עבור לימודים אלו תוספת תשלום.

עמדה אחרת תוכל כמובן להידון בוועדה הציבורית לעניין שכר לימוד, העתידה להתמנות בהקדם ולגבש הסכם כבר לקראת שנת הלימודים התשנ"ז.

תקנות המשרד בדבר בחינות בגרות

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

לפי תקנות משרד החינוך הקיימות, תלמיד שעבר בהצלחה בחינת בגרות במקצוע מסוים בהיקף של שלוש יחידות ומעוניין לגשת לבחינה באותו מקצוע בהיקף של ארבע יחידות, מסכן את ציונו במקצוע. אם ייכשל בבחינה השנייה יירשם הציון נכשל, אף-על-פי שעבר את הבחינה הראשונה בהצלחה.

רצוני לשאול:

1. האם אין בתקנה זו מחסום לשיפור תעודת הבגרות ולצמצום מספר הנבחנים בשנית?

2. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. עקרונית מסייע משרד החינוך לבוגרים ואף תומך בבוגרים המעוניינים להשלים את תעודת הבגרות או לשפר ציון. כל בוגר המחזיק בתעודה מקבל ספח על כל בחינה נוספת, ורשאי להשתמש בו על-פי שיקול דעתו.

להלן נקודות מספר החייבות התייחסות בעקבות השאלתא:

לגבי קבוצת נבחנים שעדיין לא מילאו את כל חובותיהם לזכאות וטרם קיבלו את תעודת הבגרות, לגביהם בלבד קיים השיקול הפדגוגי. לדעתנו, עדיף שיתמקדו במטרה של השלמת כל חובותיהם לזכאות, כפי שלמדו בבית-ספרם, לפני שיתפנו לשיפור תנאים שכבר עמדו בהם. מדיניות המשרד מאז ומתמיד היתה שעדיף שהתלמיד או הבוגר ישלים את תעודתו ויהיה זכאי לה לפני העלאת הציון הממוצע.

בכל מקרה, כאשר תלמיד או בוגר מעוניין בשינוי רמה או ציון, אין באפשרות המשרד להחליט עבורו מה הוא הציון העדיף, הקודם או החדש, ברמה החדשה שבה בחר להיבחן.

יתר על כן, גם התלמיד עצמו עשוי לשנות את דעתו על-פי הדרישות השונות של המוסדות השונים להשכלה גבוהה, על-פי דרישות הפקולטה שאליה הוא מעוניין להתקבל – ללא התייחסות לעדיפויותיו – ועל פני טווח של שנים.

לנו ידועים שני מקרים, ואחד מהם פורסם, כנראה, בכלי התקשורת. מדובר בתלמיד שנבחן באותו מועד הן לשיפור הציון ברמה גבוהה יותר והן להשלמת הזכאות לבגרות. במקצוע שבו הוא נבחן לשיפור הציון הוא נכשל, והוא עבר את המבחן השני. משרדנו בודק את הסטטוס של הנבחן רק בתום כל מועד והתהליך כולו, ולא בשלבי ביניים בין בחינה לבחינה.

לסיכום, פתיחת המערכת לאפשרות המוצעת תביא אותנו לתת יד לספקולציות בציונים ברמות כאלו שיהיו נוחות לבוגרים לקראת הרשמה. זו שאלה עקרונית, שכן תעודת הבגרות אינה ניתנת למשא-ומתן אלא מהווה סיכום לימודים והישגים.

עם זאת, משרדנו בודק את ההשלכות הפדגוגיות והלוגיסטיות של כל הנושא בכללותו, וכשיתקבלו החלטות חדשות הן יפורסמו בציבור.

לימודים בשפה האנגלית במכון ויצמן

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בכתבה המצורפת מהעיתון "ערים" נאמר, כי במכון ויצמן מתנהלים הלימודים לתארים השני והשלישי בשפה האנגלית בלבד.

בלי להמעיט בערכה ובחשיבותה של השפה האנגלית, רצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה, ואם כן – האם הדבר בידיעת משרד החינוך ובאישורו?

2. האם אין הדבר מנוגד לחוק?

3. האם ישקול משרדך להורות למכון ויצמן לאפשר לימודים גם בשפה העברית גם אם הנוהל הקיים חוקי?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. להלן תשובתו של נשיא מכון ויצמן:

הידיעה כי במכון ויצמן מתנהלים הלימודים לתארים השני והשלישי בשפה האנגלית בלבד אינה נכונה. דובר מכון ויצמן הפריך את הידיעה, ותגובתו אף צוטטה בגוף הידיעה.

מכון ויצמן מצטיין באווירה הבין-לאומית שבו. נמצאים בו בכל רגע יותר מ-100 מדענים אורחים מכל ארצות תבל. כ-15% מהתלמידים לתואר מוסמך ודוקטור הם מארצות חוץ. במשך השנה מבקרים במכון יותר מ-600 מדענים זרים. כל אלה אינם דוברים עברית. האווירה הבין-לאומית היא תנאי הכרחי לקיום מחקר מדעי בחזית המדע העולמית.

ההרצאות במכון מתקיימות בעברית, פרט למקרה שבו נמצא בחדר תלמיד או אורח שאינו מבין עברית, ואז, מטעמי נימוס אלמנטרי, עובר המרצה לאנגלית. עקב נוכחותם של מדענים אורחים רבים כל כך, דבר זה קורה לעתים קרובות. זה גם הנוהג במוסדות מדע אחרים בארץ ובעולם.

מובן מאליו שאין כל איסור, כביכול, על הוראה בעברית במכון ויצמן. רוב מדעני המכון הם בני הארץ, ילידי הארץ וחניכיה, והעברית שפת אמם. רבים ממדעני המכון העדיפו לחזור ארצה ולוותר על משרות מכובדות בחוץ-לארץ, בין השאר משום שרצו לחיות ולגדל את ילדיהם בסביבה דוברת עברית. אולם להתעקש על הרצאה בעברית בסמינר שבו כשליש מהנוכחים הם אורחים מחוץ-לרץ, יהיה בלתי נכון וחסר כל נימוס.

אין, כמובן, כל איסור על כתיבת עבודות מוסמך או דוקטור בשפה העברית. רוב התלמידים בוחרים לכתוב באנגלית, כדי שלעבודתם יהיה פרסום בין-לאומי. אין טעם לכתוב בעברית חיבור מדעי בן 200 עמוד כאשר בכל העולם יש שלושה דוברי עברית המסוגלים לקרוא אותו. הרי 99% מהקהילה המדעית העולמית אינם דוברים עברית, ו-100% שלה דוברים אנגלית. מכל מקום, ההחלטה היא בידי התלמיד, ואין, כמובן, כל איסור על כתיבת עבודות בעברית.

הקמת בניין לבית-הספר לחינוך המיוחד בערערה-עארה

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בית-הספר "אלמנאר" לחינוך המיוחד בערערה שבמשולש נמצא בבניין שכור ומפוזר בחלקי הכפר בתנאים פיזיים קשים. המועצה המקומית תכננה בניין חדש לבית-הספר שמשרת את תלמידי האזור. משרד העבודה והרווחה מוכן לכסות שליש מהוצאות הקמת הבניין, והמועצה המקומית – את השליש השני.

רצוני לשאול:

1. האם יכסה משרד החינוך והתרבות את חלקו – השליש השלישי – בהקמת בית-הספר הנ"ל בשנת התקציב 1996?

2. מה הם הצעדים שנקטו על-ידי משרדך כדי להקים את בית-הספר הנ"ל?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. משרד החינוך, התרבות והספורט נערך לבדיקת דרכי החינוך המיוחד במערכת ובכלל זה במגזר הערבי.

משרד החינוך אינו יודע דבר על תכנון בית-הספר החדש בכפר ערערה ולא היתה כל פנייה רשמית אלינו בעניין זה.

עם זאת, המשרד ישתתף במימון בנייתו של בית-ספר זה, ובתנאי שבניית הפרוגרמה ותכנון בית-הספר ייעשו בהתאם לנהלים ולקריטריונים המקובלים במשרד ובשיתופו המלא.

הרחבת החינוך המיוחד בסקטור הערבי

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

נודע לי שמשרד החינוך והתרבות איננו מתכוון להגדיל את מספר השעות שיוקצו לחינוך המיוחד בסקטור הערבי בשנת הלימודים הבאה. החלטה זו עלולה לפגוע בקידום נושא שהתחיל להתפתח רק בשנים האחרונות.

רצוני לשאול:

1. מה היא מדיניות משרדכם להרחבת החינוך המיוחד בסקטור הערבי?

2. מה היא מידת ההתרחבות שתחול בו בשנת הלימודים הבאה?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מדיניות משרדנו בכל הקשור לחינוך המיוחד במגזר הערבי, כמו בכל המגזרים, מבוססת על הוראות חוק החינוך המיוחד שנחקק בכנסת בשנת 1988. משרדנו פועל באופן מואץ לסגירת הפערים בין המגזרים השונים בכל הקשור לפיתוח מסגרות חינוך מיוחד ולהקצאת המשאבים שהועמדו ליישום החוק. כפועל יוצא ממדיניות זו חלה בשנים האחרונות התפתחות משמעותית במערכת החינוך המיוחד במגזר הערבי והבדואי, והיא תימשך גם בשנים הקרובות, על מנת להבטיח את יישומו המלא של חוק החינוך המיוחד בשנת 1999.

2. א. בשנת הלימודים התשנ"ו נוספו למערכת החינוך המיוחד במגזר הערבי והבדואי 1,769 שעות תקן לפתיחת כיתות חינוך מיוחד חדשות. תוספת זו מהווה גידול של 8% במכסת שעות החינוך המיוחד במגזר זה בהשוואה לשנת התשנ"ה.

ב. החל בחודש יולי האחרון הוארכה שנת הלימודים במסגרות החינוך המיוחד במגזר הערבי והבדואי, על-פי קריטריונים אחידים בכל המגזרים ואמות מידה אחידות בהקצאת המשאבים לכך. החל בשנת הלימודים התשנ"ו יופעלו המסגרות של תלמידים בעלי לקויות קשות גם בחופשות החורף והאביב וגם במחצית חודש אוגוסט.

ג. בשנת הלימודים הזאת הוארך יום הלימודים עד 16:00 במסגרות של תלמידים הלוקים באוטיזם, בכל המגזרים, ובכלל זה במגזר הערבי, והוקצו לכך המשאבים על-פי אמות מידה אחידות. הארכת יום הלימודים במסגרות נוספות של תלמידים בעלי לקויות קשות תתבצע בשנת הלימודים התשנ"ז.

התקנת מזגנים בבתי-הספר בבאר-שבע

חבר הכנסת י' ונונו שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

באר-שבע, בירת הנגב, נמצאת באזור חם, והדבר מקשה את תנאי הלימודים של התלמידים.

רצוני לשאול:

1. האם משרד החינוך כלל את העיר באר-שבע בפרויקט מזגנים לבתי-הספר?

2. האם יש תקצוב ותוכנית עבודה?

3. אם לא – מדוע העיר באר-שבע בעדיפות נמוכה?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. משרד החינוך והתרבות משתתף כיום בהתקנת מערכות חימום וקירור במבני בתי-ספר, על-פי הקריטריונים שלהלן: יישובים שגובהם 600 מ' מעל פני הים זכאים למערכות חימום; יישובים הנמצאים בשבר הסורי-האפריקני זכאים למערכות קירור. מכאן שעל-פי הקריטריונים הקיימים אין העיר באר-שבע זכאית להשתתפות בהתקנת מערכות קירור בבתי-הספר שבתחומה.

המשרד מכין עתה, על-פי הנחייתו, תוכנית עתידית להתקנת מערכות מיזוג אוויר בבתי-הספר במערכת החינוך כולה.

השירות המטאורולוגי שוקד כיום על סקר אקלימי אשר יספק נתונים לגבי כל יישוב ויישוב. הסקר יאפשר לנו להכין מיפוי ארצי של כל היישובים במדינה ולדרגם בהתאם לסדרי עדיפויות. בשלב זה אין לדעת מה הוא מיקומה של באר-שבע בסולם.

הפרייקט אמור להקיף את כל בתי-הספר במערכת החינוך, ובכלל זה, כמובן, העיר באר-שבע.

חשיבותו של מיזוג האוויר אינה מוטלת בספק, והיא מוכחת במחקרים מספר המוכרים לנו. השפעת המיזוג ניכרת גם בתחום הפדגוגי וגם ביכולת לקיום אקלים בית-ספרי רגוע, סבלני, פחות אלים ונינוח.

אני מקווה, כי בעתיד הקרוב יוכל המשרד להפנות יותר משאבים לנושא חשוב זה.

שיעור מקבלי תעודות בגרות בערי פיתוח

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

פורסם שבחצור-הגלילית קיבלו תעודת בגרות רק 17% מבוגרי י"ב, ובירוחם – 21%.

רצוני לשאול:

1. כלום מודע משרדך להשלכות החברתיות הנובעות מכך?

2. מאחר שתוצאות נמוכות הושגו גם בטירת-הכרמל, באור-עקיבא, בשדרות, בנתיבות ובמעלות, מה ייעשה להעלאה משמעותית בשיעור המקבלים תעודות בגרות ביישובים אלו?

3. אילו תקציבים העמיד, מעמיד ויעמיד משרדך לשיפור בהישגי היישובים הנ"ל?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

3-1. משרד החינוך שוקד על הגדלת אחוז זכאי הבגרות, בעיקר באזורי הפיתוח ובשכונות המצוקה, זאת בשל מודעות גבוהה להשלכות חברתיות של הישגי הבגרות ככלי המסייע למוביליות חברתית ולסגירת פערים.

המשרד עושה מאמצים רבים, בהשקעה אדירה, לקדם את אוכלוסיית אזורי הפיתוח שבהם כלולים גם היישובים שהוזכרו בשאלתא, תוך מתן העדפה לטיפול כוללני ביישובי באמצעות תוכניות כגון תוכנית הרווחה החינוכית, תוכנית שיקום שכונות, תוכנית 30 היישובים.

חלק מהפעילויות ממוקדות בטיפול דיפרנציאלי בתלמיד כפרט, בתוכנית כגון ההזדמנות השנייה – שנה י"ג – תוכנית מעבר לבגרות, שהשנה לומדים בה 10,000 תלמידים בכל המגזרים, יהודים ולא-יהודים כאחד, פרויקט מיכאל – מיצוי כישורים אישיים למצוינות – שלומדים בו 7,000 תלמידים, תוכנית שנקראת פרויקט השר, בגרות חינוך ותוכניות רבות אחרות.

כל התוכניות, ההוליסטיות והדיפרנציאליות, נועדו להביא לשינוי המצב הקיים ולהתקדמות משמעותית בתחומי החינוך והחברה, על-ידי הגדלת מספר מקבלי תעודות הבגרות ומספר הלומדים בחינוך הגבוה.

מתוך אמונה שקידום החינוכי של בני אזורי הפיתוח ושכונות המצוקה יביא לצמצום פערים בחברה הישראלית, מקצה המשרד משאבים ייחודיים, בסכומים אדירים, להפעלת הפרויקטים הנ"ל ולפיתוח פרויקטים נוספים אחרים.

משרד החינוך מבקש להפנות תשומת לב לכך שנתוני הבגרות לתשנ"ה טרם פורסמו, והמשרד איננו אחראי לפרסומי המקומונים ביחס לנתונים אלה, גם לטובה וגם לרעה.

אנחנו מאמינים שיהיה המשך לעלייה גם בניגשות לבגרות וגם בזכאות לבגרות, אבל המספרים שמפורסמים חדשות לבקרים אינם מספרים שלנו ואנחנו לא אחראים להם.

מצורף פירוט התוכניות לפי יישובים והתקציב שאושר ליישובים אלה לשנת הלימודים התשנ"ו. אני רק רוצה לומר שמדובר בסכומים גדולים מאוד.

תקציב כולל בהתשנ"ו לעיירה שדרות הוא קרוב ל-4 מיליוני ש"ח; לירוחם – 2 מיליוני ש"ח; לנתיבות – 2 מיליוני ש"ח; למעלות-תרשיחא – 2.3 מיליוני ש"ח. כל זה נוסף על תוכניות הסיוע הרגילות והקריטריונים המיוחדים ליישובי פיתוח.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאקי.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, אני מברך אותך על המאמץ בתחום הזה. כבר עשיתי את זה בעל-פה, ואני שמח לעשות את זה כאן לפרוטוקול. אבל אני רוצה לשאול – העובדה שכמה עיירות פיתוח אינן זוכות להתקדם, העובדה שהתוצאות שם מדהימות בנמיכות שלהן, העובדה שזה לא כולל שכונות מצוקה בערים, לא רק עיירות פיתוח – ההישגים בשכונת התקווה עדיין פחותים בהרבה מאשר בצפון תל-אביב – השאלה היא, האם באמת יש התמודדות גם בערים, גם בשכונות וגם בתקצוב?

אין ספק שיש מודעות שלא היתה לפניך.

היו"ר ס' טריף:

אני חושב שהשאלה ברורה, אדוני.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

במיוחד לגבי שכונות מצוקה בערים, ולגבי אותם יישובים שבהם השיעור נמוך מ-20%, שזה ממש מבהיל. מה עושים, במיוחד כדי שבשנה זו נראה את ההתקדמות?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת שאקי, יש התקדמות גדולה מאוד. אני נתתי רק נתון אחד, ואני חוזר עליו. בבתי-הספר הטכנולוגיים, שאינם מייצגים את המגזר הכי חזק בחברה הישראלית, בשנתיים – מתשנ"ב לתשנ"ד – עלה שיעור הניגשים לבגרות ב-40%. שיעור הזכאים הוא הגדול ביותר שהיה לנו אי-פעם; הוא עלה ב-20%. כלומר, במבט כללי – יש לנו התקדמות גדולה.

יתר על כן, כשאתה רואה יישוב כזה, כמו שציינת, עם שיעורי בגרות נמוכים – – –

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

בחצור-הגלילית?

היו"ר ס' טריף:

אמרו לי – 42% הישגים בבגרות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

בחצור-הגלילית יש אחד ההישגים הגדולים ביותר של המערכת שלנו. מאז הכנסנו את מערכת הסיוע שלנו – ואני אומר זאת גם לזכות הרשתות שלנו – חצור-הגלילית היא מקום שאנחנו גאים בו יותר מכל מקום אחר.

היו"ר ס' טריף:

הוא ציין את המקום כדי שתגיד שאתה גאה, אדוני.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

לא. יש לנו מקומות מצוקה. אני יושב עם ראשי ערים, ואני מכיר כל דבר כזה כמעט בעל-פה. אני יכול לומר לך גם את שמות מנהלי בתי-הספר.

מאיר שטרית (הליכוד):

17% בחצור נראה לך הישג גדול?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

זה לא הנתון, אני מצטער מאוד.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה כתוב בשאלתא.

היו"ר ס' טריף:

מה שכתוב בשאלתא, השר לא מתחייב עליו. מה שהוא משיב – זו חובתו.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

זה מה שהיה בשנה שעברה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הרי אמרתי שאין לי הנתונים של השנה. אנחנו רק יודעים שחלה שם התקדמות גדולה. אנחנו לא רוצים לתת נתונים לא-בדוקים של המשרד.

אני רוצה לומר שני דברים. קודם כול, יש מקומות שבהם השיעור הנמוך נובע מתופעה שצריך לדעת שהיא קיימת – תופעת המעבר מהחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי לחינוך החרדי. אי-אפשר לומר שהאנשים האלה יוצאים ממעגל ההשכלה והחינוך. למשל, יש לנו תופעה כזאת בטבריה.

היו"ר ס' טריף:

אדוני השר, מדובר על שאלות ותשובות קצרות.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מקבל את הערת היושב-ראש. אני רוצה לומר רק מלה אחת. בדרום-תל-אביב היה אזור המצוקה החינוכי הגדול ביותר של מדינת ישראל. אנחנו משוכנעים, לאור התוצאות שיש לנו משני בתי-ספר כבר כעת – בית-הספר "רוגוזין" וקריית-חינוך יפו – ואני רוצה לציין את מנהלי בתי-הספר האלה ואת תוכנית הסיוע האדירה של המשרד במימון המשרד. יש לנו קפיצה. אנחנו מקווים שהיא תהיה נכונה לגבי כל דרום-תל-אביב. ברגע שהיא תהיה, נביא אותה בפני הכנסת.

פעילות האוניברסיטה המורמונית בירושלים

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

העיתון "יום ליום" מביא את דברי הרב חיים מילר – רצופה בזה הידיעה – ולפיו חרף התחייבות האוניברסיטה המורמונית שלא לעסוק בפעילות מיסיונרית, יש פעילות כזאת, וכן סיורים לעולים, בית-ספר נוצרי לעולים והפעלת מסעדה שאינה כשרה.

רצוני לשאול:

1. האומנם נכונים הפרטים?

2. התפעל למימוש ההתחייבות שניתנה בשעתה?

3. כמה מילדי העולים לומדים בבית-הספר הנוצרי שם, וכמה מהם יהודים?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. שמו של המוסד המוזכר בשאלתא הוא "המרכז הירושלמי ללימודי המזרח הקרוב", והוא אינו אוניברסיטה. המוסד התחייב בעת הקמתו שלא לקיים פעילות מיסיונרית, וכן שהלימודים הם לסטודנטים זרים בלבד, שאין הם מקנים תארים אקדמיים אלא נקודות זכות בחוץ-לארץ בלבד, ובהיקף שאינו עולה על שנת לימודים אחת.

לא נמצא כל ממש בטענות לקיומה של הפעילות המיוחסת למוסד זה בשאלתא, והוא אינו מקיים בית-ספר נוצרי לילדי עולים או סיורים לעולים, וגם אינו מפעיל עבורם מסעדה.

כאמור, המוסד וראשי הקהילה המורמונית התחייבו בעת הקמת המוסד בפני ראש העיר ירושלים שלא לעסוק בפעילות מיסיונרית, וככל הידוע לי, אין ולא היתה הפרה של התחייבות זאת במהלך 26 שנות פעילותם בארץ. לעומת זאת, הצעירים המגיעים לארץ מהאוניברסיטה בחוץ-לארץ בכל שנה לומדים להכיר את הארץ ואת תושביה, ובחזרתם לארצות-הברית הם שגרירי רצון טוב עבורנו מטעמה של קהילה אוהדת.

מכל מקום, המוסד, שאינו אוניברסיטה, אינו בסמכותי, ואם קיימות ראיות לפעילות מיסיונרית מטעם גוף זה או גופים אחרים כלשהם, יש להפנותם לבדיקת הגורמים המתאימים.

מעשי הונאה בתחום הקייטנות

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

על-פי הפרסום ב"מעריב" ב-19 ביולי 1995, הונתה נוכלת 250 הורים על-ידי פתיחת וסגירת קייטנה וגביית כספים במרמה. עוד נכתב בידיעה, כי מעשה רמייה כזה נעשה גם לפני שלוש שנים.

רצוני לשאול:

1. האם המפעילה קיבלה רשיון להפעלת קייטנה?

2. כיצד יפעל משרדך למניעת הונאה כזו או דומות לה בעתיד?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התשובה שלילית. הקייטנה היתה פרטית, ולצערנו פיראטית, ללא כל קשר ותיאום עם העירייה, האחראית להפעלת הקייטנות, וללא רשיון מטעמה.

מטה הקייטנות באגף לחברה ונוער בעירייה הודיע על כך למחלקה לרישוי עסקים, למשרד החינוך וכן למתנ"ס, והקייטנה נסגרה.

2. קייטנה שפועלת ללא רשיון, נסגרת על-ידי אגף לרישוי עסקים בעירייה. מטה הקייטנות פרסם פעמים מספר בעיתונות ובמקומונים, וכן הודיע להורים באמצעות תלמידי בתי-הספר, כי קיימת חובה בהוצאת רשיונות, וכך ינהג גם להבא.

הפעלת מורות חיילות כמדריכות בתנועות הנוער

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום כ"א באב התשנ"ה (17 באוגוסט 1995):

בתקשורת דווח, כי בכוונת סגן שר החינוך להעביר חיילות-מורות לתפקידי מדריכות בתנועות הנוער.

רצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד החינוך שרוב תנועות הנוער מזוהות עם מפלגות פוליטיות ונמצאות בחסותן?

2. האם אין בכך פוליטיזציה של הצבא?

3. האם תבטל הכוונה הזאת?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

1-3. מאז הקמת הנח"ל מגויסים הגרעינים מקרב בוגרי תנועות הנוער, אף שיש להם זיקה לתנועות או למפלגות פוליטיות, וזאת מכל הגוונים הפוליטיים, מבית"ר ו"נוער עובד לאומי" ועד "השומר הצעיר" ו"נוער מרצ". במשך השנים הללו, ועל-פי החוק, חוזרים חלק מחברי הגרעינים להדריך בתנועות המוצא שלהם.

בתוכנית המתגבשת על-ידי משרדנו, ושעליה ממונה סגן השר, מוצע להרחיב את היקף הפעילות גם על-ידי חיילות נח"ל המשרתות בבוקר בבתי-הספר, ובשעות אחר הצהריים הן ידריכו בתנועות המוצא שלהן.

בהתאם לתנאים אלה לא התחדש דבר, ולפיכך אין פסול בהצעה לשתף את החיילות בתפקידי הדרכה בתנועות הנוער. מה גם שאנחנו רואים את כל תנועות הנוער, ללא יוצאת מן הכלל, כחלק מהמכשיר החינוכי במסגרת החינוך הלא-פורמלי של מדינת ישראל.

היו"ר ס' טריף:

שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, אני מודה לך על התשובה, אבל לא קיבלתי תשובה, מפני שההסכם שקיים בין תנועות ובין הנח"ל, זה אפילו העתקה מההסכם עם הפלמ"ח לפני קום המדינה. כלומר, תנועות הנוער מספקות גרעינים לנח"ל, ולכן יש הצדקה להפריש אחוזים. מה שהולך לעשות פה סגנך, "נפתלי הרץ" גולדמן, הוא מחבר את "התקווה" מחדש – – –

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הוא לא נמצא כאן.

רחבעם זאבי (מולדת):

לכן אני לא אומר יותר מזה. אני מסתפק בזה.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת זאבי, אמרתי לך שההערה הזאת היתה בהיסח הדעת, פליטת פה, והוא לא חזר עליה גם לאחר שהסתייגתי ממנה.

רחבעם זאבי (מולדת):

הוא גם לא התנצל עליה. הוא פגע בקודש הקודשים, בהמנון. בדגל ובהמנון לא פוגעים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

חבר הכנסת זאבי, אתה התנצלת על כל פליטת פה שלך?

רחבעם זאבי (מולדת):

הו, הו, לפעמים עם שוטים. אבל נחזור לעניין, אדוני השר.

מה שהולך לעשות פה סגן השר גולדמן, בלי הקידומת של השמות הפרטיים – הוא הולך לתגבר תנועות נוער בחיילות, שלא דווקא משתייכות בהכרח לאותן מפלגות או לאותן תנועות נוער. כלומר, הולך להיות פה אקט פוליטי ממדרגה ראשונה, והחלוקה תהיה לפי מי שיושב בשלטון על הברזים, הוא יחלק אותם. זה מהלך פוליטי קשה מאוד, ואתם לא נותנים לכולם. שבע שנים אני מנסה להיכנס למסגרת תנועות הנוער.

היו"ר ס' טריף:

מה השאלה, חבר הכנסת זאבי?

רחבעם זאבי (מולדת):

השאלה היא אותה שאלה שאני שאלתי ולא נענית עליה. אתם עושים מהלך פוליטי מובהק כדי לתגבר תנועות נוער, ואין תנועות נוער שאינן משתייכות למפלגות – כמעט אין, עזוב את הצופים.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הצופים היא תנועה ממלכתית.

רחבעם זאבי (מולדת):

אתם הולכים לתגבר מפלגות פוליטיות על-ידי חיילות, על-ידי צבא. זוהי פוליטיזציה של הצבא, דבר שהדעת איננה סובלת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני רוצה לומר, שאין הבדל עקרוני בין גיוס חיילות נח"ל או חיילי נח"ל לבין אחרים. מה גם שאתה יודע, שגרעיני הנח"ל מאוד מאוד הצטמצמו, וההסדר עם הנח"ל נהפך במידה רבה מאוד להסדר אנכרוניסטי. אגב, אני הצעתי דבר חדש – נח"ל-חינוך, כדי שיבוא במקום היאחזות נח"ל.

אתה אומר דבר אחר, שסגן השר או משרד החינוך מתעתדים לעשות כאן שימוש לא נכון ולא יציג. אני יכול להבטיח לך שהדבר הזה לא ייעשה. אני אעביר את הערותיך גם לסגן השר.

אשר לתנועה שלך, אני רוצה לומר לך, האמן או אל תאמין – אני לא מתערב בגופים המקצועיים של המשרד ובקריטריונים שלהם, משום שאם תובא בפני טענה שהגופים המקצועיים של המשרד, לרבות מינהל חברה ונוער, פועלים שלא כדין, אני אבדוק אותה. אבל ניסיוני מוכיח לי, שמינהל חברה ונוער פועל בצורה מאוד מאוד אובייקטיבית ועל-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה.

תקציב תלמודי-התורה

חבר הכנסת מ' גפני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

רצוני לשאול:

1. כמה תלמידים לומדים כיום בבתי-ספר-ת"ת?

2. מה הוא מספר התלמידים בגידול הטבעי השנה בבתי-הספר הנ"ל?

3. האם מתקצב משרד החינוך את התלמידים הנוספים מהגידול הטבעי?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

3-1. השאילתא הזאת פותחת עולם שלם. אני רק רוצה להסביר, שהשאילתא הזאת מתייחסת למוסדות פטור, דהיינו, מוסדות שפטורים מעול חוק חינוך חובה. יש לנו היום בעצם שלושה מבנים במערכת החינוך שלנו: החינוך הרשמי, על שתי שלוחותיו – החינוך הממלכתי והחינוך הממלכתי-דתי; החינוך העצמאי ו"מעין החינוך התורני", שקיבלו מעמד מיוחד בחוק; ונוסף על כך, בתי-הספר המוכרים שאינם רשמיים.

כל המוסדות האלה מתקצבים כחוק. המוסדות הדתיים קיבלו השנה תגבור גדול מאוד במסגרת החינוך המוכר שאינו רשמי. מוסדות אגודת ישראל, החינוך העצמאי ו"מעין החינוך התורני" קיבלו מעמד שווה לכל המוסדות האחרים. יש לנו קבוצה פרובלמטית מאוד של מוסדות שהחוק לא הוחל עליהם.

על-פי המסורת שקיבלתי, אנחנו ממשיכים לתקצב את המוסדות האלה, אם כי יש בעיות חוקתיות רציניות מאוד בתקצוב הזה. אבל אני רוצה לומר דבר אחד: אין לנו אפילו פיקוח מינימלי על מוסדות הפטור האלה.

לא רק זה, אם תעינו בספר התקציב, תראו שבין רשימת מוסדות הפטור האלה יש בתי-ספר עם פחות מ-100 תלמידים לבית-ספר. אני מפנה את תשומת לבכם, לא תאמינו – כדאי שנדון בכך – יש לנו בתי-ספר שהם מוסדות פטור שיש בהם 18 תלמידים, 25 תלמידים. "צמח צדק" בפתח-תקווה – 25 תלמידים. אני שואל את חברי הכנסת: זה בית-ספר? 25 תלמידים? בכיתה רגילה יש לנו, לדאבוני הרב, למעלה מ-30 תלמידים; זה אפילו לא כיתה. אנחנו מתקצבים את המוסדות האלה מתוך שמירה על הסטטוס-קוו.

רק אתמול הצעתי לעמיתך לסיעה דבר פשוט: שמוסדות הפטור יכירו במדינת ישראל ולו לפחות לצורכי קבלת כסף מהמדינה ויעברו לא לחינוך הממלכתי-דתי אלא לחינוך העצמאי, או ל"מעין החינוך התורני". אז נפתרת הבעיה וסטטוטורית אנחנו חייבים לתקצב אותם.

התשובה על השאילתא היא, שיש לנו 23,379 ילדים במוסדות הפטור, דהיינו, שחוק חינוך חובה לא חל עליהם, עניין חמור כשלעצמו. יש לנו גידול טבעי של 2,009 תלמידים, והתשובה היא: אין לנו כסף בתקציב, אין סעיף תקציבי, האוצר לא נותן לנו כסף בתקציב כדי לתקצב את הגידול הטבעי הזה. אמרתי, שאם האוצר יתקצב, נפעל על-פי הנחיות האוצר.

אני רוצה לחזור ולהציע, שמוסדות הפטור ייכנסו כולם ל"מעין החינוך התורני", לחינוך העצמאי, או שהם יהיו מוסדות מוכרים לא רשמיים, ולא – יש בעיה רצינית מאוד. אלטרנטיבה נוספת: שלפחות יקבלו את החלטות המיפוי של המשרד, כדי שלא יהיו בתי-ספר של פחות מ-100 תלמידים. בעיני, אלה לא בתי-ספר.

היו"ר ע' עלי:

שאלה נוספת לחבר הכנסת גפני.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מודה לך על התשובה הארוכה. אני מצטער על כך שאתה לוקח את הטבלה שמונחת לפנינו ומצביע על 10, 20, 30 תלמידים, כאשר ברוב המוסדות מדובר על 400, 600 ו-800 תלמידים, כשמאז קום המדינה המוסדות האלה הם בתי-ספר לכל דבר ועניין, הם מתוקצבים במסגרת החינוך העצמאי, הם מוכרים בחוק ונמצאים במסגרת של החינוך העצמאי, והם נתונים לפיקוח. זו הדרך שבה מחנכים את הילדים במקומות הללו.

אם היית עושה את הדבר הנכון, בא אל הכנסת ואומר שצריך לבטל את זה – בואו נדון אם צריך לבטל את זה או לא, ואז הכנסת תיתן את דעתה לנושא כפי שהיא נותנת את דעתה, בין היתר, למכלול הנושאים שמשרדך מופקד עליהם. אבל זה לא נעשה. מה שקורה בפועל הוא, שהילד שלי, שלומד בתלמוד-תורה ונכנס לכיתה א', איננו מתוקצב יותר על-ידי המדינה בהחלטה שרירותית של משרד החינוך, כאשר אתה השר.

אדוני השר, ישבנו גם אתך וגם עם שר האוצר. מדובר על תקצוב של 6 מיליוני שקלים. הוא אמר שהוא מעביר את הכסף הזה למשרד החינוך, אתה אמרת שיש בעיה חוקית. ישבנו היום עם שר האוצר, עמיתי חברי הכנסת רביץ וורדיגר ואני, והוא אמר לנו: אני העברתי את הכסף, ראש הממשלה אמר להעביר את הכסף, שר החינוך איננו מוכן להעביר מהסיבות שמנית פה עכשיו.

אם אתה אומר שצריך לשנות את הסטטוס של בתי-הספר האלה – בסדר, יכול להיות שתהיה מלחמת עולם, הכנסת תחליט כך או אחרת. כל עוד הכנסת לא החליטה אחרת, מדוע אתה מפלה למעלה מ-2,000 תלמידים כאילו הם אינם קיימים? צריך לעשות סוף לאפליה הזאת.

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני מפלה את תלמידיהם של תלמודי-התורה לטובה – אין לנו הסדר כזה של מוסדות פטור במגזרים אחרים. לא רק זה, לגבי מוסדות דומים במגזר הערבי אנחנו לא מתקצבים כלל את הפיתוח. אנחנו מפלים כאן לטובה, וקיבלתי את המסורת הזאת, שהיא פרובלמטית מאוד.

קשה לי לקבל מדוע אי-אפשר לעשות את הצעד של הכרה במדינת ישראל, לא מבחינת הנפת הדגל או דברים מסוג זה שעלו כאן, אלא מבחינת מגע ישיר עם משרד החינוך לצורך קבלת הכסף; זה לא מובן לי.

מה שהאוצר יחליט אבצע, אני עפר לרגליו של שר האוצר והוא יחליט. אם הוא רוצה לתקצב אתכם – נתקצב אתכם.

היו"ר ע' עלי:

לא צריך להגזים, עפר לרגליו?

שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

עפר לרגליו. לא רק עפר לרגליו של שר האוצר, אלא לרגליו של אחרון הפקידים באוצר. יושב כאן שר התחבורה והוא יכול להעיד מי אנחנו ומי אנשי האוצר. אני עובד בשיתוף פעולה מלא אתם. אני התנגדתי אז לדבר אחר ואותו תיקנו: היה מצב אבסורדי לגמרי, שמוסדות מוכרים שאינם רשמיים, גם של "מעין החינוך התורני" וגם של אגודת ישראל, קיבלו פחות ממוסדות הפטור. אז הוגש בג"ץ צודק לחלוטין, והתחייבנו בפני הבג"ץ לשנות את האפליה הזאת. מעבר לזה, יחליט שר האוצר כרצונו.

חינוך ילדים עולי תימן ברחובות

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ט' באלול התשנ"ה (4 בספטמבר 1995):

העיתון "יתד נאמן" טוען, כי מחלקת החינוך בעיריית רחובות ניסתה להתערב בחינוכם של ילדים תימנים המתגוררים בעיר ולומדים במקומות תורניים חרדיים ולשכנעם לעבור לבתי-ספר אחרים. הקהילה שם אומצה על-ידי ארגון "לב לאחים", שגם סייע להורים שהתנגדו ליוזמת העירייה.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. אם כן – מדוע לא תסייע העירייה לעולים ללמוד במקומות חינוך תורניים חרדיים, כרצונם?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הנושא שייך לתחום טיפולה של עיריית רחובות. להלן תשובת העירייה:

"כפי שאנו נוהגים לעשות לגבי כל קבוצת עולים המגיעה לרחובות, קיימנו ערב הסברה – המחלקה לשירותים חברתיים ואגף החינוך – על השירותים שלהם זכאים העולים. בין השאר הופיעו מנהלי בתי-הספר והציגו את בית-ספרם. לערב זה הוזמנו מנהלי בתי-ספר מכל הזרמים, למעט ממלכתי. מעבר להצגת האפשרויות, לא נעשתה כל פעולת שכנוע".

הכשרת הגננות והמטפלות הערביות לגיל הרך

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

גברת חורי חנאן, ראש עמותת הגננות והמטפלות הערביות לגיל הרך, העומדת בקשר עם גברת ג'י'אד עיראקי, מפקחת על הגיל הרך במשרד החינוך והתרבות, העלתה בפני את תביעותיהן: א. תוכנית הכשרה והסמכה לגננות שעובדות בשטח 20-30 שנה; ב. סיוע כספי לקיום העמותה.

רצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי לפתור את הנושא של הגננות והמטפלות הלא-מוסמכות שעובדות במשך 20-30 שנה בשטח?

2. כיצד יוכל משרדך לסייע לעמותה?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. להלן פירוט פעילות משרדנו להסמכת גננות תוך עבודתן:

א. בשנת הלימודים התשנ"ה נפתחו שש כיתות לגננות כנ"ל, שלוש מאלה להסמכת גננות העונות על קריטריוני קבלה להכשרה להוראה, ועוד שלוש "מכינות", למי שאינן עונות על כל הקריטריונים אבל הן בעלות השכלה של 12 שנות לימוד.

פירוט כיתות ההסמכה: שתיים בסמינר הערבי בחיפה; אחת בבית-ברל; סך הכול – 60 תלמידות. כיתות ההכנה בחיפה: סך הכול 70 תלמידות. חלק מלימודי התלמידות הנ"ל מתקיימים בשלוחות של בתי-המדרש הנזכרים, כגון בעכו ובכפר-מנדא, ובחלק מן הקורסים התלמידות באות למכללת האם.

ב. מלבד זאת קיימת כיתת "ממשיכות" – שנה ב' להכשרה תוך תפקיד, במכללה בחיפה – כ-20 לומדות.

ג. במכללת "אורנים" מכשירות עצמן עשר תלמידות ערביות נוספות בכיתה משותפת למגזר היהודי והערבי.

ד. כיתה נוספת, למגזר הבדואי, תיפתח בסמסטר ב' במכללת "אחוזה" בדרום. סך כל המכשירות עצמן תוך תפקיד בשנה זו – 165 תלמידות, מלבד הכיתה שתיפתח בדרום.

2. הגברת חורי עומדת בראש עמותה המקבילה לארגון הגנים הפרטיים במגזר היהודי. הארגון מאגד בעלות אינטרס עסקי. משרדנו אינו מסייע לגוף כזה.

אולימפיאדת אטלנטה 1996

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בשנה הבאה תערך אולימפיאדת אטלנטה.

רצוני לשאול:

1. כיצד תורם משרדך להגעת ספורטאים רבים לאולימפיאדת אטלנטה 1996?
2. מה הוא תקציב משרדך לצורך זה, בהשוואה לצרכים אחרים בתחום הספורט?
3. מה הוא גודל המשלחות המיועדות לצאת לאטלנטה, והאם הן ממומנות על-ידי משרדך? אם כן – מה הוא מחיר יציאתו של כל אדם ומה תפקידו?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכנת ספורטאי הסגל האולימפי החלה לאחר המשחקים האולימפיים של ברצלונה. היא נמשכת כבר שלוש שנים ונכנסה לשנתם הרביעית. הפעולות נעשות על-ידי ההתאחדויות והאיגודים ספורטאים אלה מסונפים אליהם ובעזרה המקצועית של היחידה לספורט הישגי.

משרדנו משתתף בתקציבי ההתאחדויות והאיגודים ובתקציב היחידה לספורט הישגי במיוחד.

2. הקצאת המשרד בשנת 1995 ליחידה לספורט הישגי באמצעות ההתאחדות לספורט בישראל הינה בסך 2 מיליוני ש"ח, שהם שלישי מכלל ההוצאות של היחידה הנ"ל להכנת הספורטאים. עם הכניסה לשנה האולימפית הוחלט על הקצאה נוספת, של 3 מיליוני ש"ח.

3. המשלחת לאטלנטה במלואה טרם נקבעה. לספורטאים שורה אוכה של תחרויות, ועליהם לעמוד בקריטריונים הישגיים שנקבעו. הספורטאים מלווים על-ידי מאמנים, צוות רפואי וצוות מינהלי. כל אלה ייקבעו על-ידי הוועד האולימפי בישראל, המשגר את המשלחת וייתמך על-ידי משרדנו.

גנבת בחינות

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

פורסם כי בשנת לימודים זו נגנבו והועתקו כמה בחינות בגרות מבית-הספר על-שם דנציגר בקריית-שמונה, על-ידי שניים מתלמידי המוסד.

רצוני לשאול:

1. האם הדבר ידוע למשרדך?

2. מה הם הממדים של גנבת בחינות בגרות מבית-הספר בפרט ומהמוסדות להשכלה גבוהה בכלל?

3. כיצד פועל משרדך לאבטחת הבחינות במוסדות השונים?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. הפרסום בעיתונות בנושא גנבת הבחינות בבית-הספר על-שם דנציגר בקריית-שמונה, כולל כמה אי-דיוקים. האי-דיוק המרכזי הוא, שהכתבה מתייחסת לבחינות הבגרות, ולא כך הוא. במקרה שקרה בבית-הספר מדובר בבחינות פנימיות של בית-הספר ולא בבחינת בגרות. למותר לציין, כי בחינות הבגרות המופקות על-ידי אגף הבחינות מועברות לנבחנים בבתי-הספר באמצעות רכב ביטחון ולסניף הבנק הקרוב לבית-הספר.

אין בידינו מידע על היקף התופעה, שכן אם נגנבות בחינות פנימיות בבתי-ספר ועובדת הגנבה נודעת להנהלה, הנושא מטופל ברמה המקומית של הנהלת בית-הספר.

שמירת הסודיות בתהליך העברת בחינות הבגרות תתקיים בשנת התשנ"ה לשביעות רצונו.

אשר למוסדות להשכלה גבוהה – למיטב ידיעתנו, אין תופעה של גנבת בחינות באוניברסיטאות. בכל פקולטה קיימים אמצעי שמירה קפדניים ביותר, כגון: כספות או חדרי כספות, סורגי ברזל ורשתות ברזל חזקות במיוחד לחלונות של החדרים שבהם מאוחסנות הבחינות. הטפסים מגיעים לפקולטה על-ידי המרצה באופן אישי, או על-ידי עוזר ההוראה שלו. כללים מאוד מחמירים חלים על הדפסה, הגהה ושכפול הבחינות.

גנבת בחינות נחשבת לעבירת משמעת של סטודנט. עבירה כזו מעוגנת בתקנון המשמעת של הסטודנטים שקיים בכל אוניברסיטה.

אפליה עדתית בקבלת תלמידים לבית-ספר באשדוד

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר החינוך, התרבות והספורט ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

לאחרונה פורסם, כי הורים לילדים מעדות המזרח התלוננו על אפליה בתנאי הקבלה מצד בית-הספר "חורב" באשדוד.

רצוני לשאול:

1. האם אומנם מסרב בית-הספר לקבל ילדים מעדות המזרח?

2. האם קיימות בבית-הספר כיתות נפרדות עבור ילדים ממוצא אשכנזי?

3. האם משרדך יכול להתערב ולמנוע תופעות אלה, גם אם מדובר בבתי-ספר מהזרם העצמאי?

תשובת שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. טענות אלה בדבר קיפוח תלמידות מעדות המזרח בבית-הספר "חורב" הגיעו אף ללשכתי. הוריתי למנהלת האגף לחינוך המוכר שאינו רשמי לבדוק טענות אלה באופן מיידי, וכך אומנם עשתה.

מן הבדיקה עולה, כי בית-הספר "חורב" באשדוד אינו מסרב לקבל תלמידות מעדות המזרח, העומדות בתקנון המקובל של החינוך העצמאי.

בשנת התשנ"ה למדו בבית-הספר 371 תלמידות, מתוכן 285 בנות עדות המזרח ו-86 מעדות אשכנז. בהתשנ"ו נרשמו לבית-הספר 75 תלמידות, מהן 16 ממוצא אשכנזי.

2. התשובה שלילית.

3. בחוק הפיקוח על בתי-הספר נאמר, בין השאר: "נוכח המנהל הכללי כי בבית-הספר הופר איסור האפליה מטעמים עדתיים כאמור בסעיף 3ב לחוק לימוד חובה, התש"ט-1949, רשאי הוא לצוות בכתב על סגירתו, לאחר שדרש מבעל הרשיון בכתב לתקן את הדבר תוך מועד סביר, ולאחר שהזהירו כי אי-מילוי דרישה זו יגרור הוצאות צו לסגירת בית-הספר".

בעקבות פניות מספר באותו נושא, שהגיעו ללשכתי, הבהרתי באופן חד-משמעי לפונים השונים, כי מנהלים שיימצא שבית-ספרם נוהג באפליה עדתית יועמדו לדין, וכי משרד החינוך לא יסבול תופעות מסוג זה במדינת ישראל ישראל של 1995.

היו"ר ע' עלי:

כעת שר התחבורה ישראל קיסר ישיב על שאלות.

עומס תנועה בכניסה לעיר ראשון-לציון

חבר הכנסת י' עזרן שאל את שר התחבורה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בהמשך לשאילתא שהגשתי ב-24 בנובמבר 1992 בדבר עומס התנועה הכבד בכניסות לעיר ראשון-לציון, מאחר שמאז גדל בהרבה מספר כלי הרכב הנכנסים לעיר ועוברים דרכה, דבר ההופך את הכניסה והיציאה לעיר לסיט יומיומי לתושבי העיר – רצוני לשאול:

1. מה נעשה מאז 1992 כדי להקל את מצוקת התושבים?

2. מה הן תוכניות משרדך לשיפור מערך הכבישים בעיר ראשון-לציון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. במהלך שלוש השנים האחרונות קידם משרד התחבורה תכנון וביצוע של פרויקטים תחבורתיים בראשון-לציון כמפורט להלן:

פיתוח עורקי תנועה: א. סלילת כביש "נתיבי איילון דרום" בקטע מרחוב הקוממיות בבת-ים דרומה, עד חיבור לכביש המהיר לאשדוד – כביש מס' 4 – על-ידי מחלף; ב. סלילת "העוקף הצפוני" – נחלת-יהודה – בקטע שבין כביש מס' 412 ובין צומת "בית אשר" ברחוב ז'בוטינסקי בראשון-לציון, סמוך למחלף רמת-אליהו; ג. הרחבת ציר לישנסקי באזור הקניונים במערב ראשון-לציון, לרבות התקנת רמזורים בציר זה; ד. סלילת המשך רחוב גיסין בקטע רוטשילד-ז'בוטינסקי; ה. הרחבת ציר ז'בוטינסקי בקטע גיסין-מחלף רמת-אליהו, כחלק ממערך דרכי הגישה למחלף; ו. מחלף רמת-אליהו – הכפלת הגשר מעל כביש מס' 4, לרבות שיפור דרכי הגישה למחלף – פרויקט זה נמצא בשלבי ביצוע.

הסדרת צמתים והתקנת רמזורים – תכנון ו/או ביצוע – בצמתים הבאים: א. כביש 412 – אבי האסירים; ב. הרצל-פיק"א; ג. צבי פרנק – הגדוד העברי; ד. יהודה הלוי – הגדוד העברי; ה. לוי אשכול – מורן; ו. לוי אשכול – גלילי; ז. משה דיין – מחול הכרם.

2. בהצעת תוכנית העבודה של משרד התחבורה לשנה הקרובה כלולים פרויקטים תחבורתיים חדשים בראשון-לציון – נוסף על פרויקטים המשכיים – כדלקמן: א. נתיב מיוחד לתחבורה ציבורית – נת"צ – ברחוב הרצל בראשון-לציון, בהמשך לנת"צ המתוכנן לביצוע בכביש מס' 412, באחריות ובמימון מע"צ, בקטע שבין צומת פיק"א בראשון-לציון עד צומת בית-דגן; ב. מסוף לתחבורה ציבורית באזור הקניונים במערב ראשון-לציון, רחוב סחרוב; ג. רמזור בצומת לוי אשכול – גולדה מאיר, ליד המכללה.

מינהל התעופה בישראל

חברת הכנסת נ' בלומנטל שאלה את שר התחבורה ביום כ"ו בתמוז התשנ"ה (24 ביולי 1995):

בכתבה ב"הארץ" מ-7 ביולי 1995 מתייחס נחמיה שטרסלר למצב מינהל התעופה בישראל, על סמך בדיקתה של רשות הפדרלית בארצות-הברית, ולפיו מסתבר שמצב המינהל בכי רע. האמריקנים מאיימים שלא לאפשר למטוסים מישראל לנחות בארצות-הברית.

רצוני לשאול:

1. האם מאשר השר את אמיתות הממצאים הללו?

2. אילו פעולות נוקט המשרד, ומה הוא לוח הזמנים לשינוי מצב זה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. צוות מינהל התעופה הפדרלי האמריקני, FAA, אכן בדק בסוף חודש יוני את תפקוד מינהל התעופה האזרחי ומצא ליקויים בדרך תפקוד המינהל. הם גם בדקו את רמת הבטיחות ואת התפקוד של חברת "אל על", וציינו אות לשבח.

בעקבות הביקורת והחשיבות שאנו מייחסים למינהל התעופה האמריקני, קיבל הנושא עדיפות עליונה במשרדי, ולמעשה תוקנו כל התביעות והליקויים שצינו על-ידם.

הביקורת של ה-FAA היתה בתחומים הבאים: א. יכולת הפיקוח של מחלקות מבצעים וכושר אווירי; ב. מחסור בכוח-אדם טכני מוסמך; ג. חוסר ניהול עבודה פנימיים כתובים לפיקוח ולמעקב; ד. האצלת סמכויות לבחינת טייסים ואישור רשיונות ל"אל על".

הסבר מפורט על דוח ה-FAA מסרתי מעל דוכן זה ביום 19 ביולי 1995 בתשובה על הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת גדעון שגיא ושאלות של חברי הכנסת אברהם פורז וחגי מירום.

2. השינויים שבוצעו במינהל התעופה בהתאם להמלצות ה-FAA: א. גויסו שלושה קברניטים ושני מהנדסים/טכנאים. הקברניטים הוסמכו בטיסות וסימולטורים כבוחנים על סוגי המטוסים של "אל על"; ב. הוכנה ומיושמת תוכנית להדרכת מפקחי מבצעים ותחזוקה. נערכו בארץ שני קורסים שהועברו על-ידי מדריכים מהאקדמיה של ה-ג. מפקחים של מינהל התעופה עברו הכשרה תוך כדי עבודה – OJT – בתחנות של ה-FAA בארצות-הברית; ד. הושלמה ספרות טכנית ועודכנו ניהול פיקוח, רישום ומעקב.

נציגי ה-FAA הדגישו כמה פעמים, כי הסיקור לא התייחס לרמת הבטיחות הנשמרת בחברת "אל על", אשר נמצאה, כאמור, ללא דופי. מטרת הסיקור היתה להעריך את יכולת הפיקוח של מינהל התעופה על חברת התעופה בלבד.

המגעים בין ה-FAA ובין מינהל התעופה האזרחית נשאו אופי של מאמץ משותף אשר נבע מתוכנית מוסכמת שאומצה על-ידי מינהל התעופה האזרחית.

בהנחייתי ועקב ביקורת ה-FAA שונו סדרי עדיפויות. מינהל התעופה כבר גייס שישה מפקחים חדשים, ויש אישור לגיוס חמישה אנשים נוספים לתגבור הפיקוח והאכיפה בתחומים נוספים.

נכון לעכשיו, אני יכול לציין, כי על כל הליקויים ניתן מענה, ועל כן ביקשנו מהם לשוב ולבקר בארץ ולעמוד על השינויים המפליגים שנעשו. אנו מצפים לבואם בחודש נובמבר שנה זו.

הסדרי בטיחות בכביש ירושלים-תל-אביב

חבר הכנסת ר' איתן שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בכביש מס' 1 מירושלים לתל-אביב קיימת הפרדה בין שני הנתיבים; הפרדה זו רציפה מהיציאה מהעיר ועד שורש.

רצוני לשאול:

1. האם אין צורך בריווח הפרדה זו על מנת לאפשר מעבר רכב חירום או על מנת לאפשר סיבוב פרסה של רכבים בעת חירום?

2. מה הן האפשרויות הקיימות לפינוי רכבים בכביש מס' 1 בשעת חירום?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כביש מס' 1 – כמו יתר הכבישים הבין-עירוניים – נתון לאחריות תפעולית של מע"צ, לרבות יצירה ושמירה על מעברי חירום בין המסלולים.

2. מספר המעברים ומיקומם המדויק נקבעו בתיאום ישיר בין מע"צ למשטרה. הכלל המנחה בנושא זה הוא יצירת אפשרויות למעבר בין המסלולים בשעת חירום, בלי ליצור נקודות תורפה בטיחותיות, שכן מעברים אלה עלולים לשמש גם רכב פרטי.

מן המשטרה נמסר לנו בהקשר זה, כי אפשרויות הפינוי בכביש מס' 1 עונות על הצרכים.

מגמה להפעיל את ה"כרמלית" בחיפה בשבת

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

פורסם כי דירקטוריון ה"כרמלית" בחיפה התכנס ביוזמת יושב-ראש הדירקטוריון כדי לדון בהפעלתה בימי שבת ומועד.

רצוני לשאול:

1. האם יאפשר משרד התחבורה להפעיל את ה"כרמלית" בשבת, למרות הפגיעה בציבור שומרי השבת בחיפה הפרת הסטטוס-קוו?

2. מה יעשה משרדך בנדון?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדי שומר נאמנה על מדיניות הממשלה, שהינה שמירה על הסטטוס-קוו בתחבורה הציבורית בשבת.

הפעלת תחבורה ציבורית בשבת מוסדרת בחוק. בתקנה מס' 386א נקבעו הקריטריונים להפעלת קווי תחבורה ציבורית בימי המנוחה.

2. עד כה לא היתה פנייה משום גורם בעניין הפעלת ה"כרמלית" בשבת.

פתיחת קווי התעופה הפנים-ישראליים לתחרות

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

נודע לי, כי משרד התחבורה יזם פתיחת קו התעופה לאילת לתחרות ומתכוון להוציא מכרז גם לקו לקריית-שמונה. למרות פניות חוזרות מצד "ארקיע", לא נענה משרד התחבורה לבקשותיהם להיות המוביל האזורי האזורי.

רצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. כיצד יביא משרד התחבורה בחשבון את הנתון ש"ארקיע" השקיעה מאמצים ומשאבים רבים כדי להפוך קווים פנימיים אלה למבוקשים בעוד תוצאות המכרז עלולות לגרום לכך כי גורם אחר ייהנה מהתשתית בלי להשקיע דבר?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עקרונית, הפרטים המופיעים בבסיס השאלה נכונים.

2. החלטת הממשלה על הכנסת מפעיל נוסף לקווי אילת התקבלה לאחר גידול משמעותי בתנועת הנוסעים והיא מביאה בחשבון קיום קיבולת מספקת לשימוש יעיל בצידוד של חברת "ארקיע" והמשך פעילות בתנאים כלכליים נאותים, יחד עם הכנסת אלמנט של תחרות שתביא ליתר דאגה ללקוח בנושאי מחירים, עלות ורמת שירות.

בימים אלה אנו מכינים מכרז למוביל שני ומנסים לפתור את בעיית עמדות החנייה של מטוסים בשדה-דב ובאילת ודלפקים.

קו התעופה לקריית-שמונה ניתן ל"ארקיע" להפעלה באופן זמני בלבד, לאחר שחברה אחרת יזמה ופיתחה את הקו מהצפון למרכז הארץ. האישור הזמני ניתן עד לבחירת חברה בהליך של מכרז, שגם אותו אנו מנסחים בימים אלה לקראת היציאה למכרז.

לגבי מוביל אזורי ישראלי נקוב נוסף להפעלה בקווי תעופה סדירים באזור אגן הים התיכון וליעדים קרובים נוספים, הטילה עלי הממשלה למנות עד ל-30 בספטמבר 1995 צוות בין-משרדי בראשות מינהל התעופה האזרחית ובהשתתפות נציגי משרד האוצר והתיירות, אשר יבחן וימליץ על הדרך ולוח הזמנים לקביעת המוביל הנוסף. הצוות יגיש את המלצותיו עד ל-31 ביוני 1996.

בימים אלה קיימת תביעה מצד "ארקיע" לגבי זכותה לשמש כמפעיל אזורי בעקבות הבטחת ממשלות קודמות, והנושא נמצא בבדיקת היועץ המשפטי לממשלה.

הצוות יגיש את המלצותיו לאחר קבלת חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה בדבר קיומה או אי-קיומה של הבטחה שלטונית בעניין זה.

תחנת המוניות בנתב"ג

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

ב-12 ביולי 1995 פורסמה בעיתון "הארץ" ידיעה שעולה ממנה כי תחנת המוניות בנתב"ג עובדת בניגוד לתנאי המכרז ואף בלי שזכתה בו. כתוצאה מכך נפגע השירות שאמורים באי נתב"ג לקבל.

רצוני לשאול:

1. האם ייערך מכרז לאלתר?

2. האם נבדקה התנהגות סדרני התחנה ונהגיה? מה העלתה הבדיקה?

3. מה ייעשה כדי להבטיח שבאי הנתב"ג יזכו לקבל שירות תקין, יעיל ומהיר, כראוי לבאי נמל-תעופה בין-לאומי?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ב-18 במאי 1995 פורסם מכרז למתן שירותי הסעה במוניות לנתב"ג. תוקף המכרז עד 1 ביולי 1998.

חברת "הדר-לוד", שנתנה את השירות עד כה וזכתה במכרז פעלה על-פי תנאי החוזה ועל-פי כללי רשות שדות התעופה, הסעת נוסעים במוניות מנמל התעופה בן-גוריון, התשמ"ג-1983.

3. רשות שדות התעופה השקיעה בשנת 1994 39,000 שעות עבודה בסדרנות וכ-5,000 שעות לשוטרים בשכר. ב-1955 יושקעו כ-56,000 שעות כדי לפקח על שירות המוניות בנתב"ג.

המחירים הנגבים על-ידי נהגי המוניות ונרשמים ביציאה מנתב"ג הם באישור המפקח על התעבורה. אם היעד אינו מופיע במחירון, נקבע מחיר הנסיעה על-פי מונה.

באי נתב"ג, נוסף על שירותי מוניות, מקבלים שירות סדיר לכל חלקי הארץ על-ידי: א. 22 קווי "אגד" העוברים דרך השדה; ב. קו שירות מיוחד של "יוניטד טורס", מס' 222, מנתב"ג לרכבת צפון תל-אביב ולבתי-המלון; ג. שלוש חברות לשירותי הסעה – לימוזינות, דרכן ניתן להזמין מראש שירותי הסעה לכל חלקי הארץ מפעילות כ-100 מוניות; ד. קו שירות מוניות מיוחדות – מכרז חדש שנכנס לתוקף ב-1 בנובמבר 1994 עד 31 באוקטובר 1995 עם אופציה לשנתיים; ה. קו שירות מוניות לירושלים – מוניות "נשר" – וקו מוניות שירות לחיפה; ו. כאמור, קו נסיעות מיוחדות לכל חלקי הארץ המופעל על-ידי "הדר-לוד" באמצעות כ-186 מוניות.

בעת מחסור במוניות "מוזרמות" לעמדת היציאה כל המוניות המזדמנות המגיעות לשדה.

כל אלה ב"ניצוח" הסדרנים אמורים להבטיח נגישות טובה ושירות ראוי לשדה התעופה נתב"ג.

א-ביצוע עבודות תשתית של רכבת ישראל ברחובות בשבת

חבר הכנסת א' פורז שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

ממידע שהתפרסם לאחרונה עולה, כי עבודות תשתית שהיו אמורות להתבצע על-ידי רכבת ישראל בכניסה הצפונית של העיר רחובות בשבת, 17 ביוני 1995, נדחו לאמצע השבוע, בעקבות לחץ שהפעילו גורמים חרדיים על הנהלת הרכבת. עוד פורסם, כי דחייה זו הביאה להתארכות משך זמן העבודות וגרמה לפקקי תנועה כבדים.

רצוני לשאול:

1. האם אכן תוכננו עבודות התשתית להתבצע בשבת?

2. אם כן – מדוע נדחו העבודות לאמצע השבוע?

3. האם קיימת הנחיה עקרונית שלפיה יש לבצע בשבתות עבודות העלולות להקשות את סדרי התנועה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בירור שערכתי העלה, כי חלק מעבודות התשתית אכן תוכננו להתבצע בשבת.

2. היתה פנייה לעיריית רחובות שלא לבצע את העבודה בשבת. בתיאום עמי ניתנה הנחיה לחברה לפיתוח רחובות, שניהלה את העבודה שעיקרה שינוי תוואי הכביש, לבצע את העבודה ביום חול.

לרכבת ולנוסעי הרכבת לא נגרם נזק כתוצאה מדחיית העבודה.

3. יש הנחיה עקרונית לצמצם עבודה בשבת רק להכרחי ולשמור ככל האפשר על הסטטוס-קוו בנושא שמירת השבת.

סירוב נהג אוטובוס לעזור לילדים תועים

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

על-פי הידיעה המצורפת, שפורסמה ב"ידיעות אחרונות" בכ"ג בתמוז התשנ"ה, 21 ביולי 1995, הוריד נהג "דן" בקו 43 שני ילדים שתעו בדרך ונשארו ללא כסף ולא סייע להם לחזור לביתם.

רצוני לשאול:

1. האם איתרה חברת "דן" את הנהג?

2. מה הם הצעדים שננקטו?

3. מה ייעשה כדי שמקרים כאלה לא יישנו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

עם פרסום המקרה ב"ידיעות אחרונות" פנינו להנהלת קואופרטיב "דן" לקבל הבהרות, תיאור האירוע על-פי גרסת הנהג והצעדים שבכוונת הנהלת הקואופרטיב לנקוט לשם מניעת הישנות אירוע דומה.

התשובות על השאלות שבשאלתא מסתמכות על הבהרות שקיבלנו מ"דן".

1. הנהג אותר.

2. הנהג יועמד למשפט חברים ב"דן".

3. הנהלת "דן" תפרסם את המקרה בעיתון הפנימי של האגודה בדגש על ההתנהגות הנדרשת מנהג אוטובוס ציבורי במקרים דומים.

אפליית תלמידי ישיבות

חבר הכנסת א' דרעי שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

העיתון "משפחה" מפרסם – מצורפת הידיעה – מכתב של "אגד", שלפיו תלמידי י"ב רשאים להשתמש בכרטיסית נוער עד תום שנת הלימודים גם אם במהלכה הגיע התלמיד לגיל 18, לעומת בן ישיבה החייב "להפסיק מייד את השימוש בכרטיסית נוער" ואינו יכול להמשיך ולהשתמש בה עד סוף השנה. כך יש הבדל ביניהם לגבי הנחה לתלמידים.

רצוני לשאול:

1. האומנם שונה דין השניים? אם כן – מדוע?

2. היושוה בן הישיבה לתלמיד כיתה י"ב?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כרטיסיית נוער מעניקה הנחה של 50%, והיא טובה לשימוש ללא הגבלת זמן. זכאים לרכוש ולהשתמש בכרטיסייה זו כלל נוער ישראל שגילם עד 18 שנים, כולל, וכן תלמידי בתי-ספר תיכוניים, לרבות תלמידי ישיבות תיכוניות על סוגיהם, שגילם עולה על 18 שנים והם תלמידי כיתה י"ב. האמור לעיל מעוגן בצו יציבות מחירים במצרכים ושירותים (הוראת שעה) (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים).

לסיכום – קיים דין אחד לכל מי שעומד בהגדרה נוער וכל מי שעומד בקריטריון של לימודים בבית-ספר תיכון המוכר על-ידי משרד החינוך והתרבות, ללא תלות בסוג המוסד שבו הוא לומד, תיכון רגיל או ישיבה תיכונית.

2. אנו פועלים על-פי הגדרות של משרד החינוך לגבי מי הוא סטודנט הזכאי להנחה, שהרי עד גיל 18 אין הבדל בין תלמיד בישיבה תיכונית לבין תלמיד אחר.

זכאות להנחה בתחבורה ציבורית

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

במענה על שאלתא מס' 4757 של חבר הכנסת אריה דרעי, ששאל לגבי זכאות אברכים, המקבלים השלמת הכנסה להנחה בתחבורה הציבורית, השבת, כי מי שמקבל השלמת הכנסה מהביטוח הלאומי זכאי להנחה. האברכים הללו מקבלים השלמת הכנסה ממשרד הדתות.

רצוני לשאול:

1. האם גם הם זכאים להנחה זו?

2. אם לא – מדוע?

3. אם לא – התורה להכלילם בין הזכאים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

צו יציבות במצרכים ובשירותים (הוראת שעה) (מחירי נסיעה בקווי שירות באוטובוסים) מגדיר את ההנחות רק למקבלי קצבאות מהמוסד לביטוח לאומי המוגדרים כזכאים. הקריטריונים לזכאות מתייחסים לאוכלוסיות מוכות גורל אשר עקב מצב בריאותי-משפחתי-כלכלי הפכו על כורחן לנזקקי סעד.

הצו אינו כולל בזכאות את האוכלוסיות אשר מקבלות קצבאות ממקורות ממלכתיים אחרים.

1. התשובה שלילית.

2. הם אינם נכללים בהגדרת הזכאים כאמור בפתיח.

3. איני מוסמך להורות להכלילם, אלא אם תשנה הממשלה את הקריטריונים.

עיכוב רשיונות נהיגה של סרבני דוחות חנייה

חבר הכנסת ע' זיסמן שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בימים אלה מאיימות עיריות, באמצעות כלי התקשורת, על סרבני דוחות חנייה בעיכוב רשיונות הנהיגה שלהם.

רצוני לשאול:

1. האם האיומים לעכב רשיונות נהיגה בסמכות העיריות?

2. אם לא – מדוע לא יפעל משרדך להפסקת מיידית של פרסומים אלה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. עיכוב רשיון נהיגה הינו בסמכות אגף הרישוי ומבוצע על-ידי רשות הרישוי ולא על-ידי העיריות. רשות הרישוי איננה מעכבת כיום רשיון נהיגה עקב אי-תשלום דוח של רשות מקומית. בהתאם להחלטת היועץ המשפטי לממשלה הוקמה ועדה לטיפול בנושא. עם סיום עבודת הוועדה מתוכנן לעכב רשיונות נהיגה על אי-תשלום דוחות של הרשויות המקומיות בגין עבירות תעבורתיות שיוצרות מפגע בטיחותי מובהק, לא על דוחות חנייה; העיכוב מתוכנן להתבצע בגין דוחות רשות מקומית שיוטלו לאחר סיום עבודת הוועדה בנדון.

2. אין אנו אחראים לפרסומי העיריות, והם נעשים שלא על דעתנו וללא תיאום אתנו.

רשיון להסעת יותר משבעה נוסעים ברכב פרטי

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

פנו אלי הורים למשפחות ברוכות ילדים בעניין רשיון נהיגה להסעת יותר משבעה נוסעים ברכב משפחתי. לפי התקנות הקיימות, רק לבעלי רשיון מדרגה ג' ניתן להסיע יותר משבעה נוסעים.

רצוני לשאול:

1. האם יינתן לבעלי רשיון מדרגה ב' להסיע את כל בני משפחתם ברוכת הילדים ברכב משפחתי – עד 15 נפשות?

2. מתי ייעשה לגבי התקנה בנושא זה, כאשר הנושא דחוף עתה, בתקופת החופש?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. אין בדעתנו לשנות את דרגת הרשיון לנהג המסיע יותר משמונה נוסעים, שכן הסעת מספר גדול יותר של נוסעים דורשת מיומנויות מיוחדות נוספות. מבחינת החוק, אין הבדל בין הסעת אנשים שונים לבין הסעת בני משפחה.

הקלת עומס התנועה

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר התחבורה ביום ד' באב התשנ"ה (31 ביולי 1995):

בכניסה לתל-אביב יש פקקי תנועה.

רצוני לשאול:

1. מה היא השפעתה של דרך "נתיבי איילון" על הקלת עומס התנועה לתל-אביב וממנה?

2. מה הוא המחיר הכלכלי והאחר של הקמת רכבת תחתית בתל-אביב?

3. כיצד מתמודד משרדך עם הטור ההנדסי העולה של מספר הרכבים מול מספר הכבישים?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ציר "נתיבי איילון" מתוכנן להיסלל מנתניה עד אשדוד ולהתרחב לארבעה נתיבים לכל אורכו. עם סיום העבודות יקל הציר על התנועה בגוש-דן, אם כי בשלב זה נגרמים עיכובים לתנועה עקב ביצוע העבודות.

2. נושא מערכת ההסעה ההמונית המסילתית בתל-אביב – חלקה, כנראה, גם תחתית – נמצא כרגע בבדיקת היתכנות הן מבחינה הנדסית/יישומית והן מבחינה כלכלית. עד לרגע זה לא גובש ולא תוכנן פרויקט מוגדר לפרטיו. במצב זה אין אפשרות לקבוע את עלות הפרויקט ולהעריך את כדאיותו, אולם ברור כי עלותה של רכבת תחתית היא לפעמים פי-שמונה או פי-עשרה מעלולה של ממסילה עילית.

3. אין ספק כי הפיתוח המואץ של הכבישים אין בידו כדי לפתור לאורך זמן את בעיית הגידול במספר כלי הרכב – כל שנה נוספים כ-140,000. הפתרון חייב לבוא על-ידי פיתוח תחבורה ציבורית, ובראשה פיתוח הרכבת. לצערי, טרם חדרה תודעה זו לקובעי קדימות בתקציב, אף שכבר יש החלטות חיוביות, והעיקרית שבהן היא, שהממשלה מכירה באחריותה לפיתוח תשתית מסילתית, בדומה לאחריותה לפיתוח תשתית כבישים.

שיקום נכים באמצעות רשיון להפעלת מונית

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר התחבורה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

בתשובה על שאלתא ישירה מס' 2758 אמרת, כי רשיון להפעלת מונית אינו מהווה מכשיר לשיקום נכים או נזקקים, להוציא נכי צה"ל.

בתשובה על שאלתא מס' 5149 קובעת השרה נמיר: המוסד לביטוח לאומי הוא המוסמך לקבוע מה היא ההכשרה המתאימה לשיקום נכים – – – תעסוקה כנהג מונית יכולה להיות פתרון שיקומי לחלק מהנכים שמוכרים על-יד המוסד.

רצוני לשאול:

כיצד ניתן להסביר את הסתירה, ומי קובע את המדיניות בעניין?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

חוק המוניות שנתקבל בכנסת פה-אחד אינו מבחין בין נהגים, להוציא נכים של משרד הביטחון, שלהם נקבעת מכסה מתוך מספר הרשיונות שקבע המחוקק. הקריטריון העיקרי לזכות בקבלת רשיון מפעיל הוא על-פי הוותק של נהג המונית. המחוקק קבע מחיר נמוך יותר לנהגים בעלי ותק של שמונה שנים ומעלה – 105,000 ש"ח לעומת 144,000 ש"ח במחירי ינואר 1995.

המחוקק לא הסמיך את שר התחבורה להעניק רשיונות שלא על-פי קריטריונים המפורטים בחוק, ובכלל זה נכים, וכן אין לשר זכות לתת הנחות למחיר הרשיון.

תפקוד המינהל לבטיחות בדרכים

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר התחבורה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

לאחרונה נמסר על תלונות על תפקוד חלקי של המינהל לבטיחות בדרכים.

רצוני לשאול:

1. האם עיסוקו של ראש המינהל במשא-ומתן המדיני פוגם בפעילות המינהל?
2. מדוע אין דובר למינהל?
3. מה ייעשה בנוגע לטענות לתפקוד לקוי של המינהל בעקבות עיסוקיו הנוספים של העומד בראשו?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתקופת היות ראש המינהל עסוק בניהול המשא-ומתן לשלום, קיבל למעשה לידי את עיקר העומס במינהל סגנו, ד"ר דן לינק. עתה, עם סיום המשא-ומתן עם הירדנים והסכם אוסלו ב', חוזר עתניאל שנלר למלא תפקיד מלא במינהל.
2. במינהל לבטיחות בדרכים יש דובר אשר עושה תפקידו בצורה טובה והינו בעל כישורים וידע מקצועי רב בתחום הדוברות.
3. המינהל על צוות עובדיו שוקד במסירות על מלחמה בתאונות הדרכים בתחומים רבים כמו: חינוך, הסברה, אכיפה, שפיטה, מבצעים ועוד, אולם בימים אלה אנו עורכים שינויים בדרך עבודת הקרן לבטיחות, שישפיעו גם על עבודת המינהל בכיוון של הרחבת הבסיס הציבורי לעבודה במינהל.

מבחן נהיגה מעשי בבתי-הספר לנהיגה

חבר הכנסת א' זנדברג שאל את שר התחבורה ביום י"א באב התשנ"ה (7 באוגוסט 1995):

נודע לי, כי כיום מחויבים תלמידים המבקשים לגשת למבחן מעשי בנהיגה לעבור מבחן דומה במסגרת בית-הספר לנהיגה שבו הם לומדים.

רצוני לשאול:

1. כמה נדרש תלמיד לשלם עבור מבחן שכזה?

2. מדוע הוחלט לחייב תלמידים במבחן?

3. מדוע לא יוסיפו תקנים לבוחני משרד התחבורה, במקום לחייב תלמידים לעבור מבחן נהיגה מעשי בבית-ספר לנהיגה?

תשובת שר התחבורה י' קיסר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. במסגרת שינויים להעלאת איכות הנהגים הנהגתי השנה: א. העלאת מספר המינימום של שיעורי נהיגה מ-13 ל-28 שיעורים הבנויים על-פי פרקים שאותם מחייב המורה להורות לתלמידו; ב. ביצוע מבחן מעשי על-ידי המנהל המקצועי של בית-הספר לנהיגה שבמסגרתו לומד התלמיד, וזאת בטרם יוכל לגשת למבחן הנהיגה המעשי של הרישוי.

מטרת המבדק הפנימי של בית-הספר – לחזק את תחושת האחריות של בית-הספר לנהיגה לרמתם ולאיכותם של בוגריו; לבחון את מוכנות התלמיד למבחן ולאתר נקודות חולשה בהכשרתו. משך המבחן במסגרת בית-הספר הינו 20 דקות ועלותו מחצית מעלות שיעור נהיגה, הנע בין 60 ל-80 ש"ח לשיעור. מחיר השיעור אינו בפיקוח, שכן מתקיימים בענף זה תנאי שוק חופשי.

3. מבחן הנהיגה המעשי בבית-הספר אינו חלופי למבחן של רשות הרישוי, אלא מקדים לו ואינו בא "לחסוך" תקנים של בוחנים למשרד הרישוי.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר התחבורה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה-1995

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

אנו ממשיכים כעת בסדר-יומנו: הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה-1995, בקריאה ראשונה. ההצעה היא של חברי הכנסת מאיר שטרית ואברהם יחזקאל. יציג את ההצעה חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מטרתה של הצעת החוק הזאת היא להגדיל את הפחת על המחשבים ועל הציוד הנלווה למחשבים.

במצב הנוכחי הפחת על המחשבים המוכר על-ידי מס הכנסה הוא של 20% לשנה.

הצעת החוק המקורית שלי אומרת, שהפחת יוגדל ל-50% לשנה, זאת אומרת, בתוך שנתיים יופחת המחשב מן הספרים לחלוטין ואיש העסקים בסקטור העסקי יוכל לחדש את המחשב שלו לפי הטכנולוגיה המתקדמת, שמתפתחת בקצב מדהים, כמעט משנה לשנה. במשא-ומתן עם האוצר ועם אנשי מס הכנסה הגעתי אתם להסכמה, שההפחתה לא תהיה של 50% לשנה, אלא ההפחתה תהיה לשלוש שנים, כשבכל שנה הפחת יהיה 33%.

אדוני היושב-ראש, אני מצוין זאת משום שלצערי בהצעת החוק המונחת על שולחן הכנסת נכתב, שההפחתה תהיה 50% לשנה. זו טעות, ההפחתה צריכה להיות 33% לשנה, זה הסיכום ביני לבין אנשי האוצר ומס הכנסה.

המגמה של הצעת החוק היא לגרום לכך שהסקטור העסקי המתעסק בתוכנה ובפיתוח מדעי, הסקטור שהמחשבים הם חלק אינטגרלי של העבודה שלו, יוכל לחדש את ציוד המחשוב שלו בקצב הרבה יותר מהיר. כידוע, הטכנולוגיה של המחשוב מתקדמת היום בקצב כל כך מדהים, שקשה לאדם אפילו לעקוב אחרי סוג אחד של מחשב ואחרי התוכנות והחומרות שלו. אם פעם כאשר החליפו מחשב אחת לעשר שנים זה נחשב להתקדמות גדולה, היום אחרי שנה המחשב כבר הופך להיות מיושן, כי יוצא דור חדש.

אני לא רוצה להגזים ולומר שזה יהיה כל שנה, רציתי שזה יהיה כל שנתיים, הסכמנו על שלוש שנים, שזה זמן סביר להחזיק אותו, ואחרי שלוש שנים אפשר יהיה להחליף אותו לדור חדש ומתקדם יותר, למה שנקרא up to date, כלומר, מעודכן לפיתוחים החדשים והאחרונים של המחשבים.

כדי ליידע קצת את חברי הכנסת בתחום הזה מספיק אם אומר, שמחשב שלפני שלוש שנים נחשב כמעט בגדר מדע בדיוני, כמו למשל השימוש ב-CD ROM – כיום מחשב בלי CD ROM הוא בכלל לא לעניין. רוב התוכנות נכתבות היום על CD ROM, ומי שאין לו CD ROM במחשב לא יכול בכלל לגשת לתוכנות האלה.

מי שיש לו מחשב 386 או 286 לא יצליח למכור אותו היום. אף אחד לא יקנה אותו ממנו, אף לא במחיר של 100 דולר בלבד. הוא יכול פשוט לזרוק אותו לזבל, מפני שהתחום הזה מתקדם היום בקצב מהיר מאוד, ומחשב 286 או 386 כבר לא מתאים אפילו לילדים שמשתמשים במחשבים, והם מוכרחים להשתמש במחשב הרבה יותר מתקדם; לפחות 486, שגם הוא כבר ישן, אבל עם CD ROM, עם סאונדבלסטר וכרטיס קול, ועוד דברים, אפשר לראותו כמחשב עדכני.

אני מאמין, שהצעת החוק הזאת תיתן דחיפה רצינית מאוד לסקטור העסקי בארץ לחדש את מלאי המחשוב שלו, תייעל את הסקטור העסקי כאשר ישתמש במחשוב יותר חדש, בתוכנות יותר חדשות, כי הוא יחדש אותן אחת לשלוש שנים.

והחשוב מכול, יש בארץ פוטנציאל יוצא מן הכלל של שכל, של גניוס יהודי. חברות התוכנה בארץ הן בגדר פלא. יושבים שם חבר'ה צעירים, שהידע שלהם במחשבים הוא פשוט מדהים, והם מפתחים תוכנות שהן פריצת דרך טכנולוגית בשוק הבין-לאומי בעולם. חברות תוכנה קטנות בארץ מצליחות במידה כזאת, שחברות בין-לאומיות גדולות קונות אותן. לא מזמן קראנו בעיתונים בארץ, שקנו חברות כאלה של תוכנה במחיר של 20 מיליון דולר; 20 מיליון דולר ואפילו 100 מיליון דולר. ואלה חברות תוכנה, שהתחילו לפעול עם אדם אחד או שניים ופיתחו תוכנות. הדבר יתאפשר אם אנשים אלה יוכלו לקנות את הציוד במחיר הגיוני, על מנת שיוכלו לעבוד.

הצעת חוק זו, שלשמחתי האוצר הסכים לה, תיתן דחיפה נוספת לאותה קבוצת איכות שיש לה גם היכולת לפתח תוכנות חדשות ולהכניס פיתוחים נוספים במחשבים, לחדור לשוק העולמי ולהגדיל את היצוא של מדינת ישראל.

תמיד האמנתי בגניוס היהודי, ואני ממשיך להאמין בו. מדינת ישראל תוכל להתחרות בשוק העולמי בהצלחה רק בדבר אחד: בידע. והמחשוב הוא היום הכלי המרכזי בכל מכונה כמעט, בכל מכשיר. המחשבים משולבים היום כמעט בכל דבר, והופכים להיות חלק אינטגרלי ממנו. היום מכונות ממוחשבות; שעון – ממוחשב; טלפון – ממוחשב. כל מכשיר ביתי כבר ממוחשב, והדבר הולך ומשתכלל מיום ליום.

ככל שנצליח לצעוד לפני המחנה וניתן דחיפה יותר חזקה לאוכלוסייה העסקית והמדעית המפלסת דרך בטכנולוגיה, נזכה לפירות הרבה יותר גדולים וניהנה מהם כמדינה וכפרטים.

אני רוצה לברך את השותפים להצעת החוק הזאת – את חבר הכנסת אברהם יחזקאל ואת חבר הכנסת לשעבר אברהם בורג, שעכשיו איננו חבר כנסת, שהיו שותפים לי ביוזמה להצעת החוק הזאת, ואני מבקש מהכנסת – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

אתה הבכיר בין המציעים.

מאיר שטרית (הליכוד):

תודה רבה.

אני מבקש מחברי הכנסת לתמוך בהעברת הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. אנחנו עוברים עכשיו לדיון. כל חבר כנסת יכול לדבר עד שלוש דקות. ראשון הדוברים – חבר הכנסת חגי מירום; אינו נוכח. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – גם היא אינה נוכחת. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – אינו נוכח. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, אני רוצה לברך בברכת יישר-כוח את חבר הכנסת מאיר שטרית, חבר הכנסת אברהם יחזקאל ואברהם בורג על הצעת החוק החשובה. אתם רוצים לשמוע דבר מדהים? מחשב PC 286, שנרכש ב-1,000 דולר, אפשר לקנות היום ב-50 דולר, ואולי אף בפחות מזה. וכל זה קרה תוך שנתיים. יש פה פחת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני שנתיים עלה PC 1,000 286 דולר?

יוסף בא-גד (מולדת):

1,000 דולר. אולי לפני שנתיים וחצי. היום הוא עולה 50 דולר. מכשיר 586 עומד אף הוא להתיישן.

אני מברך על היוזמה, אבל אני מתפלא, חבר הכנסת מאיר שטרית – מדוע פחת של 50% בלבד? מדוע לא פחת של 75%, או אולי 90% ואפילו 100%.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אילו שמעת את הנאום של חבר הכנסת שטרית, לא היית מתפלא. הוא אמר שהוא רצה 50%, ולא הסכימו, לא נתנו לו. ואז הוא הגיע לפשרה עם האוצר. אז למה לך סתם – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

את חטאי אני מזכיר. אני לא הייתי באולם – – –

היו"ר ע' עלי:

לא הקשבת.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא הייתי באולם. נכנסתי כרגע.

הערה שנייה. שר האוצר רשאי להתקין תקנות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת בא-גד מציע 200% פחת.

יוסף בא-גד (מולדת):

שעוד ישלמו. חבר הכנסת איתן, זו הצעה בא-גדיסטית טיפוסית.

שאלו אותי למה נמנעתי בהצעת התקציב. נמנעתי כדי לא לאפשר לערבים לסחוט. אבל יש לי עוד נגיעה אישית. נמנעתי מפני שראש הממשלה הבא יצטרך את התקציב הזה, ואמר יואל ניר: מי שטרח ערב תקציב יאכל בשנה הבאה את התקציב. ומי שהבין הבין.

דן תיכון (הליכוד):

אף אחד לא מבין את השטויות שלך.

יוסף בא-גד (מולדת):

חבר הכנסת דן תיכון, בשנה הבאה נראה אם אלו שטויות, או שתדבר עלי בדחילו ורחימו. זה שאתם נוהגים לבטל כל אחד, זה משהו אחר.

אברהם הירשזון (הליכוד):

כבר היום הוא מדבר אתך בדחילו ורחימו.

יוסף בא-גד (מולדת):

לפחות בדחילו ורחימו עשיתי משהו בחיים, משהו גדול מאוד – – –

דן תיכון (הליכוד):

מה שעשית – עשית. אבל מה שלא עשית – והיום לא עשית – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

בעזרת השם, בשנה הבאה בזמן הזה – איך אמרתי? בלפור 3, ירושלים.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, יש לך כוס מים בשבילי?

יוסף בא-גד (מולדת):

אלימלך רם לקח כוס מים בזמן הריאיון.

נאמר: שר האוצר רשאי להתקין תקנות. אני מגיש הצעה לתיקון: שר האוצר יתקין את התקנות לפי חוות דעת מומחים שייקבעו מבין אנשי המחשב. אני לא סומך על שר האוצר. אני רוצה מומחים שיאמרו מה הפחת.

אני רוצה לסיים, כדרכי, במשפט של דבר תורה. פרשת השבוע שקראנו השבת היא נח. יש שם שני דברים מדהימים, פרשת המבול ודור ההפלה. דור הפלה מרדו בקדוש-ברוך-הוא. איך הם מרדו? רש"י אומר: הם עשו סמוכות שהשמים לא ייפלו, שלא יהיה עוד פעם מבול. בנו מגדל, הושיבו בראשו אדם עם פלאפון – אני מוסיף: פלאפון; ברגע שהוא רואה עננים – להודיע; יכסו בפלסטיקים ולא יהיה מבול.

רבנו בחיי נותן פירוש מדהים. בשביל מה היו צריכים את המגדל בראש השמים? להושיב עליו כליא-ברק? שאם יהיו שרפה או ברקים, אם הקדוש-ברוך-הוא יילחם בהם בשרפה, תהיה הארקה – ארדונג, והכל ירד לאדמה. רבי יונתן אייבשיץ אומר, שבראש המגדל הם שמו כן לשיגור כלי נשק – בימינו: טילים – כדי להילחם.

למרות כל המלחמה שלהם, הם כמעט שלא נענשו. אנשי המבול רק גזלו וחמסו, ועל שוד וגזל כמה מקבלים? שלוש שנים, חמש שנים; והם קיבלו מבול. שואל רש"י: למה זה כך? אומר רש"י: דור הפלה היו מאוחדים – ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים. הם היו מאוחדים, לא קיבלו עונש. דור המבול היו מפורדים – קיבלו עונש.

מתי יהיה לנו שכל להתאחד כולנו להביא את משיח צדקנו במהרה בימינו. אמן.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום. אחריו – חבר הכנסת דן תיכון.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, ראשית, תודה על כך שהואלת להחליפני ולאפשר לי לומר מלים אחדות.

ידידי חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת יחזקאל, אני רוצה לברך אתכם על הצעת החוק. חבר הכנסת שטרית, אתה מאלה שתמיד מובילים נושאים קדימה. נדמה לי, שהיית בין הראשונים שדחפו בנושא המחשוב, גם בכנסת וגם במקומות אחרים. הצעת החוק שלך היא הצעת חוק טובה מאוד.

אני חושב, שהיום, בעידן הטכנולוגי המתחדש ובקצב המהיר והדרמטי של הפיתוח הטכנולוגי, שבו המחשבים מתפתחים בקצב מהיר מאוד, כל שנה שנתיים – הן מבחינת החומרה והן מבחינת התוכנה – המחשב הופך להיות כלי מיושן, שאין בו צורך ואין בו ערך. במדינה שמשליכה את יהבה

על תעשייה ועל המוח האנושי והטכנולוגיה המפותחת בתעשייה ובשירותים, יש משמעות רבה מאוד להתפתחויות הטכנולוגיות ולהדבקת קצב הפיתוח הטכנולוגי.

אם מדינת ישראל לא תשכיל, הן בתחום התעשייה והן בתחום השירותים להדביק את הקצב הזה, להתאימו ולהשתמש באמצעים החדישים ביותר הקיימים בשוק, היא תפגר מבחינה טכנולוגית, ויש לזה משמעותיות והשלכות על כל המשק. היום התחרות בעולם היא תחרות קשה מאוד. נושא השיווק של התוצרת הוא נושא קשה מאוד בכל רחבי העולם. כדי להתחרות בשווקים העולמיים – וכל העולם הופך להיות כפר אחד גדול – חייבים לנצל כל האמצעים בדרך החשובה, הנכונה והטובה ביותר, לצורך השתמש באמצעים טכנולוגיים מתפתחים ומפותחים.

מי שמבקר היום במפעלים תעשייתיים ורואה איך המחשב מחליף כוח אדם ואיך הדברים נראים כאשר משתמשים במכשירי על, במחשבים מתקדמים ובתוכניות מתקדמות, פשוט מתקשה להאמין ולהבין, איך הדברים האלה נראים ואיך היו ביחס לעבר. מדינה שלא תתאים את עצמה לטכנולוגיות המתפתחות והמתחדשות – תפגר. ואם היא תפגר, היא לא תוכל להתחרות בשווקים בעולם, עם כל מה שמשתמע בעניין הזה.

לכן, הצעת החוק הזאת היא במקומה, והיא באה בעתה. חבל מאוד שהאוצר לא נענה להצעת החוק המקורית להביא לפחת של 50% מדי שנה. אני חושב שההצעה המקורית שלכם היתה נכונה; אם היו מכירים בה, ומאפשרים לתת פחת של 50% בשנה – כלומר, מדי שנתיים אפשר להחליף את הציוד הזה – היו לכך השלכות הרבה יותר חיוביות והרבה יותר טובות.

אנחנו יודעים איך הכנסת עובדת. במקרים כאלה, חבר הכנסת שטרית, יש מצב של פשרה עם האוצר. כדי שהצעת החוק תעבור, מגיעים להידברות עם האוצר, מגיעים לפשרה עם האוצר. שמעתי את שר החינוך אומר, שהוא עפר לרגליו של שר האוצר ולרגלי פקידי משרד האוצר. לא קיבלתי את ההתבטאות הזאת. אבל ההידברות עם האוצר היתה הכרחית, וגם הפשרה שהגעתם אליה, שלפיה יוגדל הפחת מ-20% בשנה – כלומר, כל חמש שנים הציוד במאזנים הופך להיות לאפס; היום יהיו שלוש שנים במקום חמש שנים בעבר – עד עכשיו היה 20%, והיום 33%. עד עכשיו כל חמש שנים היה איפוס, ובמאזנים היה מופיע אפס ציוד; היום כל שלוש שנים אפשר יהיה להחליף את הציוד, ויש לזה חשיבות גדולה מאוד להתפתחות התעשייתית, לעצמאות הכלכלית, להתפתחויות הטכנולוגיות במוסדות להשכלה. הנושא חשוב במיוחד במגזר העסקי, עם כל מה שמתלווה אליו ומשתמע ממנו.

אני מאמין, שהצעת החוק הזאת תביא להצטיידות הרבה יותר גדולה, הרבה יותר מהירה, בהכנסת הציוד החדיש ביותר הקיים היום במשק, ובעולם בכלל. והתרומה תהיה חשובה מאוד למשק המדינה. על כך אני מברך אתכם ותומך בחוק הזה בכל לבי.

לאחרונה התאהב בנושא חבר הכנסת מיכאל איתן והכניס את האינטרנט לשימוש בכנסת. גם זה אמצעי שפעם אולי נחשב לדבר דמיוני במסגרת המדע הבדיוני, אבל היום, זה שאתה יכול לשחק ברידג' עם סנטור אמריקני ולדבר אתו באמצעות המחשב – יש לזה משמעותיות גדולות מאוד מכל הבחינות. לכן, בהמשך לאותה דרך ובהמשך לאותה מגמה – הצעת החוק הזאת, שבאה לעודד באמצעות המיסוי את נושא ההצטיידות, אני חושב שהיא חשובה מאוד, ואנחנו צריכים לתמוך בה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אני מזמינה את חבר הכנסת סילבן שלום, ואחריו – חבר הכנסת דן תיכון.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה לברך את שני מציעי החוק – חברי הכנסת מאיר שטרית ואבי יחזקאל – על הצעת החוק שהם הביאו כאן לפנינו.

בדרך כלל הצעות בנושא פחת הן הצעות בעייתיות, הן מעוותות את המצב הקיים. מה זה בעצם פחת? כאשר קונים נכס מסוים וצופים לו קיום של עשר שנים, או 20 שנים, עושים את ההפחתה לפי אורך השנים. כדי לעודד מגזרים מסוימים או תחומים מסוימים אומרים: אף שהנכס הזה יחזיק 20 שנה ואנחנו צריכים להפחית 5% בשנה, ניתן אפשרות להפחית 20% בשנה או 50% בשנה. כך יוצא שמקדימים את ההוצאה. כאשר מקדימים את ההוצאה, זה מסייע לחברה לשלם פחות מס בשנים הראשונות. מגדילים את ההוצאה שהיא משלמת בשנים הראשונות, וכך היא משלמת פחות מס. במקום שתשלם פחות מס לאורך זמן, היא משלמת אותו מיד. פחות מס, פחות הוצאה, ונשאר לה יותר רווח. לכן, לחברות זה תמיד טוב.

אתה שואל את עצמך, מה קורה לאורך זמן, כאשר לפי רישום בספרים לפעמים הנכס רשום אפס, וזה ממשיך לעבוד. זה קרה לי בחברת החשמל. בחברת החשמל מפחיתים תחנות כוח – 4.5% בשנה על פני 22 שנים. יש תחנות כוח שעובדות 50 שנים. בספרי חברת החשמל הן לא מופיעות כלל, הן אפס מאופס, כאילו הן לא קיימות. הן ממשיכות לעבוד ולייצר חשמל. אומנם חלק מהן כבר צריך לסגור – רדינג ואחרות – אבל הרבה פעמים זה גורם לעיוותים מסוימים. בסך הכול, פחת מואץ נועד לסייע לעסקים בתקופה הראשונה שלהם ונועד לסייע להחדיר מוצרים מסוימים שרוצים ביקרם.

מאיר שטרית (הליכוד):

אם חברת החשמל היתה מוכרת תחנה כזאת, שבספרים שלה מופיעה כאפס, במיליון שקל – היא היתה משלמת מס הכנסה.

סילבן שלום (הליכוד):

בוודאי, אבל בסופו של דבר אף אחד לא יקנה מחברת החשמל תחנת כוח, אז אין לה מה לעשות עם זה. זה לא העניין.

העניין של ההצעה שלך נועד להביא למצב של החדרת מחשוב, שנעשית היום בצורה כל כך קלה. כמו שאמרו קודם – חבר הכנסת מיכאל איתן בדרך כלל עוסק בנושא האינטרנט – יש היום מצב, שהחדרת הרשת הזאת היא אומנם חיובית מצד אחד, אבל היא יכולה לגרום גם להרבה בעיות; הרי

הרשת הזאת יכולה להיות מנוצלת להרבה דברים שאני לא רוצה להעלות אותם על דל שפתי, אבל בינם לבין קשר בין אנשים רב המרחק.

בסך הכול, הרצון שלך להביא לכך שחידוש ציוד המחשוב ייעשה בצורה מהירה יותר – קודם כול, הוא טוב לחברות המחשבים: יקנו מהן יותר ציוד; לפחות לגבי היבואנים של אותן חברות מחשבים שעובדים בארץ. אין ספק שתהיה אפשרות רבה יותר לקנות את הציוד, כי אם כל כמה שנים אני יכול לחדש, ואני גם מתקדם במודל של המחשב וגם רושם אותו כפחת תוך שנתיים – אז מי לא יעשה את זה? זה הופך לחצי מתנה.

אני חושב, שקודם כול צריך לדעת שזה עוזר להם. אני אומר, שאם זה עוזר להם ועוזר גם לחברות עצמן, עיני לא צרה באותן חברות מחשבים. אם זה יביא למצב שמערכת המחשוב בארץ תהיה הרבה יותר טובה, הרבה יותר חזקה, הרבה יותר רצינית – אז למה לא?

כמו שאמרת, אנחנו יודעים היום, שמודל 286 ומודל 386 הם כבר כאילו דור מיושן, אבל תאמין לי, כשיש לך כמה ילדים ולכל אחד צריך להיות מחשב בחדר, גם מודל 286 – אם הפכת אותו למסך צבעוני ויכולים לשחק בו, אומנם זה לא אותו דבר, אבל זה עדיין עובד, עדיין אפשר לעשות את זה. ודאי שבמודל 486, שנחשב להרבה יותר משוכלל – אם מוסיפים לו CD ROM, פיתחת אותו עוד יותר, ועשית ממנו דבר יותר טוב. בסך הכול, הדור הבא יהיה דור הרבה יותר ממוחשב.

דיברנו קודם על כך שאצלנו בליכוד הולכים עכשיו לבחירות ממוחשבות. אדוני היושב-ראש, הרבה פעמים עמדת בראש מערכות בחירות. כידוע לך, הולכים למערכת בחירות ממוחשבת שאני בעדה, ראשית כי זה יביא לכך שהבחירות תהיינה נקיות יותר, הוגנות יותר. שנית, התוצאות – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

גם התוצאות תהיינה ממוחשבות.

סילבן שלום (הליכוד):

כן, גם התוצאות. שנית, התוצאות תהיינה כבר באותו ערב.

מיכאל איתן (הליכוד):

הן תהיינה קודם.

סילבן שלום (הליכוד):

הן תהיינה כבר באותו ערב.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הן תהיינה קודם, והוא יעביר אותן באינטרנט.

סילבן שלום (הליכוד):

אני חושב שחבר הכנסת עלי יודע, שבעניין הזה לא ניתן לעשות דברים כאלה. ברגע שיש מפקח על הבחירות, ויהיה מפקח על הבחירות במחשוב, לא יעשו תוצאות ביניים. בדברים האלה יצטרכו להישמר. הרי תהיה ועדת בחירות שלא תיתן לעשות את הדברים האלה. אבל חשוב מאוד, לפי דעתי, שהבחירות תהיינה ממוחשבות, שהבחירות תהיינה אמיתיות ונכונות.

נשאלת השאלה אם זה יהיה שמי או לא, זה מצב קצת בעייתי בגלל הצורך להכניס כמה מסכים או לעבור ממסך למסך. לדוגמה, שם משפחתי מתחיל באות שי"ן ושלך מתחיל באות אל"ף. הרבה פעמים כשצריך לעבור ממסך למסך ומתחילים באות אל"ף, זה נוח, ואז לעבור למסך הבא, חלק גדול מהאנשים לא יודעים – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

לא צריך לעבור למסך הבא. יש 120 חברי כנסת על מסך אחד.

סילבן שלום (הליכוד):

לא, לא. כדי שאפשר יהיה ללחוץ – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מבין מה שאתה אומר, אבל תקשיב גם למה שאני אומר. תפתח את המוניטור שלך. למטה, בגיליון הנוכחות, אתה פותח מסך אחד, ויש שמות של 120 חברי כנסת.

היו"ר ע' עלי:

אבל תגידו לי, עכשיו יש על זה פחת, חבר הכנסת שטרית?

אברהם יחזקאל (העבודה):

— — —

סילבן שלום (הליכוד):

למען האמת, חבר הכנסת יחזקאל מקלקל פה את האווירה של הפריימריס שלנו; אנחנו מדברים עכשיו על העניין שלנו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה צודק. זה לא הוגן שיהיו שני מסכים.

סילבן שלום (הליכוד):

לא שניים – שישה. דיברו על שישה. גם אם יהיו ארבעה – כשאני באות שי"ן, אני רוצה להיות ראשון. אני לא מוכן להיות במסך הרביעי משום שאני באות שי"ן. מה עוד, שיהיו כאלה שיבואו, ומאחר שאינם יודעים לעשות העברה ממסך אחד לשני, הם לא יבקשו עזרה, מתוך בושה.

מאיר שטרית (הליכוד):

תחליף את שמך לאות אל"ף.

סילבן שלום (הליכוד):

לכן אני אומר שצריך למצוא את הקוד. אם יהיה מסך אחד, מובן שזה מה שצריך להיות, ואז כולנו בעד.

בסך הכול, טוב שיהיו בחירות ממוחשבות, טוב שהבחירות תהיינה אמיתיות, הוגנות ונקיות. אם לא תהיה ברירה, נצטרך ללכת לעניין הטפסים שהיה פעם. הספירה תימשך שבועיים, ואלוהים יודע מה קורה עם זה.

בסך הכול, לפי דעתי, המחשוב יעזור לקיים בחירות הוגנות ונקיות יותר.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לך, שיש לברך היום את מציעי החוק להחדרת המחשוב לכל המערכות במדינת ישראל, לפי דעתי בצורה הרבה יותר אינטנסיבית – אם זה למערכות עסקיות, אם זה למערכות ביתיות. לפי דעתי, עצם העובדה שאפשר להכניס את זה בצורה כזאת, יביא להגברת המחשוב. הגברת המחשוב פירושה הגברת היעילות, הגברת הנוחיות בעבודה, ולכן אתמוך בהצעה זו ואני קורא לחברי להצטרף אלי. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – חברי הכנסת מיכאל איתן, יעקב שפי, יורם לס, יעקב שמאי ואברהם הירשזון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, ברכות לחבר הכנסת מאיר שטרית ולחבר הכנסת אבי יחזקאל.

ההצעה שלכם בדבר פחת של 50% צודקת יותר, אבל זה מה שאפשר להשיג – שלישי. שלוש שנים הן זמן ארוך בחיי מחשב בעולם לקראת שנת 2000. אני מניח שהעניין יתוקן – לא השנה, בעוד שנתיים-שלוש-ארבע; אבל זו המציאות. אנחנו מתקדמים במחשבים. כל שנה יוצא דור חדש והדור הישן מאבד מערכו. אפשר למכור אותו כגרוטאות בלבד. אולי מקבלים על מחשב ישן 50 שקל, 100 שקל, אבל לא יותר.

היום יום התקציב. שמעתי כאן את חבר הכנסת בא-גד שהציג את מועמדותו למשרת ראש הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה אתה צוחק?

דן תיכון (הליכוד):

אני לא צוחק.

מיכאל איתן (הליכוד):

הוא מתכוון לראש ממשלת "נחלים".

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, בסדר. אני מעריך אותו מאוד על מה שהוא עשה ב"נחלים".

מיכאל איתן (הליכוד):

שם הוא ראש ממשלה. הוא ייבחר.

דן תיכון (הליכוד):

אבל הדבר שקרה כאן בעת נאום התקציב, כשחברים מן האופוזיציה נמנעו, איננו מובן לי, כי חוק התקציב הוא השקפת עולם, זו תוכנית עבודה של הממשלה. אתה תומך בתוכנית עבודה של הממשלה הזאת – אתה מצביע בעד. אתה מצביע נגד – אתה מביע את התנגדותך לתוכנית העבודה של הממשלה.

מה עשה חבר הכנסת בא-גד? הוא למשל הצביע – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל יש הצבעת אמון.

מיכאל איתן (הליכוד):

דן תיכון (הליכוד):

לא, לא. כל אלה שנמנעו.

מיכאל איתן (הליכוד):

יושב-ראש המפלגה נתן הוראה. זו סיעת מולדת.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, יכול להיות. אני אתן לך דוגמה. בתקציב, למשל, מתקצבים את הישות הפלשתינית.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אני מבקש. חבר הכנסת דן תיכון מדבר עכשיו.

דן תיכון (הליכוד):

אתן לך דוגמה, חבר הכנסת איתן. בתקציב מתקצבים את הישות הפלשתינית. נאמר שם: תרומה לישות הפלשתינית; נדמה לי, כשאתה מלקט את כל הסכומים, עד מיליארד שקל. אז חבר הכנסת בא-גד תומך בתקציב כזה? חבר הכנסת זאבי תומך בתקציב כזה? אתה יכול לתמוך בתקציב כזה? אתה יכול, אם אתה אומר שאתה בעד הישות הפלשתינית. לכן לא הבנתי מה קורה כאן.

מאחר שמדובר כאן בפקודת מס הכנסה (תיקון מס' 107), אני רוצה לדבר בכמה משפטים על מס הכנסה. בכל הדיונים על התקציב, איש לא דיבר על מה שקרה בשנה האחרונה בתחום המיסוי הישיר. מיסוי ישיר זה לא מס הכנסה בלבד, זה גם ביטוח לאומי וגם ארנונה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

וגם מס רכוש. לכן מורידים את מס רכוש.

דן תיכון (הליכוד):

וגם מס רכוש. כל העסק הזה של מס רכוש וסיעות המיעוטים – זו, רבותי, פרשה שאסור לנו לעבור עליה לסדר-היום, כי הקנייה הזאת היום כאן – לא הכניעה – הקנייה הזאת היום בנושא מס רכוש – –

היו"ר ע' עלי:

מה זה קנייה?

דן תיכון (הליכוד):

קנייה – קנו קולות.

מאיר שטרית (הליכוד):

"קניעה" – זו קנייה שהיא כניעה.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — — אשכנזית.

דן תיכון (הליכוד):

כן. ואני אומר לך, אדוני סגן שר החקלאות, אל תקל ראש בעניין הזה. התביעה הזאת היא תביעה למגזר שהוא הרוב החוסם. זה סעיף כבד מאוד. אתה לא יכול לתת אותו רק לתושבי ג'לג'וליה או קלנסואה. אם אתה נותן להם, אתה נותן לכל עם ישראל. זה סעיף של מאות מיליונים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן מרצ רצתה את זה.

דן תיכון (הליכוד):

יכול להיות.

וליד חאג' יחיא (מרצ):

— — — הם הניזוקים — — —

דן תיכון (הליכוד):

בסדר, זה שאתה ניזוק – אני מודה שאתה אכן ניזוק.

רבתי, אני רוצה לחזור למס הישיר. אם אתם זוכרים, שר האוצר אמר שתהיה רפורמה, ואז מרבית הכנסתו של האזרח תישאר בידו – אני אקל עליכם במסים. כשאתה בודק מה עשו בשנה האחרונה, בחודשים האחרונים, אתה מגיע למסקנה, שבעצם המס עלה. לא רק שהבטיחו לנו שהוא ירד – הוא עולה; וזה מה שקרה.

למה לנו להרחיק לכת? אדוני היושב-ראש, ביום חמישי לפני שבוע הציעו לנו להעלות את הארנונה ב-12%. הוא אומר שהאינפלציה תהיה 8%.

היו"ר ע' עלי:

על מגורים. על מסחר – 15%.

דן תיכון (הליכוד):

כן. הוא אומר לנו שהאינפלציה תהיה 8%. זאת אומרת, מייקרים את הארנונה לכל אזרח במדינת ישראל ב-4% ריאלית. אני מוסיף את זה למס הכנסה, ואז אני מגיע למצב אבסורדי. לעתים אנשים משלמים למעלה מ-70% מס הכנסה, ביטוח לאומי, ארנונה – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

מס בריאות.

דן תיכון (הליכוד):

מס בריאות, זה ביטוח לאומי היום.

מאיר שטרית (הליכוד):

מס ערך מוסף.

דן תיכון (הליכוד):

מס ערך מוסף זה לעצמאי; הוא מקזז אותו. אני לא אכלול אותו, כי זה מס עקיף.

מאיר שטרית (הליכוד):

זה לעצמאי אבל – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

על כל שקל – 70 אגורות.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל את עצמי: אני עובד עשרה חודשים. שבעה מתוך עשרה חודשים אני עובד בשביל מס הכנסה וביטוח לאומי ושלושה חודשים בשביל שאוכל לחיות. כל עוד האמריקנים נותנים, כולנו נוסעים לחוץ-לארץ, קונים, יש מרכזי קניות, יותר מכוניות – עושים חיים. אבל יום אחד הם יבואו, והיום קרוב מאוד. מי שעוקב אחר ההחלטות של הרוב בבית-הנבחרים האמריקני ובסנאט רואה שקרוב היום שהרפובליקנים יגידו: לא עוד. אתם רוצים לחיות ברמת חיים אמריקנית? איך אמר כאן שר האוצר? 16,000 דולר הכנסה לגולגולת במדינת ישראל. הם יגידו: מהם, השתגעתם כאן?

אני אומר לכם: היום החמצנו את הרפורמה במס הכנסה. היום בעצם גנזנו את הסיכוי להוריד את המס כפי שהבטיחו לנו. כי אצלי המס הישיר הוא לא רק מס הכנסה – הוא גם ביטוח לאומי, גם חוק ביטוח בריאות.

דרך אגב, הזכרת את חוק ביטוח בריאות. אתם זוכרים את החוק הזה שעבר כאן? אתם יודעים שעל-פי החוק הזה משרד האוצר צריך לכסות את הגירעונות של בתי-החולים? אוטומטית זה בתוך החוק, אבל לא מעבירים להם כסף. לא מעבירים להם כסף, אנשים מתים היום. שמעתם הבוקר בחדשות, שאנשים מתים בבתי-חולים כי לא מעבירים להם את הכסף אף-על-פי שיש חוק. שר האוצר מתנגד לחוק הזה. הוא לא רוצה להעביר כסף, רבותי? – זכותו. יבוא לכאן וישנה את החוק. אבל כל עוד בחוק כתוב שהממשלה תכסה את הגירעונות של בתי-החולים הממשלתיים – רבותי, לא על גב החולים.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אבל זה בבתי-החולים הממשלתיים.

דן תיכון (הליכוד):

לא, בכל בתי-החולים.

לא על גב החולים. ואני אומר לכם היום: לצערי הרב, אני מבלה ב-45 הימים האחרונים הרבה זמן בבתי-החולים. אנשים מתים בבתי-חולים, כי בתי-החולים מצויים במצוקה תקציבית נוראה, וזה נוגד את החוק.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, אני מבין שאין שם גם מחשוב חדיש ואין שם ציוד, לכן החוק הזה בא לסייע.

דן תיכון (הליכוד):

נכון. ועכשיו אני בא ונועל את הכול בעניין המחשב. אחד הדברים הטובים במחשבים הוא, שבעצם אתה בא היום לבית-חולים וכל תולדות החיים שלך מצויות בתוך המחשב.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חוץ מהתיק הרפואי, ששוכב שם מאה ימים לפעמים.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון, אבל הדברים מפליאים. ואני אומר לכם: זה דווקא בכיוון החיובי, וצריך לעודד את המחשבים. ולא דיברנו על מחשב-על, ומה קורה למדינת ישראל שבמשך שנים לא מכרו לה מחשבי-על ולמה לא מוכרים לה היום, אף-על-פי שראש הממשלה מדבר ומבטיחים לו, ואין מחשבי-על, ובתחום הזה אנחנו מפגרים. תודה רבה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. כעת יעלה ויבוא חבר הכנסת מיכאל איתן. אחריו – חבר הכנסת יעקב שפי.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בראשית דברי אני רוצה למנוע בלבול. אני עומד בראש ועדה בכנסת, שמתפקידה להעלות את אתר הכנסת על האינטרנט. אנחנו כבר עובדים, אוספים חומר ומכינים את החומר בצורה גרפית מתאימה ויוצרים כל מיני מכשירים, על מנת שאלה שיבואו לאתר הזה, באמצעות קווי הטלפון, קווי התקשורת והתקשוב, יוכלו לחפש ולמצוא כאן באתר את מבוקשם, יוכלו גם לפגוש את חברי הכנסת עם תמונותיהם ועם כתובותיהם. את הדבר הזה אנחנו עושים במקביל למה שנעשה גם בפרלמנטים אחרים בעולם, ואנחנו מקווים שבתוך חודשים אחדים נשים את

הכנסת על מפת האינטרנט, וכנסת ישראל תהיה בשורה הראשונה של הפרלמנטים שנמצאים באתר חשוב זה, שהיום משוטטים בו 40-50 מיליון איש, שמחפשים בו מידע, מוסרים בו מידע, מבצעים התקשרויות לצרכים חברתיים, לצרכים פוליטיים, לצרכים תעשייתיים, מסחריים, מחקרניים, אקדמיים וכיוצא בזה.

אבל בין כל הנושא הזה לבין הצעתו של חבר הכנסת מאיר שטרית יש רק קשר עקיף. חבר הכנסת מאיר שטרית מביא לנו הצעת חוק – אני חייב להבהיר לקהל הצופים שלנו – שאינה מקלה את מצבו של בעל הבית הפרטי, של האדם הפרטי. הוא לא יקבל שום זיכוי כאשר הוא ילך לקנות את המחשב, הוא לא יוכל להגיש את זה כהוצאה למס הכנסה, כי הצעת החוק של חברי הכנסת מאיר שטרית ואבי יחזקל, שאני מאוד מברך ומודה להם עליה, לא כוללת אלא בעלי עסק שרוכשים מחשב לצורך ייצור הכנסה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה השלב הבא.

מיכאל איתן (הליכוד):

ומה המשמעות של הצעת החוק? אומרים המציעים: כאשר בעל עסק רוכש מחשב חדש, הוא יהיה רשאי להגיש בשנה הראשונה כהוצאה 50% מערכו, כאילו כעבור שנה הוא שווה חצי. האמת היא שזה לא כאילו, אלא זה פחות או יותר שווה חצי.

אברהם יחזקאל (העבודה):

קרוב לאמת.

מיכאל איתן (הליכוד):

קרוב לאמת. בשנה השנייה הוא יוכל לקחת את המחצית השנייה של ההוצאה ולהוריד אותה מהרווחים שלו, וזה יורד ממס הכנסה, ואז הוא קיבל את כל ההשקעה כהוצאה.

אני שואל שאלה פשוטה, חבר הכנסת מאיר שטרית: אולי אנחנו צריכים לעבור לשיטת מיסוי שתכיר ברכישת ציוד מתקדם מכל הסוגים, ותכיר ברכישת ציוד כדבר שאפשר לנכות אותו מייד עם רכישתו? מדוע בעצם אי-אפשר לעודד את ההשקעות על-ידי כך שנכיר בכך שהשקעה בציוד היא השקעה שאפשר לנכות אותה כבר מהתחלה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

אפשר לעשות הסדר של מע"מ.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני יודע שזו הצעה מהפכנית, היא צריכה לבוא בשלבים, כי יהיו פערים, ואז האוצר ייפול על הפנים, לא תהיינה הכנסות למדינה. אבל אפשר באיזו שיטה הדרגתית לעבור לשיטות מס אחרות, שבהן, בעיקרון, יש הקלות רבות על עידוד ההשקעה בצידוד.

עידוד ההשקעה בצידוד בסופו של דבר מעודד צמיחה, כי אם אתה מעודד אדם – תשקיע בצידוד, תרכוש צידוד, הוא לא מוציא סתם כסף לרכוש צידוד בשביל שיעמוד; הוא רוכש את הצידוד על מנת שתהיה לו מוטיבציה לייצר, להגדיל את פריין המפעל שלו. הגדלת הפריין, המשמעות שלה בסופו של דבר היא הגדלה של התוצר הלאומי. הגדלת הפריין הזאת מעודדת את יכולת התחרות שלנו בשווקים העולמיים. כשאנחנו עובדים עם מחשבים יותר חלשים במשרדי ההנדסה – וכאן אני אביא כדוגמה את עניין תקשורת המחשבים – אנחנו יכולים לייצר פחות. ובעידן של תקשורת מחשבים, אם אנחנו נעבוד עם צידוד טוב, עם מוחות טובים, נוכל למכור הרבה מאוד מוצרים שקשורים בתעשיית המחשבים, כי התקשורת קיימת.

בהערה ראשונה אני מדבר על כך שיש כאן הצעה חיובית, חשובה, שגורמת לכך שתהיינה השקעות במחשבים, בחידוש צידוד של מחשבים, והדבר הזה ייעשה במידה מסוימת על חשבון מס הכנסה. השאלה שלי: מדוע לא לעודד השקעות נוספות בצידוד בצורה דומה?

ההערה השנייה: אם אנחנו אומרים, שיש טעם שהאוצר ישתתף, מתקציב האוצר, בעצם מה אנחנו עושים? אנחנו אומרים: חלק ממה שאפשר היה לגבות כמס הכנסה במשך עשר שנים אנחנו לא נגבה, ניתן את זה מייד לאדם וקופת האוצר תממן. אני שואל שאלה פשוטה: זו הוצאה מתקציב ההכנסות של המדינה. אתה מסכים אתי, נכון, חבר הכנסת שטרית? ברור שזו הוצאה מתקציב ההכנסות.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא, האוצר לוקח פחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

האוצר לוקח פחות, אני מסכים.

מאיר שטרית (הליכוד):

לדעתי הוא צריך לקחת הרבה פחות.

מיכאל איתן (הליכוד):

ואני שואל בהקשר זה: בעידן התקציב שאנחנו חיים אותו היום, האם אתה לא חושב שההצעה שלכם, שהיא ברוכה וטובה, היא אפס קצהו של מה שאוצר המדינה צריך להשקיע בטכנולוגיה של חידוש ציוד המחשבים במדינה?

הרי מה קורה? אני הייתי מצפה שבתקציב עב-הכרס הזה, בערימה הזאת של הספרים, נמצא לא רק סיוע עקיף על-ידי פחת מואץ, מה שאתם מציעים כהצעת חוק פרטית, חבר הכנסת אבי יחזקאל וחבר הכנסת מאיר שטרית. אני הייתי מציע שאתם, יחד אתי ועם חברי כנסת נוספים – נעמוד כאן בזמן הדיונים על התקציב ונאמר לשר האוצר: אנחנו תובעים שבשורה ארוכה של ספרי תקציב יהיה עידוד להכניס טכנולוגיות של מחשבים ועבודה של מחשבים במשרדי ממשלה ובציבור ובמה שהממשלה יכולה להשפיע.

מייד אני מסיים, אני מבקש חצי מהזמן שניתן לקודמי.

היום זה הזמן המתאים, היום זה הזמן לעלות כאן ולשאול, מבחינת סדרי העדיפויות של מדינת ישראל והמשק הלאומי, איפה עומד נושא המחשוב ואיפה הוא נמצא בספרים האלה.

אתם יודעים מה הבעיה שלנו? הבעיה שלנו היא, שאנחנו כאן, חברי הכנסת, גילאי 40 פלוס – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

מפחדים ממחשבים.

מיכאל איתן (הליכוד):

מפחדים ממחשבים, אמרת את זה יפה. מעטים מאתנו מכירים את הטכנולוגיה ומודעים לה; אנחנו יודעים שזה חשוב, אבל היא לא מקבלת את המקום הנכון.

אני רוצה לומר ולהוסיף מעבר לעניין של הכסף: כשאני מסתכל על המפה, על הבעיות הלאומיות של מדינת ישראל – ודיבר כאן חבר הכנסת עובדיה עלי, היושב-ראש כרגע, על העתיד, על החשיבות של הטכנולוגיה הזאת על מנת שנוכל להתמודד ולהיות בשורה הראשונה של המדינות התעשייתיות והיצרניות בעולם בעתיד – אם אנחנו מסתכלים קצת לעתיד, ואנחנו מסתכלים על עצמנו ועל מה חסר

לנו, המסקנה המתבקשת מייד היא לשאול מה אנחנו עושים במערכת החינוך. האם הילדים שגדלים היום ועוברים היום את מערכת החינוך ולומדים דברים חשובים ונפלאים כמו שפות ומתמטיקה וספרות ודקדוק ותנ"ך ועוד כל מיני מקצועות שהוסיפו להם, האם הם לומדים את הדבר הבסיסי והיסודי שכל אזרח יצטרך בעידן הבא – להשתמש במחשב? לא להשתמש במחשב כמו שהסביר כאן אחד מחברי הכנסת, שאפשר לשחק גם במודל כזה וכזה; מחשב זה לא למשחק, צריך לדעת להפעיל את המחשב, שתהיינה מיומנויות, על מנת שבעזרתו אפשר יהיה ללמוד, לתקשר, לבצע עבודות.

לצערי הרב, מדינת ישראל אינה עושה את מה שצריך. אני יודע שהיתה תוכנית להכניס מחשבים למערכת החינוך, אבל התוכנית הזאת היתה תוכנית של ברזלים, כי אמרו: אנחנו דורשים שיהיו כך וכך מחשבים. בסדר, יש מחשבים, אז ילדים יודעים לשחק במחשב כל מיני משחקים. אני שואל: האם מלמדים – – –

אברהם יחזקאל (העבודה):

המורים עצמם לא יודעים.

מיכאל איתן (הליכוד):

המורים לא יודעים, אני מסכים אתך.

יוסף בא-גד (מולדת):

מעבירים להם קורסים.

מיכאל איתן (הליכוד):

המורים לא יודעים, ואין לי טענות אל המורים. גם אנחנו, חברי הכנסת, לא יודעים.

יורם לס (העבודה):

— — —

מיכאל איתן (הליכוד):

הרצון שלי מיוחס לאחד המלכים הגדולים בימי הביניים, המלך קרל הגדול, שאמרו שהוא לא ידע לקרוא ולכתוב, אבל כל לילה הוא שם ספר מתחת לראש שלו, הוא הלך לישון עם ספר מתחת לראש. הוא לא ידע לקרוא ולכתוב, אך הוא היה קיסר גדול והוא עודד את הסופרים ואת היוצרים בהבנה שזה חשוב. אנחנו לא יודעים, אנחנו מבינים שזה חשוב, בואו נהיה כמו קרל הגדול – ניתן את האמצעים, ניתן את התקציבים, על מנת שבראש ובראשונה מערכת החינוך במדינת ישראל תכין את הדור הבא כפי שצריך להתמודד עם הנושא. אז יהיו חברי כנסת שהמחשבים בשבילם יהיו דבר ברור, הם ידעו כמה כסף ומה צריך להקצות. יהיו מורים שידעו ללמד, יהיו פקידים שידעו להשתמש; זה יהיה בעתיד.

יום עובר, שנה עוברת, והנושא הזה מוזנח, תוכניות הלימודים אינן עונות על הצרכים. אני אומר שזו לא הוצאה תקציבית גדולה, זו תשומת לב, זה להיות כמו קרל הגדול – להיות עם מודעות, ללכת עם הנושא הזה גם בלי שאנחנו יודעים להשתמש בו, להכיר בחשיבותו, לדחוף אותו, על מנת שבדור הבא יוכלו אלה שישתמשו ויפיקו את התועלת להכיר טובה, ואנחנו נדע שעשינו את חלקנו, גם אם זה מאוחר מדי וגם אם זה לא במידה מספקת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. חבר הכנסת יעקב שפי, בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק של חברי הכנסת מאיר שטרית ואבי יחזקאל היא הצעה טובה. אני תמה איך לא חשבנו, לפני שהוגשה ההצעה, שצריך להגיש הצעת חוק שכזו.

אברהם יחזקאל (העבודה):

זה מאיר שטרית – – –

יעקב שפי (העבודה):

כל הכבוד, ואני מודה שהיא הצעה טובה מאוד. הטכנולוגיה מתפתחת ומתחדשת במהירות אדירה, ונדמה לי שבעתיד נצטרך גם לחדש את החוק הזה בערך באותו קצב שבו מתפתחת הטכנולוגיה בנושא המחשוב. כבר נאמר לפני, שמעל 100% אי-אפשר, הרי לא ניכנס למס הכנסה שלילי, אבל יצטרכו בסופו של דבר להגיע ל-100% בפחות משלוש שנים. נכון עשו מגישי הצעת החוק שהם הולכים בשלבים – דיברו על 50% אבל כפשרה סיכמו על 33%. אני מניח שבשנה הבאה נצטרך לתקן את החוק ל-50%, ואולי נגיע אפילו למצב של 100% בשנה, כי אין מנוס מזה.

קודמי, חבר הכנסת מיכאל איתן, דיבר על מערכת החינוך. גם אני רציתי לדבר על כך. היום מערכת החינוך משתמשת במחשוב, וכן גם האזרח הבודד. כשאני מדבר על האזרח הבודד, אני מתכוון יותר

לילדים שלנו, כי בעצם אנחנו, המבוגרים, מפגרים בדור, או רובנו, אני לא יכול לדבר בהכללה בשם כולם, אבל הילדים שלנו הם אלה שמתעסקים בנושא והם רוכשים את הידע במערכת החינוך. לכן היינו צריכים לחשוב על כך, שגם במערכת החינוך יהיה פטור כזה, או תהיה עזרה, כדי ששם יהיה הציווד המשוכלל ביותר. זאת על מנת שהתלמיד שלומד במערכת החינוך, כשהוא בא להשתמש במחשב שלו, שהוא לא יהיה חדיש כפי שאני רוצה שיהיה במערכת החינוך – לפחות במקום אחד יהיה לו ציוד חדיש, שיעמוד בקצב ההתפתחות הטכנולוגית.

בסיום אני רוצה לברך שוב את מגישי הצעת החוק, ואני מקווה שבשנה הבאה נדון בחוק הזה עוד הפעם. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת שפי. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחרי חבר הכנסת לס יבוא חבר הכנסת שמאי.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לברך את חברי הכנסת שיזמו את הצעת החוק שמונחת לפנינו, חברי הכנסת מאיר שטרית ואבי יחזקאל. הצעת החוק היא טובה, הצעה שתגביר ותשפר את היעילות של המערכת העסקית על-ידי שימוש במחשבים טובים יותר, מהירים יותר, חכמים יותר. מתוך ההסכמה המלאה שיש לי להצעת החוק, אני בכל זאת אשתמש בהזדמנות הזו כדי להעיר בשולי הדברים של ההצעה שלפנינו.

מי שקרא את העיתון אתמול, ראה רשימה מאוד מעניינת שערך רואה-החשבון דניאל דורון, שהוא גם נשיא לשכת רואי-החשבון. זו רשימה של איך להתחמק ממס הכנסה, רשימה של סעיפים. מובן שנאמר שם שלא להשתמש בהם, אבל הוסבר איך להתחמק ממס הכנסה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

במסגרת החוק.

יורם לס (העבודה):

במסגרת החוק, חצי החוק.

מאיר שטרית (הליכוד):

מה שהוא כתב שם זו רמאות, לא חוק.

יורם לס (העבודה):

אחד הסעיפים שהיו שם אומר, שהעסק קונה מחשב, מולטימדיה, צבעים, scanning כפול, מה שלא רוצים, מגדיר את זה כהוצאה עסקית, אבל למעשה זה מחשב שמביאים הביתה למשחק לילדים. והאמת היא שזה כמעט חוקי, כי היום הרבה מאוד אנשים עובדים בבית עם המחשב, ובעצם למה לא לעשות את זה? אני מביא את הדוגמה הזאת כדי לעבור לטיעון, שמהחוק הטוב הזה של חבר הכנסת מאיר שטרית וחבר הכנסת אבי יחזקאל ייחנה רק מי שמגיש דוח למס הכנסה ויכול לנכות את ההוצאות שלו על המחשב כהוצאה עסקית.

זה לא נושא לחקיקה, זה נושא תפקודי. הייתי רוצה, אולי אפילו הייתי חולם, למען אותם עשרות ומאות אלפים שכבר חיים בעידן המודרני של המחשב, למשל, שהאזרח, גם השכיר, גם זה שאין לו היום שום אפשרות לנכות שום דבר כהוצאה עסקית, יוכל אולי לשבת בבית עם המחשב, ועם המכשיר שמתקשר אותו לטלפון, עם המודם, לצלצל למס הכנסה ולקבל ממס הכנסה טופס על המסך, ובטופס הזה למלא את הנתונים שלו, של השכר שלו; והטופס, שהוא בעצם גיליון אלקטרוני, יחשב לו ישר את מס ההכנסה ויגיד לו האם שילם יותר, האם שילם פחות, ומס ההכנסה באופן אלקטרוני יקבל את הטופס, והוא יוכל להקיש בפנים גם כמה עלה לו המחשב שהוא קנה בשנה שעברה. ואז ייהנו מכך מאות אלפי עובדים, שלא ילכו לעולם ליועץ מס, מפני שזה דבר יקר, ואין להם זמן ואין להם ראש לזה.

כשיש להם מחשב, הם יוכלו לתקשר עם מס הכנסה באופן ישיר, ואני משוכנע שאם כך יעשו, ואם יכניסו בגיליון האלקטרוני גם נתונים כמה הם שילמו לקופת תגמולים כזו או אחרת – אגב, מעטים האנשים שיוודעים שזה דבר שיוורד מבסיס המס. אנשים משלמים לקופות תגמולים מאות שקלים בחודש, גם בבנק, ורק אלה שיש להם יועץ מס מקבלים את זיכוי המס. האחרים, שאין להם בכלל הדיווח, לא מקבלים זיכוי.

לכן, אדוני היושב-ראש – אני מסכם – לפנינו הצעת חוק טובה מאוד, והגיע הזמן שרשויות המדינה, מול האזרח הבודד, יתחילו לעבוד גם באופן אלקטרוני, בשיטות שניסיתי להדגים, כדי לעשות באמת את המגעים האלה נעימים יותר וטובים יותר לאזרח.

היו"ר ע' עלי:

יש לי עצה בשבילך, תגיש את זה כהצעת חוק. רעיון טוב.

יורם לס (העבודה):

זה נושא תפקודי, אדוני היושב-ראש.

מאיר שטרית (הליכוד):

אבל האוצר התנגד לדיווח אישי.

היו"ר ע' עלי:

זה לא נושא תפקודי. זה עניין טכני.

יורם לס (העבודה):

האמת היא, שכל מי שיודע לעבוד עם תוכנת "חלונות", למשל – מה זו תוכנת "חלונות"? אלה טפסים שאומרים לך: תקיש, תמלא – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

חבר הכנסת לס, בארצות-הברית זה עובד כמו שאתה אומר. שם מוכרים בחנויות תוכנה – – –

יורם לס (העבודה):

– של IRS, בוודאי. אין שום סיבה שהשר לא יעשה את זה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת לס, יש ארצות שבהן זה פועל כך, ואין כל סיבה שזה לא יפעל אצלנו.

מאיר שטרית (הליכוד):

בארצות-הברית.

היו"ר ע' עלי:

למשל, בארצות-הברית. נכון, שם כך עובדת השיטה, ואני אומר את זה ברצינות. כדאי שתחשוב על זה. אולי הצעת חוק או הצעה לסדר-היום יכולות לעודד.

תודה רבה לחבר הכנסת לס. חבר הכנסת שמאי – אינו נוכח. חבר הכנסת הירשזון – אינו נוכח.
אחרון – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ויסכם – חבר הכנסת אברהם יחזקאל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעתכם, חברי הכנסת מאיר שטרית ואבי יחזקאל, למעשה באה לדבר על עדכון. לפני כמה שנים אפשר היה להשתמש במחשב במשך עשר שנים, אחר כך חמש שנים והיום – פחות, ולכן צריך לעדכן את הפחת.

כמובן, אני מברך על ההצעה ואתמוך בה, אבל השאלה שאני מבקש לשאול את עצמי היא זאת: עדכונים רבים אחרים, מדוע חברי כנסת צריכים ליזום אותם? מדוע? כאשר הממשלה באה לבקש מאתנו כספים, היא דואגת לעדכון. מחירי דלק – מעדכנת; להבדיל, קנסות חנייה – מעדכנת; עבירות בכבישים שעבריינים צריכים לשלם עליהן מחיר גבוה – מעדכנת, וכן הלאה, אבל כשהיא צריכה לעדכן נושאים ועניינים הקשורים לאזרח והיא צריכה לתת לו, לא לקחת ממנו – שקט.

לפני כמה ימים דיברנו, חבר הכנסת עובדיה עלי, שהוא רגיש מאוד לנושאים החברתיים, ואני על הנושא של עדכונים שונים למעוטי יכולת, בתחומים שונים, ואני לא רוצה לפרט. יש עדכונים אוטומטיים ופחות אוטומטיים, אבל יש דברים רבים נוספים שיש בהם פיגור: בקצבאות לנכים, לאלמנות וליתומים, שלא לדבר על קצבאות הזיקנה, על פנסיונרים, שלא לדבר אפילו על נושא כמו ארוחות, אש"ל. היום, אם אינני טועה, באש"ל אתה זכאי לחצי שקל לארוחת בוקר, שקל לארוחת צהריים – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

תראה לי את המסעדה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני לא יודע אם אני מדייק, אבל אלה סדרי הגודל. לא מעדכנים. מדוע? כי בעניינים אלה צריך ללכת לקראת האזרח. לקחת – בהחלט; לעדכן – לא, וכל תשלומי ההעברה של התמיכות האלה, אדוני היושב-ראש, הם בסך הכול לנצרכים, כי מי מקבל תמיכה? הזקן – מקצבת זיקנה, האלמנה, אלמנת המלחמה, אם כי שם, בתחומים האלה של דאגה לאלה הקשורים למערכת הביטחון, תודה לאל, יש דאגה אוטומטית, אבל בתחומים רבים אחרים: בתחום של ילדים מפגרים ובנושאים אחרים, צריך לבוא ולעדכן ולהציע הצעות.

לכן, הביקורת שלי היא על כך שחברי כנסת עירניים הם שצריכים לבוא ולהציע את ההצעה, במקום שיהיה מנגנון במשרדי הממשלה, כל אחד בתחומו, והוא זה שיבוא ויציע עדכונים לכנסת.

ומדובר בנושא נוסף. מדובר כאן למעשה במס ישיר, מס הכנסה. החוק מדבר על מס הכנסה. זה שכבר הגענו לשיעור גבוה מאוד של מסים ישירים במדינה, את זה כולנו יודעים. הגענו לשיעור גבוה של מסים ישירים. בשנה האחרונה נוסף לנו נושא של מס ישיר, ביטוח בריאות, כשהציבור לא מקבל את השירות, ואני טוען שהממשלה מבצעת בשלומאליות רעיון יוצא מן הכלל של ביטוח בריאות ממלכתי. גם השירות לא טוב וגם נוצר גירעון בגבייה, ובעוד כמה שנים, כאשר ננתח את הגבייה, נראה מי משלם ומי לא. אבל, יש לנו מצב שהמסים הגיעו לשיעור גבוה מאוד מבחינת האזרח, ויש הון שחור ואנשים מרמים ונוסעים להוציא את הכספים שלהם בכל מיני מקומות בחוץ-לארץ, בבתי-קזינו. זה מה שקורה.

לכן אני מבקש לשאול, ואני מעיר על כך, כי אתמול אמר לי השר יוסי שריד: אני לא בטוח שאתה דובר אמת. על מה הוא העיר לי את זה? על נושא של מסים. משלם המסים משלם מסים ישירים למדינה, מסים בשיעור גבוה מאוד. בא שר האוצר אלינו ואומר: אין לי כסף למטרות טובות ולמטרות סחטניות שאנחנו מתנגדים להן, גם האופוזיציה; הסתייגויות סחטניות, נשקול אם אנחנו מצביעים בכלל בשבילן, ואת זה אמרנו לחברים מהקואליציה, שחבר הפריימריס על ראשם, או משפטי השחיתות על צווארם. אמרנו: לא נתמוך בכל הסתייגות. אני אמרתי, וחברים מצטרפים, וזה חשוב. בוועדת הכספים אמרו את זה חבר הכנסת עובדיה עלי, אחר כך חבר הכנסת מיכאל איתן, סיעת המפד"ל וכמה חברים כאן, שלא רצו לתת לגורמים לסחוט את המשק, לסחוט את המדינה. אז אני מסכים לזה.

השאלה שאני מבקש לשאול היא: אם לשר האוצר אין כספים כדי לתת את הצרכים החיוניים בתקציב, חבר הכנסת שטרית, אנחנו יודעים שיש צרכים חיוניים שהוא לא נותן, ואתה נאבק שנים על חוק יום לימודים ארוך, הוא לא נותן אותם – השאלה שאני מבקש לשאול היא: מדוע באו לוועדת הכספים לפני כמה ימים – זה מה ששאלתי והשר שריד אמר: אני לא בטוח שאתה דובר אמת – מדוע באים לוועדת הכספים ומבקשים מאתנו להקדים כספים לפלשתינים? להקדים כספים.

יש לנו אתם הסכם אוסלו, טוב, לא טוב, הכנסת אישרה אותו. אני פסימי, נקווה שהעיתיד יהיה טוב, אבל יש הסכם. הם לא מקיימים את ההסכם, הם לא מבטלים את האמנה הפלשתינית, הם בירושלים – מקיימים אותה כבירה. אני מייד מסיים, אדוני היושב-ראש. בא שר האוצר ואומר לי: אין לי כסף לתת למטרות שונות – לאלמנות, ליתומים, לחד-הוריות, לנחשלים, למפגרים, לכל מה שכולנו רוצים לתת עוד ועוד. מצד אחד הוא אומר שאין יכולת, מצד שני הוא בא לוועדה ואומר: תקדימו תשלומים לפלשתינים בניגוד להסכם, כי לפי ההסכם אנחנו חייבים לתת אותם כספים, במקרה זה של מסים עקיפים, 20 יום לפני הבחירות אצלם. ההתחשבות הסופית. והוא בא בבקשה להקדים. מה? יש לך מאות המיליונים הללו? עשרות המיליונים?

יש לנו עיוות קשה בתחומים האלה, אבל אני מסכים, חבר הכנסת שטרית וחבר הכנסת יחזקאל, ואומר, שהחוק הזה, נכון שבא להקטין את הכנסות האוצר, אבל כשם שהאוצר בא אלינו ואומר: תשלמו כשהמדד עולה וכשנוצרים תנאים נוספים במשק, כך אנחנו יכולים לבוא לכנסת ולומר: אדוני, תסכים לשינויים כשהנסיבות ישתנו, ומחשבים היום את אורך החיים שלהם – שנתיים, שלוש שנים, אולי פחות. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת ויינשטיין. אחרון הדוברים – חבר הכנסת אבי יחזקאל. נא לצלצל, אנחנו נעבור אחר כך להצבעה. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה מייד בתום דבריו של חבר הכנסת אבי יחזקאל.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני יכול לענות לדוברים אחריו?

היו"ר ע' עלי:

אני מבין שהוא מסכם. אתה רוצה שהוא ישיב?

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא יכול. אני מדבר רגיל.

היו"ר ע' עלי:

אין שום בעיה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אני בעד, אני בעד.

היו"ר ע' עלי:

אני מאפשר לך, אדוני.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מבקש לברך את חברי חבר הכנסת מאיר שטרית כמי שהוביל את החוק ויזם אותו ביזמה הראשונית שלו. חבר הכנסת שטרית וחברים רבים בעלי תפיסת עולם חברתית, גם כמוני, מבינים, כמו חבר הכנסת עובדיה עלי, שאנחנו צריכים להוביל תהליך, שגם מבחינת החברה, על-פי תפיסת העולם החברתית – מן הראוי להוביל תהליך שהחברה הישראלית תהיה חשופה לעידן המחשבים. זאת האמת לאמיתה.

עוד עובדה נכונה היא, שבני גילי, ואני לא חושש לומר שלפעמים גם אני, רואים את הקופסה הזאת, קופסת המחשב, לפעמים אני מביט עליה, היא מביטה עלי, ואנחנו לא מבינים בדיוק על מה מדובר. אבל אם לא נחזה את פני העתיד ואם לא נביל תהליך שבו אנשי חינוך – אני רואה פה את מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, ד"ר שושני – אם לא נביל את התהליך האמיתי של חשיפת הדור הצעיר והחברה הישראלית לעידן המחשבים, המוח היהודי שהתגאינו בו כל כך הרבה שנים ודורות ילך ויישחק.

לכן, הצעת החוק הזאת נועדה בתכליתה לדבר אחד. אנחנו באים לחברות עסקיות ואומרים להן: יש לכם כארט בלאנש להעדיף ציוד והון טכנולוגי – לפתח את עצמכם מהר ככל האפשר.

הצעת החוק הזאת אומרת, שאותם עובדים בחברות יצטרכו, בביתם, לרכוש, במקום מכשיר טלוויזיה שלישי ורביעי, מחשב PC, כדי לבוא עם עבודה ותפוקה טובה יותר לחברה שבה הם מועסקים.

הצעת החוק הזאת תכליתה לומר, שמדינת ישראל יודעת שאנחנו צריכים להיות בעידן חדש, במזרח תיכון חדש, העם שמוביל מבחינה טכנולוגית.

הצעת החוק הזאת, שחבר הכנסת שטרית יזם אותה ואנוכי והוא חתומים עליה, אומרת לכנסת ישראל: פה אין מחלוקות פוליטיות. יש קונסנזוס בכל המפלגות. אני חושב שמן הראוי יהיה לבוא ולומר כך.

יש, לדוגמה, חברה שנקראת "דגם מערכות". החברה הזאת עוסקת במחשוב בתחום החינוך. היא מייצאת מערכות מחשב לחוץ-לארץ – כדאי שתדע את זה, אדוני היושב-ראש – ב-39 מיליון דולר. במדינת ישראל היא מוכרת בחצי מיליון דולר בלבד. יש לנו גם בעיה של המחנכים בעידן המחשבים. יש לנו בעיה של מקבלי ההחלטות. נכון עשו מנהיגי משרד החינוך והתרבות, שחשפו, הובילו והכניסו מחשבים למערכת החינוך, אבל יש לנו בעיה: איך משיגים עכשיו אותם מחנכים שלא יחששו לחנך בעידן של מחשבים? זאת האמת לאמיתה.

הסוגיה השנייה שצריך להבהיר: לא נתנו מזור לאלה שרוכשים מחשב ביתי. לא נתנו מזור לכך, שאם אבי, שיהיה בריא, לפני שלוש שנים קנה לבני מחשב 286 ב-3,300 שקל, קרי 1,000 דולר, היום בא אלי הבן ואומר: אבא, אני צריך 586, אני צריך 686, יש לו WINDOWS, יש לו DOS – דברים שאני מסתכל עליו, הבן שלי בן שמונה, הוא מסתכל עלי, ואני קצת מקנא בו. הוא מבין יותר ממני במחשבים.

אנחנו צריכים, חבר הכנסת שטרית, לנסות בצורה כלשהי, אולי בחקיקה, לגבש אולי הצעת חוק שמאפשרת, שגם מי שיקנה מחשב ביתי, לביתו, יוכל לקבל הקלה כלשהי. אין לי ספק שהיושבים כאן יעדיפו שבני המשפחה יקנו, במקום מכשיר טלוויזיה שלישי או רביעי, מחשב PC. ולזה אולי נצטרך לתת העדפה בתחום המיסוי ובתחום המדיניות שנצהיר.

אני רוצה להודות לכם על התמיכה, ואני רוצה להודות שוב לחבר הכנסת מאיר שטרית. תודה רבה לכם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אבי יחזקאל. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

אני רוצה לנצל את ההזדמנות כדי לברך את ד"ר שושני, מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, ואת אנשי החינוך שבאו אתו לכאן; אני מבין שיושבים לידו אנשי חינוך מכל רחבי העולם. ד"ר שושני נמנה עם הדוחפים את נושא הטכנולוגיה במערכת החינוך, את מחשוב מערכת החינוך, ואני רוצה לברך אותו.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך את כל חברי חברי הכנסת שבירכו ותמכו בהצעת החוק הזאת, שהגשנו אותה חבר הכנסת אבי יחזקאל ואנוכי.

יש חשיבות גדולה מאוד להחדרה של מחשבים לכל תחום, ודאי לסקטור הביתי, שמשם מתחילה הצמיחה.

אני שמח על ההזדמנות שד"ר שושני יושב כאן יחד עם אנשי משרד החינוך והתרבות. אני רוצה לומר, שאומנם משרד החינוך והתרבות מחדיר היום את המחשבים בהיקף גדול מאוד בפרויקט של מחשוב בתי-הספר, אבל תשאלו אותו אם יש לו די אמצעים כדי לעשות זאת ממש, להחדיר זאת בצורה אינטנסיבית, בבת אחת, לכל מערכת החינוך – תראו שעדיין יש פער גדול מאוד בין הרצון לבין האמצעים.

מותר לי לומר, אדוני היושב-ראש, שאם בחינוך עסקינן, אני חושב שצריך ללמד היום ילדים בבית-הספר כבר בגיל צעיר להדפיס כחלק מתוכנית הלימודים, כי היום מחשבים הופכים להיות נחלת הכלל, אין לך מקום שלא מדפיסים בו עבודות; ללמד אותם ממש שיעורי הדפסה. אם ילמדו את הילדים, אולי גם המורים ילמדו, כדאי להחדיר את האלמנט הזה של מחשוב כבר מלכתחילה לתוך המערכת.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להתייחס לחלק מהדברים שנאמרו על-ידי כמה דוברים. תיאורטית, תחשבו שבעוד כמה שנים, לא הרבה, המחשב יוכל לדבר. גם היום הוא מדבר, אם כי בצורה מוגבלת. הוא יכול לקרוא טקסט בעברית, אפילו באנגלית, אבל המחשב עדיין לא קולט בצורה חופשית דיבור, ולא יכול לתרגם דיבור לכתיבה בצורה חופשית. יש הרבה מחשבים שמיועדים למשל, לנכים, שמתרגמים דיבור לפקודות. נכה יכול, באמצעות מחשב, להפעיל כל מיני מתקנים בבית שלו, להפעיל המוני דברים בביתו באמצעות פקודות למחשב שלו. הוא יכול לתת פקודות למחשב לסגור, לפתוח, לפתוח תוכנה מסוימת, לעשות פעולות, לטלפן, לחייג, לשלוח פקס, הרבה מאוד דברים, אבל עדיין עובדים על זה היום.

המהפכה הבאה במחשבים תהיה הפיכת המחשב לאלמנט, למכשיר שיוכל לקלוט פקודות בדיבור, להגיב בדיבור ולקבל פקודות בדיבור, ואז, למשל, לא יצטרכו מזכירה בכלל. יהיה אפשר להכתיב את המכתב ישר למחשב, והוא ידפיס ויוציא לך אותו. זה לא דבר בדיוני, כי הוא כבר היום בפעולה בצורה

מוגבלת. יש מחשבים שעובדים כך. בתוך זמן קצר נגיע למצב, שאדם יוכל ללכת עם מחשב על היד ולהגיד לו: תזכיר לי ביום שלישי בשעה 12:00 שיש לי פגישה בשעה 17:00, והוא יצלצל ויזכיר את הפגישה, בקולו שלו, בשעה 17:00. זאת לא תיאוריה, דבר שעדיין לא קיים, אלא דבר שהולך להתבצע הלכה למעשה. מי שעוקב אחר הנעשה בתחום המחשבים יודע, שאלה הם דברים שהיום עובדים עליהם בהיקף גדול מאוד במחקרים בכל העולם, כאשר כל חברה מחפשת איך להיות החלוצה בשטח.

אם אנחנו לא ניתן את הדחיפה הזאת לאנשים הפרטיים, לבתי-הספר, לחברות הפיתוח, לחברות המדעיות, לסקטור העסקי – נפגר אחרי הטכנולוגיה הזאת. לכן החוק חשוב. באמת הייתי שמח אילו הסכים האוצר לפחת של 50% לשנה, אבל, לצערי, הוא לא הסכים. לכן אני אומר: בואו נלך צעד צעד, לכן הסכמתי להגדלת הפחת מ-20% ל-33%, וגם פה יש נפקא מינה, גם זה לא דבר קטן, הוא דבר משמעותי מאוד – – –

היו"ר ע' עלי:

לאו מילתא זוטרתא היא.

מאיר שטרית (הליכוד):

לא מילתא זוטרתא היא, אני מודה ליושב-ראש, כיוון שזה יצער את דור המחשבים בסקטור העסקי בצורה מאוד משמעותית.

שנית, אני יכול לספר לחברי הכנסת וגם לידידי חבר הכנסת אבי יחזקאל, שיש בהצעת החוק הזאת עוד דבר מוסתר, שעכשיו אני מבקש לגלות אותו. אחת מהמגמות שלי בהצעת החוק היא להביא לכך, שכאשר עסק גומר את ההפחתה של המחשב שלו – נאמר שהוא קונה עכשיו מחשב 586, וכעבור חמש שנים הוא יוכל לחדש אותו, אני רוצה להיות מי שיבקש מהגורמים העסקיים את המחשבים על מנת לתרום אותם לטובת אותם משפחות וילדים שאין להם יכולת לקנות מחשב.

לצורך כך, היום יש בעיה, אדוני היושב-ראש. מדוע? כי כאשר מיישהו הפחית את המחשב לאפס והוא תורם אותו, מס הכנסה מחייב אותו על שווי התרומה, כאילו נתן מתנה. על כן, אדוני היושב-ראש, אני מבקש לומר שהגעתי להסכמה גם בנקודה זו עם נציב מס הכנסה, וקיבלתי ממנו מכתב: "לכבוד חבר הכנסת מאיר שטרית. הנדון: אישור לעניין תרומות. בהמשך לפנייתך בעניין הריני לאשר כדלקמן: 1. בגין ציוד מחשבים שיועבר כתרומה למוסד ציבורי יינתן זיכוי לפי סעיף 46 לפקודת מס הכנסה בגובה ערכו המופחת של הציוד בספרי התורם".

אברהם יחזקאל (העבודה):

קרי אפס.

מאיר שטרית (הליכוד):

זאת אומרת, שכאשר מיישהו יתרום מחשב, הוא לא יצטרך לשלם על התרומה הזו מס. זה דבר גדול, כי אז אני יכול לפנות לסקטור העסקי ולאנשים רבים ולבקש: אותם מחשבים שאתם מוציאים מתוך המעגל הראשון, אנא תעבירו אותם כתרומה לטובת הרבה מאוד ילדים נזקקים, וכך נרוויח פעמיים. שנית, אלה שאמרו שרק הסקטור העסקי מרוויח, גם כן טוב. מדוע? כי אם אותם אנשים שמפתחים מחשבים בסקטור העסקי מייצאים יותר, מרוויחים יותר, המדינה נהנית. גם האזרח נהנה בסופו של דבר, כי יש יותר אמצעים למדינה.

אדוני היושב-ראש, דבר אחרון. כבר בכנסת העשירית פעלתי להורדת המכסים על מחשבים. עד סוף הכנסת העשירית, לצערי, גבתה המדינה מכס של 100% על מחשבים. התוצאה היתה, שאזרח שקנה מחשב שילם פי-שניים מהמחיר שאזרח בארצות-הברית שילם על המחשב. אני הגשתי אז הצעה לשר האוצר דאז, משה נסים יידי, בבקשה לבטל את המכס על מחשבים. הוא אמר לי דבר מעניין: אם אני אבטל מכס על מחשבים, אני אפסיד הכנסה של 250 מיליון שקל. אמרתי לו: זה נימוק חשוב, אבל תן לי לבדוק. בדקתי ומצאתי אז, בשנה ההיא, מי משלם את המכס הזה. הסתבר לי, אדוני היושב-ראש, להפתעתי ולהפתעתו של שר האוצר, ש-50% מהמס הזה שולם על-ידי הממשלה עצמה, כי הממשלה היתה הקונה הגדולה ביותר של מחשבים; עוד 30% על-ידי הסקטור העסקי, שזו הוצאה מוכרת אצלם. היחידים ששילמו מכיסם הפרטי הם ההורים, בתי-הספר, רשויות מקומיות וכן הלאה, דבר שהיה מצחיק.

ואז, כאשר שר האוצר השתכנע שכך הוא המצב, הוא הפחית את המכס ל-10%, בשום פנים לא הסכים להוריד לאפס. ושר האוצר דהיום – צריך לברך אותו על כך – גם בתשובה על פנייתי, לפני שנה הפחית את המכס על מחשבים לאפס. כך שהיום אדם שקונה מחשב משלם עליו אותו מחיר שהקונה בארצות-הברית משלם בתוספת רווח של היבואן.

אגב, אני אומר מעל הבמה, והציבור צריך לדעת את זה, היבואנים מרוויחים על מחשבים, ודאי שהם מרוויחים, לפעמים אפילו 100%. אדם שנוסע לחוץ-לארץ רשאי לפי החוק היום לקנות מחשב לשימוש האישי בחוץ-לארץ, כל מחשב. הוא פטור ממכס. הוא יכול להצהיר עליו. עד 1,000 דולר הוא פטור לחלוטין. מעל 1,000 דולר הוא משלם 2%, שזה כסף קטן. אני מקווה שתקנה זו של המכס גם היא תבוטל בקרוב. אבל אדם יכול לקנות מחשב בחוץ-לארץ, לשלם עליו אפס מכס ולהביא אותו במחיר הרבה יותר זול ממה שהוא קונה מהיבואן. כך שגם האזרחים נהנים בסך הכול מהטיפול בנושא המחשבים.

אדוני היושב-ראש, אני מקווה שתהיה זו תרומה לסקטור העסקי ולתלמידים. אני גם רוצה לומר, שאנחנו לא נעמיד את החוק הזה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אני הסכמתי מלכתחילה, חבר הכנסת יחזקאל, גם בשמך הסכמתי, שלא נביא את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. יש הסכמה של האוצר והסכמה שלנו, והכנסת אישרה בקריאה ראשונה. עכשיו נאשר את החוק כחלק מתקנות מס הכנסה, כדי להביא אותו להחלה הלכה למעשה מ-1 בינואר 1996. הוא ייכנס לתוקף ויחול על הסקטור העסקי. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת מאיר שטרית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

הוא ייכנס בינואר לתוקף?

מאיר שטרית (הליכוד):

בוודאי. הוא יובא לפני כן, בעוד שבועיים, לוועדת הכספים.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

מי בעד הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה–1995, של חברי הכנסת מאיר שטרית ואברהם יחזקאל, בקריאה ראשונה?

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 107) (פחת על מחשבים), התשנ"ה–1995, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע, שהצעת החוק אושרה, והיא תועבר לוועדת הכספים של הכנסת להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

עד שאני אוחלף כדי להציג את הצעת החוק שלי – הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 11), התשנ"ו-1995.

ועוד מונחת בזה החלטת ועדת הכספים המאשרת הוראות בצו תעריף המכס והפטורים ומס קנייה על טובין (תיקון מס' 35), התשנ"ה-1995. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גנבת בקר ומקנה), התשנ"ו-1995 **(קריאה ראשונה)**

היו"ר א' סלמוביץ:

אנו עוברים לנושא הבא שעל סדר-היום: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גנבת בקר ומקנה), התשנ"ו-1995, של חברי הכנסת חגי מירום ועובדיה עלי, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה חבר הכנסת עובדיה עלי; בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני צריך להודיע על ביטול הקריאה השנייה והשלישית של החוק שלנו.

היו"ר א' סלמוביץ:

אתה צריך לבטל בכתב.

עובדיה עלי (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבד להציג בזאת הצעת חוק שלי ושל חבר הכנסת חגי מירום. אלה בעצם שתי הצעות חוק שבועדת החוקה, חוק ומשפט אוחדו להצעת חוק אחת. אני באמת רוצה להודות לחבר הכנסת חגי מירום, ואני מבקש להודות ליושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, חבר הכנסת דוד צוקר, על הסיוע שהושיט לנו בגיבוש הצעת החוק ובהעברתה ובאישורה בוועדת החוקה, חוק ומשפט לקריאה ראשונה.

הצעת החוק הזו באה בעצם להבטיח הכבדת הענישה על גונבי בקר ומקנה. היום, כפי שידוע, גנבת בקר הפכה למכת המדינה. ככל הידוע, היום מגדלים בקר בדרך כלל במרעה פתוח, בשדות פתוחים. מסביב יש בסך הכול גדר תיל קטנה שבקלות אפשר לקפוץ מעליה. בעצם הכול פרוץ, הבקר נמצא רועה באחו. גנבת בקר הפכה למכה קשה מאוד לחקלאים. רק במחוז הצפון הוגשו בשנה האחרונה תלונות על 170 גנבות, וזה רק חלק קטן מהגנבות שהיו במחוז הצפון בלבד.

הואיל ולחקלאים אין ביטוח על הבקר ואין ביטוח על המקנה, מפני שהביטוח יקר מאוד בשל העובדה שהפרות רועות חופשי, במרעה פתוח בשדות – הואיל והביטוח יקר, החקלאים נמנעים מלבטח את העדרים. לכן התוצאה היא, שכאשר גונבים לחקלאי, לבוקר בקר ומקנה, הדבר מסב לו חסרון כיס קשה מאוד.

לאחרונה חלה תופעה של כנופיות מאורגנות של גנבים שגונבים את הפרות האלה, בדרך כלל את העגלים הצעירים, והחקלאים קצרה ידם מלהושיע. גם למשטרה קשה מאוד להוכיח את עצם הגנבה, על כל המשתמע מכך. יש כאן בעיות בדיני ראיות, אבל זו סוגיה נפרדת, וגם בה אנחנו כעת מטפלים בדרך אחרת; סוגיה שונה לחלוטין. אבל, כדי למנוע את הגנבות ולהיאבק בתופעה הקשה הזאת, חייבים להכביד את הענישה.

כפי שאמרתי, חבר הכנסת חגי מירום הציע הצעת חוק, ואני הצעתי הצעה מקבילה. ההצעה באה להעביר את הקטגוריה של גנבת בקר ומקנה מעוון לפשע. חברי הכנסת, על-ידי כך שאנחנו מעבירים מעוון לפשע, אנחנו לא רק מכבידים את הענישה, זה גם מחייב את המשטרה לטפל ביתר שאת, ביתר רצינות, ביתר אינטנסיביות בכל הנושא של האכיפה, בכל נושא הגילויים. כפי שאנחנו יודעים, המשטרה עובדת גם בקטגוריות. כאשר הם יודעים שתחום מתחום הפשיעה נמצא בקטגוריה יותר כבדה, ופשע יותר כבד מעוון ועוון יותר כבד מחטא, זה מחייב אותה להקדיש יותר מאמצים בגילוי ובפענוח של אותן גנבות.

אנחנו יודעים, שהכבדת הענישה תרתיע את הגנבים, את הכנופיות המאורגנות, שעושקות ושודדות את החקלאי העובד קשה מאוד עד שהוא רואה את הוולדות, עד שהוא רואה פירות לעבודתו הקשה. אלה כנופיות של אנשים שאין להם מצפון, שגונבים ושוחטים את הפרות. וכפי שאמרתי, ההכבדה בענישה תחייב גם את המשטרה לפעול ביתר שאת, ואני משוכנע שההכבדה בענישה תגרום לכך שאחוז הגילויים בתחום הזה ילך ויגדל, בעוד היום אחוז הגילויים של הגנבות האלה קטן למדי. בוועדת החוקה, חוק ומשפט שמענו את הסיבות לכך, ולא אכנס עכשיו לפירוט העניין.

נושא שני שבא כאן לידי תיקון הוא נושא הקנסות המוטלים על מי שרוכש את הבשר הגנוב. מוצע כאן להגדיל את הקנס פי-ארבעה מערך הגנבה, או עד 36,000 שקל, למי שרוכשים את הבשר הגנוב. גם בזה יהיה בוודאי כדי להרתיע את הרוכשים. אם הרוכש את הבשר הגנוב הזה ידע שהוא יענש על מעשהו זה, זה ירתיע אותו מלרכוש את הבשר, ובעקבות זה ילך ויקטן התמריץ לגנבת הבשר.

אני מבקש להפנות את תשומת לבם של חברי הכנסת עוד לנקודה אחת. אין לפנינו עניין רק של גזל ועושיק של החקלאי, של הבוקר, של הנוקד. יש כאן עוד נושא שחשוב לתת עליו את הדעת. כאשר גונבים בקר וצאן, מדובר כמובן בשחיטה שחורה. הבקר הגנוב לא עובר את המשחטות ואת הבדיקות של משרד הבריאות. כך שצמצום מספר הגנבות ישפר גם את תחום בריאות הציבור, או לפחות ימנע סכנה היגיינית ובריאותית.

השחיטה השחורה מאוד מסוכנת לציבור. שוחטים את הפרות, את העגלים ואת הכבשים בתנאי היגיינה קשים ביותר. מה זו בעצם שחיטה שחורה? זו שחיטה שמתבצעת לעתים בחצרות, ללא כל תנאי היגיינה מינימליים הכרחיים, דבר שעלול לפגוע קשות בבריאות הציבור. הפחתת הגנבות והפחתת השחיטה השחורה באות למעשה להגן גם על בריאות הציבור. כך שאפשר לראות בזה תרומה נוספת לטובת הציבור.

אני קורא למשטרה לגלות יותר עירנות ויותר תשומת לב לנושא הזה, להפנות יותר משאבים אנושיים למלחמה הקשה הזאת נגד הכנופיות שגונבות בקר וצאן. אני משוכנע, שהצעת חוק זו, אם אכן תאושר בקריאה שנייה ושלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט, תגיע למליאת הכנסת ותאושר גם בה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית, יהיה בה כדי לתרום תרומה חשובה מאוד לביעור הנגע הקשה הזה.

אני רוצה להודות שוב לחבר הכנסת חגי מירום, שותפי להצעת החוק, ולחבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, על הסיוע בהכנת החוק. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי. אנחנו עוברים כעת לדיון בהצעת החוק. רשימת הנואמים סגורה. לכל נואם שלוש דקות. נואם שלא יהיה נוכח במליאה בהיקרא שמו, לא יוכל לנאום. אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי – אינו נוכח. חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חבר הכנסת רון נחמן.

חגי מירום (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי חברי הכנסת, חברי חבר הכנסת עובדיה עלי, שכהרף עין הפך לאדוני היושב-ראש.

ראשית, אני רוצה מאוד להודות לחבר הכנסת עובדיה עלי, שיזם את הצעת החוק הזאת והוליך אותה. אני הצטרפתי במועד טיפה יותר מאוחר להצעת חוק זהה כמעט, אך באכסניה שונה, ונפגשו דרכינו בחקיקה משותפת, שעניינה גנבת בקר ומקנה.

חברי הכנסת, אנחנו חשבנו להרחיק לכת יותר ממה שמוצע כאן בנייר שלפנינו. אני רוצה לציין, שזה כאב נוראי למגדלי בקר כשהם באים בבוקר אל אותו שדה מגודר באזור נפתלי או בגולן, ופתאום מתברר להם ש-20 ראשי בקר חסרים שם כי הם נשדדו או נגנבו על-ידי אנשים ששחטו אותם מייד והכניסו אותם לשוק ולא נודע כי באו אל קרבנו.

רצינו מאוד מאוד, חברי הכנסת עובדיה עלי ואני, לגרום לכך שתהיה חובת ענישה על-ידי בתי-המשפט. היות שבת-המשפט הקלו במידה רבה עם גונבי בקר ומקנה, חשבנו שאולי המחוקק צריך להגיד להם באופן מפורש: דעו לכם, עונש המינימום כך וכך. אבל כאשר בא הדבר לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני בעצמי משפטן וגם חבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אמר יושב-ראש הוועדה, אמר היועץ המשפטי לוועדה, ואמרו חברים, ובצדק, שהטלת חובת ענישה על בתי-המשפט היא דבר לא רצוי, וביקשו מאתנו לרדת מהתביעה שבית-המשפט יהיה חייב להטיל עונש מאסר וגם לקבוע את משך המאסר.

כיוון שכך, הסתפקנו בשלב זה, ואני מדגיש שבשלב זה, כי אנחנו נעקוב אחרי מימוש החקיקה הזאת. אגב, החקיקה טובה כחקיקה, אבל הרי מישהו צריך לאכוף אותה. המשטרה צריכה לתפוס את גונבי הבקר, המשטרה והפרקליטות צריכות להעמיד אותם לדין ולבקש להעניש אותם. לזה עוד לא הגענו. מה שקבענו בהצעת החוק הזו, כפי שאמר חבר הכנסת עובדיה עלי, זו ההעלאה בדרגה, ההעלאת מדרגה של ענישה בגין גנבת בקר, מתוך כוונה לאותת לכל העולם שלא תהיה עוד גישה סלחנית למעשה הזה, שהורס כלכלית את החקלאים.

ואגב כך, אולי נאמר עוד מלה אחת. היום אין ביטוח סביר מפני גנבות בקר. הפרמיה המוטלת על החקלאי על ביטוח מפני גנבת בקר גבוהה כל כך שהחקלאי לא יכול להרשות לעצמו לשלם אותה. כי הרווח "הגדול" שיש לחקלאי מגידול הבקר ומכירתו בשוק הוא, כידוע, מאוד צנוע. ומדובר פה בעיקר בבקר לבשר. הפרמיה שצריך החקלאי לשלם בעד ביטוח מפני גנבת בקר – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

מה גובה הפרמיה?

חגי מירום (העבודה):

אני לא יכול לתת לך עכשיו תשובה על השאלה הזאת.

היה לנו קשר עם אמב"ל, ארגון מגדלי בקר לבשר, והם ביקשו מאתנו לחוקק את החוק הזה, והם הביאו לנו טבלאות המוכיחות שהדבר בהחלט אינו כלכלי.

אני מסיים, כי אני מבין שזמני תם. אני מאוד מבקש מחברי הכנסת להבין את מצוקת החקלאי. החקלאות גם כך עומדת על עברי פי פחת בכל הקשור בעומק הסובסידיה שהממשלה הזאת מוכנה לתת. אני בקואליציה, ואני מגבה את הממשלה ומגבה את ראש הממשלה על אלף ואחד תהליכים שהוא והממשלה עושים. אבל, בקטע של החקלאות יש לי טענה חמורה ביותר, שעליה נתווכח בתוך הקואליציה, בסיעה, במקום שבו אפשר וצריך להתווכח על זה.

בעניין שלפנינו אני מבקש את תמיכת הכנסת באנשי מושבים, באנשי קיבוצים, באנשי מושבות, בחקלאים פרטיים שמגדלים בקר, כי הם זקוקים לכך שהמחוקק ייתן להם פאזה אחת חמורה יותר של ענישה על מנת שיוכלו להתמודד עם התופעה החמורה הזאת של גנבת בקר.

אני רוצה שוב לברך את חבר הכנסת עובדיה עלי על היוזמה שלו, ואת חברנו דדי צוקר, שבאמת קידם את החקיקה בצורה יפה, ואני מבקש את תמיכת הכנסת בהצעת חוק זו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום, ידידי הטוב. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מוותרת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רון נחמן – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם הירשזון – אינו נוכח. חבר הכנסת דוד מנע – אינו נוכח. חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית אני רוצה לברך את ידידי היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי, על היוזמה להצעת החוק הזאת, ואת חבר הכנסת חגי מירום, את שניהם, את חבר הכנסת מירום בהיותו מהסקטור החקלאי, ואת חבר הכנסת עלי שהיה ראש עיריית עפולה הרבה שנים, גר שם והוא קרוב לסקטור החקלאי, למושבים ולקיבוצים באזור. הוא בוודאי קרוב לבעיות של גנבת הבקר הרבה יותר ממני ומכיר את הסוגיה מקרוב. אני מניח שזה הגורם המניע להצעת החוק הזאת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רואה אותך אוכל סטייק בקר. אני מקווה שהסטייק הזה לא יהיה של בקר גנוב.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתה צודק. זה בדיוק העניין שרציתי לדבר עליו.

דן תיכון (הליכוד):

יבנה זה לא ליד לכיש?

מאיר שטרית (הליכוד):

רציתי לומר לידידי חבר הכנסת מיקי איתן, שהאינטרס של החוק הזה הוא לא רק מניעת הגנבה ומניעת עוגמת הנפש, הצער שנגרם לחקלאי שמגדל את הבקר ובא מישהו וגוזל ממנו את עמל כפיו, גזלה ממש, כדי לעשות כסף קל, אלא יש כאן אינטרס חשוב ממדרגה ראשונה לציבור העירוני שאוכל את הסטייקים של הבקר הזה, ולא רק לציבור החקלאי.

רבותי, בקר גנוב שנשחט שחיטה שחורה, אין עליו שום פיקוח וטרינרי כדי לוודא שהבקר הזה אומנם בריא ומותר לאכול את הבשר הזה. זו אולי לקונה נוספת שתקבל פתרון הודות לחוק שלכם – אם לא ייגנב בקר ואם הבקר יישחט במשחטה רשמית מוכרת, שיש עליה פיקוח, פיקוח על כשרות, פיקוח על טיב הבשר, פיקוח וטרינרי, כדי לוודא שגם הסקטור העירוני שקונה את הבשר הזה לא יקנה בשר פיגולים, או בשר נגוע, חלילה, במחלה. זאת אומרת, שמעבר לנושא של גנבת הבקר אתם גם מביאים תועלת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זו גנבת בקר וגנבת דעת.

מאיר שטרית (הליכוד):

אתם מביאים תועלת נוספת לציבור העירוני, ואני מברך אתכם על כך.

רק היום למדתי מידידי חבר הכנסת מירום, לא ידעתי זאת, שחברת אמפל – איך קראת לזה?

חגי מירום (העבודה):

אמב"ל, ארגון מגדלי בקר לבשר.

מאיר שטרית (הליכוד):

אז אמפ"ל זה ארגון מגדלי פרות לבשר. חשבתי שדיברת על אמפ"ל וזה פרות לבשר.

יורם לס (העבודה):

"אמפל" זה בנק הפועלים.

מאיר שטרית (הליכוד):

אני לא נכנס ל"אמפל", לא בקטגוריה הנוכחית.

אני מבקש לברך את היוזמים. אני כמובן אתמוך בהצעת החוק הזאת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית. חבר הכנסת שאול יהלום – אינו נוכח. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – אינה נוכחת. חבר הכנסת דוד צוקר – אינו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת כמוסד מחוקק באופן טבעי אינה עשויה מקשה אחת. אנחנו נציגים של ציבורים שונים, של גופים שונים, ומטבע הדברים ציבורים שיש להם נציגים שהם יותר קשורים אל ציבורים מאוד מסוימים, הם זוכים לאיזה העדפות בהליכי החקיקה של הכנסת. זה טבעי, לגיטימי, חלק מהמערכת הדמוקרטית שעליה מתבססת מערכת הממשל בישראל ובכל העולם הדמוקרטי.

חקלאות בדרך כלל מזוהה, בכל הפרלמנטים ובכל הדמוקרטיות, עם נציגים ועם קבוצות, שדולות מאוד מאוד מסוימות בתוך הפרלמנט. הכנסת שלנו איננה יוצאת מכלל זה. וערב פריימריס צריך להיות מתאבד פוליטי לצאת נגד הצעת חוק שמאחוריה עומדת שדולה חזקה, ואני בטח לא מתאבד פוליטי.

אני אסתפק בברכות. ראשית אני רוצה לברך את חבר הכנסת עובדיה עלי. אני רוצה לומר בהגינות: חבר הכנסת עובדיה עלי מזוהה כנציג, לא רק, אבל הוא מייצג בעיקר את בני המושבים, את החקלאות המושבית, והוא לא עושה את זה לצורכי פריימריס. במשך כל ארבע השנים הוא ער לנושאים, הגיש כמה הצעות חוק ובאופן טבעי יזם את הצעת החוק שלפנינו.

אני בכל אופן רואה איזה פגם בהצעת החוק הזאת. תראו, יש מצב שאוכלוסייה מסוימת זוכה ליתר רגישות וליתר התחשבות, וכאן אנחנו רואים דוגמה לכך. מה, האם נעלמו כבר הגנבים מהשכונות העירוניות? אדם שגונב, נניח, ממשפחה שמצבה הכלכלי קשה, האם לא צריך להחמיר בעונשו? אדם שפוגע ותוקף אנשים חלשים, לא צריך להחמיר בעונשו?

אבל בכל זאת מצאה הכנסת זמן לעסוק בנושא מאוד ספציפי ומאוד מאוד צר: החמרה בהענשה דווקא של מי שגונב מקנה ובקר. זה הביא אותי למחשבה מה עושים. חבר הכנסת מירום, יש לי הצעה: נדמה לי שאמרת בדברך, שאותם שמעתי בלשכתי, שהצעת החוק הזאת באה, כי מצד אחד יש גידול במספר העבירות, שזה הפך מכת מדינה, ומצד שני בתי-המשפט אינם ערים לגודל הבעיה והם נוהגים בסלחנות כלפי העבריינים.

כמשפטן אתה יודע יפה מאוד, שיש הנחיות של היועץ המשפטי לממשלה לתובעים, וזה אחד הכלים שמשתמשים בהם. כשעבירות מסוימות מתחילות להיות מכת מדינה, באות הנחיות של היועץ המשפטי לממשלה לפרקליטים במשפטים מסוג זה, ותפקידם להסב את תשומת לב בתי-המשפט ולדרוש החמרה בעונשים. זה המנגנון שקיים לכל עם ישראל.

אתם הפכתם להיות מליצי יושר של החקלאים, ואתם אומרים, ניתן להם הדגשה נוספת. זה במסגרת כללי המשחק ואני מקבל את זה. וכאן אני מגיע לדברי השבח הבאים, לחבר הכנסת חגי מירום. אני הייתי סבור שחבר הכנסת חגי מירום יגיד בהצעת החוק, שמי שגונב מקנה יקבל עד ארבע שנים, אבל מי שגונב מקנה מקיבוץ יקבל שש שנים. למה חשבתי שזה יהיה כך? כי כאשר מדברים על עזרה למגזר החקלאי, ברוך השם התנועה הקיבוצית היא שדולה בתוך השדולה והיא נהנית במדינת ישראל מיחס מועדף לא רק ביחס למגזרים אחרים, אלא בתוך המגזר החקלאי הקיבוצים נהנים מיחס מועדף גם על פני המושבים ובוודאי על פני החקלאים הפרטיים.

והנה שמעתי את דבריו של חבר הכנסת חגי מירום, שכידוע הוא קיבוצניק נאמן ומסור ועושה את תפקידו כהלכה, שבא ואומר: רבותי, אני בא הנה היום להגן לא רק על התנועה הקיבוצית, אלא שיהיה שוויון – גם על המושבים וגם על החקלאים הפרטיים. אני מברך אותו, ואני מבקש ממנו, שמהיום ולהבא, בכל הטבה שניתנת למגזר החקלאי יגיד: מה שנותנים לקיבוצים ניתן גם למושבים וגם לחקלאים הפרטיים, בדיוק אותו דבר, בדיוק על-פי אותו אמות מידה.

לסיום, אני רוצה להציע הצעה פרקטית: אולי כדאי, אם אנחנו כבר מגישים הצעה כזאת, לקבל גם חומר רקע, לקראת הקריאה השנייה והקריאה השלישית, כדי שנדע באמת, כמחוקקים, אילו סוגי עבירות אכן הופכים להיות מכת מדינה; יהיה לנו מדד אובייקטיבי, שכל אחד מאתנו ידע, שגם כאשר הוא בא לתמוך או להסתייג מהצעת חוק כזאת, יש לו עדות נוספת ודבר שכנוע נוסף מצד אלה שמציעים את הצעות החוק. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מבקש רק לומר לחבר הכנסת איתן, שבועדת החוקה, חוק ומשפט אכן זה אחד השיקולים. נציגי היועץ המשפטי לממשלה ונציגי התביעה בפרקליטות ובמשרד המשפטים הביאו עבירות שונות וניסו לבדוק את העבירות ואת הקטגוריה שבה הן נכנסות. זה בדיוק אחד הנושאים שנדונו בהרחבה.

אנחנו הצענו, למשל, להטיל חמש שנות מאסר על גונבי בקר ומקנה ולהכביד את העונש בצורה יותר משמעותית. אחרי שהשוונו את העבירות השונות, הגענו לאיזו פשרה להפחית מחמש שנים לארבע שנים. אתה נגעת בדיוק באחת הנקודות המרכזיות שהיו בסיס לדיון בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

מיכאל איתן (הליכוד):

כיוונתי לדעת גדולים.

היו"ר ע' עלי:

תודה. חבר הכנסת אלי גולדשמידט – אינו נוכח. חבר הכנסת פני בדש – אינו נוכח. חבר הכנסת חיים אורון – אינו נוכח. חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את שני חברי הכנסת המציעים. זה אחד הנושאים שרבים מאתנו שמעו עליו בוודאי רבות, וטוב שחברי הכנסת חגי מירום ועובדיה עלי לקחו יוזמה והציעו את הצעת החוק, שכן כחברת קיבוץ, במיוחד בדרום, עכשיו עם הנושא של גדר הביטחון לאורך כל קו הגבול, אבל בגלל התיישבות מסוימת דווקא בקצה הצפוני של רצועת-עזה אין גדר ביטחון, בגלל שלושה יישובים שלנו שבתוך רצועת-עזה – מכת הגנבות החקלאיות כולה, לא רק של צאן, ממש הולכת וגדלה כל הזמן.

התסכול של החקלאים ושל השוטרים עצמם, שנענים לפניות ומטפלים – לבסוף העונש הוא כל כך לא בפרופורציה לעומת חומרת אובדן ההכנסה ועוגמת הנפש שנגרמו לחקלאים. ללא ספק, יש מקום לתיקון הזה. אני מבינה שהוא נעשה בקנה-מידה, באמת-מידה יחסית לעבירות אחרות. אני בהחלט מברכת על כך.

מאחר שנושא ההסדר לתנועה הקיבוצית ולתנועת המושבים, יש שמעלים אותו כל העת, אני רוצה לנצל את ההזדמנות הזו ולומר, שעכשיו אני באה עם חבר הכנסת שמואל אביטל וחבר הכנסת רענן כהן מהפגנה של תנועת המושבים. אכן, חבר הכנסת מיכאל איתן, ועדת הכספים חייבת לעשות שינוי בחוק-גל, שכן מה שחשוב זה רוח החוק, והחוק בא לענות ולתת תשובה למגזר המושבים. הוא קדם להסדר הקיבוצים, אתה יודע את זה טוב ממני, בשנים רבות, ועיני לא צרה בהם. אבל אם יתברר

שיש אלפי בתי-אב במושבים שלא יוכלו להתקיים לאור החוק, אלא נהפוך הוא, הרי שעל הכנסת לעשות את התיקון.

הדבר מחייב לא פחות לגבי הסדר הקיבוצים. חבר הכנסת איתן, אנחנו באים עכשיו מהפגנה מול הסוכנות. ההתיישבות הצעירה של התנועה הקיבוצית עומדת בסכנה, שכן הסוכנות, בישיבת חבר הנאמנים שלה, עומדת להתפרק מאחריותה להתיישבות הצעירה, לעליית הנוער ולמרכזי הקליטה. אני לא רוצה להאשים שזה מתוך כוונה רעה, אני מבינה שיש אילוצים תקציביים, אבל בסדרי עדיפויות זה מאוד חשוב.

מאחר שזמני תם, אני רוצה לציין עוד נושא אחד. הסדר החובות עם הבנקים לא תם. הוא חייב להיבדק. אתה כבר יודע, מהממצאים שקיימים, שייתכן מאוד שהחובות האמיתיים קטנים לאין ערוך. יש אומרים, בבדיקות מקצועיות, שאפילו יתברר שאין כלל חובות. יתר על כן, גם בעניין הקרקעות, ועדת הכספים החליטה החלטה אחת, שלא ייתכן שבאותו הסדר קרקעות, בסופו של דבר הספקולנטים והקבלנים הם שיתעשרו מהקרקעות. אותם 8 מיליארדי דולר, ש-2 מהם הולכים להסדר הקיבוצים, אבל 6 מהם הולכים למדינה, והיה ויתברר שהמדינה מקבלת לא 6 אלא 10, 12 ו-20 מיליארד בגין קבלנים שירכשו את הקרקע, באותה עת צריך לעשות אותו החזר באופן יחסי של 27%-73 לתנועה הקיבוצית. אני מקווה שבנושא הזה אתה תהיה שותף.

אני בהחלט מברכת על הצעת החוק. תודה רבה.

מיכאל איתן (הליכוד):

בקשר לבדיקה, בסדר. אבל בקשר לנושא השני, אל תשלי את עצמך.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חברת הכנסת ענת מאור. חבר הכנסת חיים דיין – אינו נוכח. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מי אחריו?

קריאה:

אחריו ראש הממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

תגידו כל כך הרבה פעמים ראש ממשלה, שזה יקוים.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני מנוע מלהגיב. אני יושב-ראש הישיבה. אל תאלץ אותי לחייך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם זה הולך לפי מספר הפעמים שאומרים את זה, יש לו סיכוי טוב.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש וגם מציע הצעת החוק שנמצאת לפנינו, חבר הכנסת עובדיה עלי, חבר הכנסת חגי מירום, המציע השני, אני בוודאי מברך על ההצעה שמונחת לפנינו, כי באמת אין דבר נורא מאשר אירוע כזה, שאתה מגדל משהו בעמל במשך חודשים רבים, ואולי אפילו שנים, ויום אחד בא פושע ולוקח לך את מה שגידלת.

ביקשתי את רשות הדיבור, ואני אדבר בעיקר במישור הקונסטיטוציוני של תהליך חקיקת החוקים בכנסת, שנתקלתי בו והוא עלה בקשר לנושא אחר. היום אני, ולא רק אני, נמצא במאבק קשה מאוד כדי לייחד בחוק העונשין פרק לנושא הרפואה השחורה. דוברים לפני הזכירו את השחיטה השחורה, שקשורה לעניין גנבות הבקר, ואני נוגע בעניין הרפואה השחורה.

יש לי הרבה מאוד יריבים בחקיקה הזאת, ההסתדרות הרפואית וגם פרקליטות המדינה. פרקליטות המדינה אומרת: מה אתה בא עם חוק מיוחד לנושא רפואה שחורה, כאשר זה בעצם עבירת שוחד, זה כבר נמצא בחוק העונשין? ואז, בדיון היום הבאתי להם בדיוק את הצעת החוק הזו, שהונחה אתמול על שולחן הכנסת, ואמרתי להם: תראו, אתם מייחדים בחוק העונשין פרק, חשוב ככל שיהיה, לנושא גנבת בקר; אז לעניין הרפואה השחורה, שהוא כואב ונוגע, עם כל הכבוד, לא לבהמות אלא לבני אדם, לנושא הזה אתם באים פה ומביאים לי את המשנה לפרקליט המדינה לישיבות רשמיות כדי להילחם בהצעת החוק?

עניין הרפואה השחורה הוא נושא שחשוב מאוד לחוקק אותו, בעיקר כדי להגדיר היטב בחוק את הרפואה האפורה, היכן שלא ברור מה שחור ומה לבן. אני לא אכנס פה עכשיו לדיון עמוק בעניין הזה. אני מקווה, שוועדת העבודה והרווחה תרשה לי להביא את זה לקריאה ראשונה בכנסת, ואז תהיה הזדמנות לדיון מעמיק בנושא הרפואה השחורה.

אני אתמוך בהצעת החוק הזאת לא רק מפני שבאמת יש פה עניין שראוי שהמחוקק ידון בו, אלא גם מפני שאם ההצעה הזאת תעבור לגבי בהמות, אני אצליח אולי לשכנע סוף סוף את משרד המשפטים שיעזור לנושא שקשור לבני אדם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת לס. אני רוצה להבין למה אתה מתנה את שני הדברים. יש הבדל ביניהם. אתה יודע שהיום מצבם של החקלאים קשה מאוד. הבקר רועה חופשי באחו, בשדות פתוחים, באות כנפיות ופשוט גוזלות את עמל ידם של החקלאים, שעובדים יום ולילה, בימי חורף, צינה וגשם. הם שודדים את עמל כפם לאור היום, לא רק בלילה. אתה חושב שיש הצדקה לכך? אנחנו יכולים לתת יד לזה? לא צריך להיאבק, למנוע את זה?

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הרי תמיכתי בחוק נתונה ללא התניה, כי הנושא חשוב. אמרתי, שאם נצליח להעביר את החוק הזה מול הפרקליטות בנושא חשוב ככל שהוא, שנוגע לבהמה, זה יעזור גם למאמץ, שאני מקווה שהכנסת כולה תתאחד סביבו, לייחד בחוק העונשין פרק מיוחד לנושא הרפואה השחורה, שנוגע לבני אדם.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת לס. חבר הכנסת יוסף בא-גד.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה בלפור 3?

יורם לס (העבודה):

זה בית ראש הממשלה.

היו"ר ע' עלי:

בלפור 3 זה ברחביה, מעונו של ראש הממשלה.

יורם לס (העבודה):

זה בטלביה, מאחורי טרה-סנטה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

דן תיכון (הליכוד):

זה בית-חולים בטלביה?

יורם לס (העבודה):

יש מוסד "הנסן" – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מקווה שזה לא על חשבוני, כבוד היושב-ראש, שהשעון עדיין לא הופעל. כמה בדיחות שרוצים, בלפור 3, וטלביה – זה מקום שהשנה כולנו מפגינים בו נגד ראש הממשלה, ובשנה הבאה כולנו נחגוג עם ראש הממשלה שעומד לפניך, בעזרת השם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

.Yes, prime minister

יוסף בא-גד (מולדת):

.Yes, prime minister, yes

דן תיכון (הליכוד):

עד עכשיו חשבתי שרק שר האוצר – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

ובכן, אתם צוחקים? בשנה הבאה נצחק ונשמח יחד.

יורם לס (העבודה):

הוא הכריז על מועמדותו לראשות הממשלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

עכשיו רק קבעתי את המיקום: בלפור 3. כבוד היושב-ראש, אני מקווה שזה לא על חשבוני. נתחיל.

היו"ר ע' עלי:

לא, זה חלק משעת הבידור.

משה גפני (יהדות התורה):

כבר השגת את החתימות?

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם היושב-ראש ירשה לי, אענה על שאלות, כרגע – רק לעניין.

אני רוצה לשבח את חברי הכנסת חגי מירום ועובדיה עלי על הצעת החוק לצמצום גנבת בקר ומקנה. דבר זה נמנה עם הדברים הרעים שחדרו למחננו.

אני מציע הצעת תיקון אחת: הגונב בקר או מקנה דינו מאסר עד ארבע שנים, ולא ארבע שנים. אסביר את העניין. אני נגד עונשים מרתיעים, כי הם לא מרתיעים.

סילבן שלום (הליכוד):

ברגע שכתוב ארבע שנים זה עד ארבע שנים.

יוסף בא-גד (מולדת):

נכון. ממילא בבית-המשפט אצל השופט זה "עד". אני מדגיש זאת במיוחד, ואסביר מדוע. עונשים לא מרתיעים, גנב שהולך לגנוב אינו בודק אם כתוב בחוק שלוש שנים או ארבע שנים ולפי זה הוא מחליט על כמות הגנבות, אלא הוא גונב. אנחנו צריכים לצמצם את הגנבה עד כמה שניתן. אני בעד התוספת כדי להרתיע יותר, אבל זה לא יביא את הגאולה.

אחרי שהבעתי את דעתי יורשה לי להביא את פרשת השבוע שקראנו, פרשת נח. אם זה יתקיים, לא יצטרכו את החוקים האלה. נח שולח את היונה לראות "הכלו פני המים". ישאל השואל: למה דווקא יונה? למה הוא לא שלח מישהו אחר אחרי שהעורב נכשל בשליחותו? היונה מוצאת עלה זית. למה דווקא עלה זית ולא עלה גפן? יגידו: מקריות. אין מקריות. הדבר מדהים.

אומרת הגמרא במסכת עירובין, דף ק', עמוד ב': אמר רבי יוחנן: אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדים צניעות מחתול. אומר רש"י, שהחתול אינו מטיל צואה בפני אדם. מעניין, ידוע בימינו שתכונת החתולים היא שהן חיות נקיות, אם הן מטילות צואה הן מכסות והן אינן עושות זאת בפני בני-אדם, בניגוד לכלבים. גזל – היינו למדים מנמלה, שנמלה לא גוזלת מחברתה, והעיקר – עריות מיונה, שאינו נזקק אלא לבת זוגו. היונה נאמנה לבן-זוגה, היא לא בוגדת, זה מתאים. לכן, אגב, היא נקראת יונת השלום. למה בחרו דווקא את היונה להיות סמל השלום, למה לא עוף אחר? היונה לא בוגדת ולכן היא סמל לשלום.

היונה מוצאת עלה זית. למה דווקא עלה זית? נאמר בתהילים: "בניך כשתילי זיתים סביב לשולחןך". אומר רש"י: מה זיתים אין להם הרכבה – אי-אפשר לעשות הרכבה על עץ זית – כך אין בבניך פסול.

אני מסכם למען דברי התורה. אומרת הגמרא במנחות: למה נמשלו ישראל לזית? לומר: מה זית אין עליו נושרין לא בימות החמה לא בימות הגשמים – לזית אין שלכת – אף ישראל אין להם בטלה עולמית. עם ישראל יחיה לעולם. אבל מה זית אינו נותן שמנו אלא על-ידי כתיתה, אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא על-ידי ייסורין. אמר הקדוש-ברוך-הוא לנח: אם אתה רוצה שלא יהיה מבול בעולם, אם עם ישראל רוצה להישאר עולמית, אסור להם לבגוד בקדוש-ברוך-הוא, כמו שיונה לא בוגדת; הם ימצאו עלה זית, זית לא מקבל הרכבה. אם עם ישראל לא יקבל תרכובת, הוא יישאר נאמן לקדוש-ברוך-הוא. לכן עם ישראל יחיה לעולם, והשאלה איך – עם אינתיפאדה, תאונות דרכים ואסונות, או שיחיה איש תחת גפנו ותחת תאנתו.

בואו נחזור למוסר היהודי ולא יהיה לנו מבול ואז לא נצטרך את כל החוקים האלה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו נוכח. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה.

חבר הכנסת בא-גד, אתה בטוח שכל גונבי הבקר הם יהודים?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני בעד שהמוסלמים ישמרו את מסורתם.

היו"ר ע' עלי:

חשבתי שתגיד שאתה מדבר על פרשת נח, על שבע מצוות בני נח. כך אתה כאילו מפנה אצבע מאשימה רק כלפי יהודים.

יוסף בא-גד (מולדת):

תודה על ההערה. ההערה צודקת. שבע מצוות בני נח.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רצוני לברך אותך ואת המציע השני, חבר הכנסת מירום, על הצעת החוק שאתם מביאים כאן היום כדי לנסות לסייע לפתור בעיה כואבת של גנבות חקלאיות בכלל וגנבת בקר בפרט.

כידוע לך, אדוני יושב-הראש, גנבות חקלאיות שכיחות מאוד. אנחנו רואים זאת מדי יום בהברחות של ירקות, פירות, מוצרי בשר ומוצרים אחרים, והמקור איננו ידוע. אנחנו יודעים שיש מחלקות פיקוח של "תנובה" ושל אחרים כדי למצוא אותם גונבים, ולא תמיד בהצלחה רבה.

השאלה היא אם להבחין בין המקרה הזה לבין המקרים האחרים. לדעתי, כן. אתה רואה את המסחר המאורגן, המסודר. אני נגד אותו ארגון, נגד המכסות ונגד מצב שבו עשרות שנים אומרים לך כמה לייצר, כמה למכור, כמה לגדל. משק מתוכנן הוא משק שאבד עליו כלח. מובן שלא טוב לעשות זאת בצורה פרוצה ביותר ושכולם יפסידו, אבל אם השוק יהיה מוצף ביותר פירות וירקות וביותר עופות, אין ספק שהמחירים ירדו. רק בשבוע שעבר ראינו שבמזבלת חירייה זרקו מאות עופות וניסו לקבור אותם חיים כדי שלא להביא אותם לשוק למכירה שתוריד את המחירים. זה דבר שלא ייעשה.

לכן צריך לאפשר מצב שבו יהיה ניתן להגיע אל השווקים ביתר קלות ולכך שהמחירים ירדו. באופן זה גם המגדלים הקטנים והגדולים וגם האזרחים ירוויחו כתוצאה מירידת המחירים שתהיה באותם מוצרים.

במקומות אחרים בעולם גנבת בקר היא מכה גדולה הרבה יותר מאשר כאן. שם מדובר על יערות ומדבריות, ואפשר לעשות זאת בצורה רחבה יותר. העובדה ששניכם כאנשי משקים הצלחתם להביא לכאן את הנושא הזה אומרת שיש דברים בגו.

חבר הכנסת יעקב שמאי, אני יודע שבנושא של גנבות בקר מחקלאים, ממושבים ומגורמים אחרים, הרבה פעמים אנשים משקיעים כמעט את כל הונם – – –

יעקב שמאי (הליכוד):

כל הונם.

סילבן שלום (הליכוד):

אנשים משקיעים את כל הונם בבקר, ובסופו של דבר, כאשר גונבים מהם – גונבים חלק רציני מהונם. כשפורצים לבית של אדם וגונבים לו טלוויזיה, וידיאו וכדומה, אפשר להגיד שזו גנבה כואבת, אבל זה לא ממש כל הונו של האדם. במשקים חקלאיים – ואתה כאיש מושב יודע זאת – כאשר גונבים מאדם שעובד בגידול בקר, שזו פרנסתו וזה הונו, זה יכול לעלות לאותו אדם כמעט בפשיטת רגל. לכן הצעת החוק שלך, אדוני היושב-ראש, יחד עם חבר הכנסת מירום, היא הצעה טובה.

נשאלת השאלה, האם העלאת מדרגת העונש משלוש שנים לארבע שנים היא דבר שריתיע. אין ספק, שכלל שהעונש חמור יותר הוא מרתיע יותר. האם נצליח באמצעות ההצעה הזאת לבטל לגמרי את נגע הגנבה? ודאי שלא. לצמצם – אני מקווה מאוד שכן.

לקראת קריאה שנייה וקריאה שלישית נשאלת השאלה, מדוע לא להטיל קנס נוסף – – –

היו"ר ע' עלי:

יש קנס לקונים.

סילבן שלום (הליכוד):

אני רוצה שיטילו קנס גם על הקונים וגם על הגונבים. יכול להיות שלגונב לא יהיה, אבל עדיין יש אנשים רבים שנושא הקנס מרתיע אותם.

היו"ר ע' עלי:

היום בחוק המקורי יש קנס עד 36,000 שקל, או פי-ארבעה מערך הגנבה. זה קיים היום כעונש בסדר הדין הפלילי.

סילבן שלום (הליכוד):

זאת אומרת שזה קיים היום. התיקון שלך הוא רק לגבי הענישה.

היו"ר ע' עלי:

בחוק העונשין זה קיים, היום רק ביקשנו להעביר פאזה מעוון לפשע. זה מחייב את המשטרה ליתר אכיפה וליתר פעילות והפניית משאבים לגילויים.

סילבן שלום (הליכוד):

זה נכון. כידוע, עד שלוש שנים זה סוג אחד של עבירה, ומעבר לשלוש שנים זה סוג אחר של עבירה. גם ההתייחסות של השופטים היא שונה. גם בתי-המשפט דנים על כך בצורה אחרת. בסופו של דבר, אין ספק שהיא מעבירה פאזה או מדרגה, אותה חומרת עונש. הכוונה שלך היא כוונה טובה ונכונה.

אם אכן יש בחוק הקיים, מלבד התיקון הזה, הנושא של קנס, אני חושב שהחוק שלך אמור לעשות תיקון בנושא הכואב, וזה דבר טוב.

אני חושב, שאפשר להוסיף לעניין הזה לטווח הארוך גם את נושא הגנבות החקלאיות האחרות. אני יודע שבאת מהתחום, ואתה מכיר את הנושא – קח לטיפולך את נושא הגנבות החקלאיות, כי גם שם יש טענות של מכות מדינה, לא רק לגבי המוצרים עצמם אלא לגבי הכלים החקלאיים, כמו טרקטורים ומכונות, קווי מים, צינורות או דברים אחרים. חקלאים רבים מאוד מפסידים בדברים אלה סכומים אדירים. ההפסד שלהם מביא אותם, בסופו של דבר, להגדלת עלויות. הגדלת העלויות מביאה אותם להעלאת המחירים שהם רוצים לגבות, ובסופו של דבר נפגעת כל האוכלוסייה.

לכן אני חושב שההצעה שלך היא הצעה טובה. אני מברך על ההצעה הזאת. אני חושב שאנחנו צריכים לתמוך בהצעה הזאת. אני מקווה שכל חברי פה ישתתפו ויתמכו בהצעה, בסופו של דבר נצליח להעביר את ההצעה הזאת בקריאה ראשונה, ותוך זמן קצר נצליח להביא אותה כאן לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, כדי שנביא אותה לחקיקה. אם תוסיף לנושא גנבת הבקר את הגנבות החקלאיות, תשלם, לפי דעתי, את המעגל, יחד עם חבר הכנסת מירום, ובכל הנושא של גנבות מחקלאים – לא רק בנושא גנבת בקר, גם בנושא של מוצרים, גם בנושא של כלים חקלאיים – נגיע למצב של לחימה כנגד כל העבריינות או כל הפשיעה שיש נגד אותם חקלאים בודדים, שבסופו של דבר הפגיעה היא פגיעה בכיסם שלהם עצמם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת סילבן שלום. חבר הכנסת עוזי לנדאו – אינו נוכח. חבר הכנסת טלב אלסאנע – אינו נוכח. חבר הכנסת אפרים גור – אינו נוכח. חבר הכנסת משה גפני – אינו נוכח. חבר הכנסת רפאל אלול – אינו נוכח. חברת הכנסת דליה איציק – אינה נוכחת. חבר הכנסת אסעד אסעד – אינו נוכח. חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה. אני מבין שהתחלפתם. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שמאי. אחריו – חבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק של חבר הכנסת חגי מירום לא באה, למעשה, להגן על החלשים, אלא – – –

חגי מירום (העבודה):

וחבר הכנסת עובדיה עלי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

סליחה.

דן תיכון (הליכוד):

אל תשנה עכשיו את התוכן.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

התוכן קיים. מי שעולה לדוכן ולא יודע מה הוא רוצה לומר הוא מסכן ואומלל.

הצעת החוק של חבר הכנסת עובדיה עלי. אני שמעתי אותך מדבר ותומך בהתלהבות כזאת, וכאשר תומכים בהתלהבות כזאת חשבתי שתומכים בהצעה של מישור אחר. ואתה תמכת בהתלהבות בחוק כאילו זו הצעה של מישור אחר.

הצעת החוק של חברי הכנסת עובדיה עלי וחגי מירום איננה באה לתמוך בחלשים, היא באה לתמוך בחסרי האונים. צדקתם בדבריכם, שאדם קם בבוקר ורואה שעמל כפיו פתאום נעלם ואינו, נגנב,

ופרנסתו קופחה. אני חושב תמיד כמה זמן לקח לאדם להקים עסק, בין שהוא בעל מלאכה או תעשייה, עצמאי או חקלאי, ובין שהוא בעל עדר. פתאום אין לו, הוא חסר אונים. לכן הצעת החוק נראית לי.

יש כמובן שאלה, כי בתחום הזה יש לנו הרבה חסרי אונים במדינה. אנחנו יודעים שהיום המשטרה איננה ממלאת את תפקידה בצורה אופטימלית. מדוע היא לא ממלאת את תפקידה בצורה אופטימלית? משום שהיא עסוקה בנושאים שמשטרות אחרות בעולם לא עסוקות בהם, כי הייעוד הראשון של המשטרה הוא ביטחון הפנים, ביטחון האזרחים. כי מה יותר חשוב מהנפש והגוף? ולכן המשטרה עסוקה רובה ככולה במאמץ העיקרי ובמחשבה – הכול נתון לשאלה איך מונעים נפגעים גם בימים אלה וגם בשעה זו.

אני מבקש לשאול את השאלה המתבקשת: אנחנו חשבנו שאנחנו מגיעים להסכמים שתובעים מאמץ גדול – הסכמי אוסלו – שיש אומנם מחלוקת עליהם ויש התנגדות להם, אבל חשבנו שההסכמים האלה בתחום של ההגנה על חסרי האונים ייתנו משהו. אני לא מדבר רק על ביטחון הפנים. אני מדבר על כך, שאנחנו, האזרחים שמגיעים למשטרה, אנחנו מרגישים שהמשטרה אומרת ברמז או לא ברמז: עזוב אותי, אל תתלונן על השכן ועל מה שקורה לך, אל תתלונן על רעש, אין לי זמן להתעסק בזה, אל תתלונן על גנבת הרכב, אין לי זמן לחפש, גם אם איבדת רכוש גדול. אל תתלונן על מכות, זה לא רציני, בפעם הבאה זה לא יקרה. אל תתלונן על הבעל, אל תתלונן על האשה. המשטרה מבקשת מאתנו כאשר אנחנו באים להתלונן: תניחו לנו, אנחנו עסוקים.

חשבותי, שחסרי האונים, שמגדלי הבקר הם חלק מהם, יזכו עכשיו להגנה עם הסכמי אוסלו, שתהיה לנו משטרה כפי שיש בכל העולם, שהאזרח יחוש שהוא מוגן, שיש משטרה, שיש משטרה בכבישים שמגינה עליו, שהרצח בכבישים לא יהיה רצח, שהוא יתמעט. אנחנו נוסעים לפעמים שעות בכבישי הארץ ואין משטרה. נכון, היא עסוקה, אבל היה מקום לכך שהיא תהיה עסוקה לפני שנה, שנתיים, שלוש, באין הסכמים. היום מדברים על תהליך שלום שמבשיל בהסכמים – ההסכם עם ירדן שכולנו מברכים עליו, ההסכם עם מצרים שכולנו בירכנו עליו. אומרים – פלשתינים. מה עוד נשאר? סוריה. אבל אין לנו משטרה.

לכן, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת עובדיה עלי וחגי מירום, ההצעה שלכם ראויה, אבל היא חלקית מאוד, היא נוטלת צד אחד בשוליים של הבעיה. הפתרון יכול לבוא, והוא חייב לבוא, אם המשטרה הזאת – וזה לא עניין של תקציבים – תוכל לעסוק ולהגן על כולנו, כי כיום לגבי מה שקשור במשטרה ובשלום האזרח וביטחון רכושו וביטחון גופו וביטחונו בדרכים – אנחנו כולנו חסרי אונים.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מונחת לפנינו הצעת חוק של כבוד היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי – – –

היו"ר ע' עלי:

וחבר הכנסת חגי מירום.

יעקב שמאי (הליכוד):

וחבר הכנסת חגי מירום שותף להצעת החוק עם חבר הכנסת עובדיה עלי. הכוונה בהצעת החוק היא להרתיע את גונבי הבקר. מטבע הדברים, אדוני היושב-ראש, כאדם רגיש לנושאים הללו, אני מניח שגם חגי מירום, כקבוצניק – אתה כבן מושב צריך גם כן לזכור; גם אם לפעמים אתה לא מזכיר זאת, אתה מודע לתופעה – אבל כדאי לשאול, מדוע דווקא בגנבת בקר כן להחמיר ובגנבה אחרת לא להחמיר? ואולי כאן כדאי להסביר, ואני מניח שאתה, אדוני היושב-ראש, מודע לכך.

היו"ר ע' עלי:

בקר ומקנה.

יעקב שמאי (הליכוד):

חקלאי שמגדל בעל חיים כדי למכור אותו, הוא קונה אותו או שהוא ולד של המשק. הוא מאכיל אותו, קונה את המזון, ולאחר מכן באים ולוקחים את כל רכושו, את כל עמלו, את כל הכנסתו ואת כל הקרן העתידית גם לקנות וליצור את ההכנסה העתידית האחרת, החלופית. בעצם מרוששים אותו בבת אחת ומונעים ממנו את האפשרות להתקיים.

למה הדבר דומה? אם בא גנב לתוך הבית וגונב – וודאי שצריך להחמיר אתו – מכשיר טלוויזיה, גונב רהיט, גונב משהו אחר, הרי זה חלק קטן שלא קשור ישירות להכנסה, זה חלק שמונע מהאדם חלק בנושא התרבותי או בהנאות בתוך הבית.

החקלאים, אדוני היושב-ראש, סובלים בשנים האחרונות סבל רב. הסבל של החקלאים נובע ממהלכים שהתפתחו בתוך המערכת של מדינת ישראל. זה מעניין – גם חבר הכנסת חגי מירום וגם אדוני היושב-ראש, שני המציעים, אחד מכם מקיבוץ, והשני ממושב. שנינו יודעים ששניכם ערים ומודעים – – –

היו"ר ע' עלי:

מהמושב עפולה.

יעקב שמאי (הליכוד):

מושב עפולה הוא היום מקום מושבך, אבל להורריך יש משק חקלאי במושב אליפלט.

היו"ר ע' עלי:

אמת, ואני גא בזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

הרי שניכם חקלאים. ואני שואל את שניכם, באמת ממשלת ישראל והכנסת התייחסו לשני טיפוסים החקלאים במידה שווה? לא. אני לא יודע למה, אני לא יודע מדוע. אני לא מבין. הרי זה מייצר דבר אחר – זה מגדל מלפפונים בצבע אדום, וזה מגדל מלפפונים בצבע ירוק? זה מגדל חלב שחור וזה מגדל חלב לבן? מדוע כאשר שתי קבוצות חקלאים מסתבכות יש לקבוצה של התנועה הקיבוצית העדפה כמעט בלתי נסבלת, חבר הכנסת חגי מירום? וכמו שהיום מצאת לנכון להיות שותף, חבר הכנסת חגי מירום, בהצעת חוק שבאה לשמור על קניינו של החקלאי, על כספו, על ערכו, במשותף עם מושבניק או מושבניק לשעבר או בן לבעל נחלה במושב – אני רוצה לומר לך, אני לא מאמין שאתה מעוניין שתיווצר שנה בקבוצת החקלאים של מדינת ישראל. אתה לא מעוניין שתיווצר שנה של מושבניקים כלפי קיבוצניקים. אני בטוח שאתה לא רוצה בכך.

לדעתי, חבר הכנסת מירום, גם אם נעשתה טעות, נעשתה שגיאה בוטה, בוטה מאוד, שהעדיפו את קבוצת הקיבוצים ופגעו במושבים, אפשר להתגבר על הבעיה הזאת בכנסת.

אנחנו נמצאים עכשיו חודשיים לפני האישור הסופי של התקציב. אני יודע שתאמר לי, בצדק, שיש חוק-גל, שהסדר הקיבוצים מצא פתרון. מה זה פתרון? פתרון דה-לוקס לבעייתם של 125,000 תושבים בקיבוצים. אבל 250,000 תושבים יש במושבים. בוא נמצא גם להם את הפתרון הנאות. הרי לא יעלה על הדעת – לדעתי, לא שלך – הרי ממך לא ייקחו את הנחלה, ממך לא ייקחו את התעשייה, ממך לא ייקחו את כל הנושאים העסקיים האחרים שהקיבוץ בנה, ולעומת זאת אתה כבר לא חייב.

דרך אגב, אני מניח שגם אצלכם התעוררה השאלה אם בכלל יישארו קיבוצים. אני לא מאמין שבעוד עשר שנים יישאר קיבוץ אחד במתכונת הקיימת. הרי כולכם תהפכו למושבי עובדים או ליישובים קהילתיים, וכך תהפכו להיות המולטי-מיליונרים של המדינה, ואז באמת ישנאו אתכם, ובצדק. ואז יהיה אפשר לנהל מערכת הסתה נוראית נגדכם – למה קבוצת אוכלוסייה קטנה נהנית וקבוצת אוכלוסייה אחרת, שייצרה אותו דבר, עסקה באותם נושאים, פעלה באותה דרך, ותמיד המושבניק עבד קשה יותר.

אני תומך בהצעת חוק כזו, שבאה להגן על החקלאי ולהכביד על הגנב, אבל נוסף על כך נשאלת השאלה, האם הקונה של הבקר לא צריך להיענש יותר, אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי? אנחנו יודעים שצריך גם להסדיר את העניין של קונה הבקר הגנוב, ומי יודע אם הבקר הגנוב נשחט במשחטות מסודרות, גם מבחינה דתית וגם מבחינה סניטרית.

היו"ר ע' עלי:

היום בחוק העונשין מוטלים קנסות. הקנס יכול להגיע ל-36,000 שקלים, עד פי-ארבעה מערך הגנבה, וזה באמת בא למנוע את מה שאתה אומר, להרתיע את הרוכשים ולא רק את הגונבים.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני שמח לשמוע זאת ממך, אדוני היושב-ראש, וזה חשוב מאוד.

אבל אני רוצה לחזור להצעה המשותפת שמונחת לפנינו, שבאה לפתור את הבעיה של כלל החקלאים במקרה זה. חבר הכנסת מירום, אני זורק לך אתגר. האם אתה מעוניין שיבואו לרושש את הנחלות של המושבניקים החקלאים? אני בטוח שלא. אבל אתה יודע שהיום 6,000 נמצאים במצוקה בגלל חוק-גל. גדליה גל, שרצה לעזור ולסייע, גוזל מהם בעצם את אדמותיהם.

בוא אני ואתה, אתה הקיבוצניק ואני המושבניק, נציע הצעת חוק משותפת ונשב שבת אחים גם יחד של חקלאים. אנחנו נציע הצעת חוק שתשווה את ההסדרים בין חוק-גל והקיבוצים, שלא יהיה חקלאי אחד מופלה לטובה וחקלאי אחד מופלה לרעה. אנחנו נציע הצעת חוק משותפת. ואם לקראת התקציב הזה תסכימו, הקיבוצניקים ואנשי מפלגת העבודה, להעביר הצעת חוק כזאת, תיזכרו לטובה; ואם לא, תיזכרו כתנועה קיבוצית, יחד עם מפלגת העבודה, לדיראון עולם. ואז לא תוכלו לומר: משמיצים אותנו, תרמנו. מה תרמתם שלקחתם, וכל מה שהאחרים עשו, כל עמלם ילך לאיבוד? קיבלתם את ההסדר.

חבר הכנסת חגי מירום, לא שמעתי ממך אם אתה מרים את הכפפה, אם אתה נענה להצעה. הייתי שמח לשמוע כעת.

חגי מירום (העבודה):

אני עומד להשיב.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מאמין שאפשר למנוע את ההסתה והשנאה בין שני פלגים, ואני חושב שלא יכול להיות שתהיה קבוצה אחת מועדפת, סוג א', והשנייה סוג ב', בסכנה. מאחר שאני תומך בהצעת החוק שלך ושל חבר הכנסת עובדיה עלי ומאמין שהיא משרתת את המטרה הזאת, אני מקווה שגם כאשר תשיב תצטרף להצעה ולאתגר שזרקתי לך, נפתור באמת את הבעיה ונאמר שכל החקלאים שווים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת שמאי. חבר הכנסת אברהם הירשזון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דן תיכון, ויסכם חבר הכנסת חגי מירום. לאחר מכן – הצבעה.

חברי הכנסת שמאי ומירום, לי יש הצעת חוק בעניין תיקון חוק-גל. אשמח אם תצטרפו אלי.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת שמאי, אני מבקש לברך אותך על הדברים החמים, אבל אני באמת חושב שהצעת החוק הזאת של חבר הכנסת חגי מירום ושליך, אדוני היושב-ראש, היא הצעת חוק יוצאת מהכלל. אני רק תמה, לא חשבתי שעד היום אין הצעת חוק כזאת. חבר הכנסת מיכאל איתן אומר שהוא לא רוצה להיות מתאבד פוליטי בתקופת הפריימריס, ולכן ברור שהוא יחתום. אני מודיע לך, שאני מתמודד באזור בת-ים-חולון, ובאזור הזה לא חולבים פרות, כך שזה לא שייך. חולבים דברים אחרים, פרות לא.

אני מדבר על כך משום שאני הייתי בילדותי חקלאי.

היו"ר ע' עלי:

כן, איפה?

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני יליד תל-מונד. את מיטב שנותי ביליתי שם, ואני יודע מה הוא בקר, מה היא חקלאות, מה הם עדרים וכו' וכו'. לכן אני חושב שהצעת החוק הזאת במקומה. אני רק לא מקבל פה כמה דברים. אני חושב, שאתם עושים זאת קל מדי כשאתם כותבים פה: וגורם לחקלאי חסרון כיס חמור. זה הרבה יותר מאשר חסרון כיס חמור, כי מה הוא בקר? זה לא שאתה קונה היום דבר ומוכר אותו מחר בחנות. אתה צריך לראות את הלידה של הבקר, אתה צריך לגדל אותו, לטפח אותו. אתה חי אתו כברת דרך וחיים מסוימים. לכן זה הרבה יותר מאשר חסרון כיס.

הייתי מציע, כאשר תעברו באמת את ההצעה לקריאה שנייה ושלישית, שתתקנו את הסעיף הזה, כי זה לא חסרון כיס, זה הרבה יותר מזה. זו תקופת חיים. וכשאתה יום אחד בא ואתה לא מוצא בבוקר, ברפת או בדיר, את מה שגידלת, זה כמו נעיצת סכין בלב, וזה הרבה יותר מאשר נעיצת סכין בכיס. אני אומר את הדברים האלה משום שאני הייתי מחכה לראות, שבעקבות הצעת החוק הזאת תפחת הגנבה של הבקר, שהיא מכת מדינה. אגב, אני חושב שבכלל חלק מהמכות הוא גנבה של ציוד חקלאי, של פירות וכו'. אדם עובד תקופת חיים, ופתאום הוא בא ולא מוצא דבר, ואז מקורותיו נסתתמו, אין לו מקור חיים.

עם זאת הייתי מציע, שבהצעת החוק הזאת, בנושא של מאסר ארבע שנים – ואני בהחלט בעד זה – תהיה עבודת שירות ברפת ובדיר, כדי שאותו אדם יחוש גם מה הוא עשה לאותו חקלאי כאשר הוא גנב ממנו את הבקר. זאת אומרת, יש פה גם אקט חינוכי. אני חושב שאפשר לעשות זאת במסגרת הקריאה השנייה והשלישית, ואני אשמח אם תעשו זאת.

אחרי דברי חבר הכנסת שמאי אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מירום: אם הייתי צריך להחליט בין טובת המדינה לבין טובת המפלגה שלי, הייתי אומר – אל תקבל את דעתו, אל תקבל את הצעתו, משום שנושא הקיבוצים יכול בהחלט לגרום למפלגת העבודה נזק גדול בבחירות הבאות. אבל מאחר שאני מעמיד את הנושא הלאומי הרבה מעל הנושא המפלגתי, אני קורא לך לקבל את הצעתו של חבר הכנסת שמאי. חשוב מאוד שגם המושבים, שהיום באמת קורסים תחת נטל התשלומים האלה, יחששו שגם חברי הכנסת מהקיבוצים חשוב להם העניין הזה והם מתייצבים בחזית אחת יחד אתם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה, חבר הכנסת הירשזון. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה, ואחריו – חבר הכנסת חגי מירום, אחרון. נא לצלצל.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש כאן עוד מושבניק לשעבר, סגן מזכיר הכנסת דוד לב, מכפר-ויתקין, וגם הוא מתמצא בענייני חקלאות. מנו את כל החקלאים כאן במליאה.

אני רוצה לדבר על עבירות רכוש. משטרת ישראל מפרסמת פעם בשנה דוח שנתי על הפעילויות שבהן היא עוסקת, ומדי שנה בשנה באה המשטרה אל הכנסת ואומרת: עבירות הרכוש התרבו, מספרן הולך וגדל, מספרן רב, ובעצם כמעט אי-אפשר לעשות דבר. כשזה קורה במכוניות, מה עושות חברות הביטוח? דבר פשוט: מעלות את הפרמיה. וככל שגונבים יותר, אנחנו יודעים שהפרמיה תלך ותגדל, תלך ותגדל. כשאנחנו מגיעים לעבירות רכוש בחקלאות, כמעט שאי-אפשר לבטח. מה תבטח? תבטח פרה? כמה תיקח דמי ביטוח, חצי פרה? אז לא תהיה פרה בכלל. מי יגדל בקר? ומתעוררת כאן שאלה.

והבעיה תלך ותחמיר, רבותי, תלך ותחמיר עם כניסת הסכם אוסלו ב' לשלב הסופי, ואין גבולות, ויש שתי רמות חיים, זו בצד זו, זו לצד זו. למשל, בשכונה שלי, ברמות, במרחק של 100 מטר ממנה תהיה האוטונומיה – אולי מדינה, אולי לא מדינה, לא זה הנושא – ואנשים יחצו את 100 המטרים, יפרצו אל תוך הבתים, יחצרו אל מה שנקרא בית-איכסא, ולך תרדוף אחריהם, לך תעשה משהו. ואיפה המשטרה? ואיפה הגנבים? ואיפה הנפגעים?

אני מניח שהחוק הזה עובר, וטוב שהוא עובר, ותודה לשני המציעים, חבר הכנסת עובדיה עלי וחבר הכנסת חגי מירום. אבל אני מציע שתרחיבו את היריעה בעת הדיון, תדונו בכל עבירות הרכוש, כי

נדמה לי שיש המון מה לעשות בעניין הזה, ונדמה לי שמעט מאוד נעשה בתחום הזה. מכל מקום, בהצלחה. תודה רבה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון. חבר הכנסת חגי מירום יסכם את הדיון; בבקשה. כאמור, מייד בתום הדברים נצביע.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, ראשית, אני רוצה להביע תודה בשם חבר הכנסת עובדיה עלי ובשמי על התמיכה כמעט מקיר לקיר בהצעת החוק הזאת ועל ההבנה שמדובר בהצעת חוק חשובה מאוד לחקלאים, חשובה מאוד למגדלי הבקר, חשובה מאוד למיגור מכת גנבות הבקר.

אני חייב כמה תשובות קצרות מאוד לחברי כאן, ואתחיל אולי מן ההערות הפוליטיות הבלתי-סימפתיות שהעירו פה כלפי הקיבוצים. אני אומר לך פה, חבר הכנסת שמאי, וחשוב שגם אתה תדע וגם ידע חבר הכנסת הירשזון: מדינת ישראל אוהבת את הקיבוצים. אל תטעו בה, היא אוהבת את המפעל ההתיישבותי הזה, היא אוהבת את אנשי הקיבוצים, היא אוהבת את ההווה הקיבוצית, היא מתגאה בה, זו יצירה ישראלית מקורית שאין סיבה שבעולם להתבייש בה או להחביא אותה לעת בחירות, וגם לא נחביא אותה. מדינת ישראל אוהבת את המושבים. הם יצירה ישראלית מקורית טיפוסית, הם חלק מההווה הישראלית, הם חלק מתפיסת ההתיישבות ופריסת ההתיישבות בכל הארץ, תפיסת הגבולות, ובעניין הזה קיבוצים ומושבים הם סקטור אחד. אל תנסו ליצור קרע או שסע או לסכסך בין אוכלוסייה זו לבין אוכלוסייה זו.

יעקב שמאי (הליכוד):

on וחלילה.

חגי מירום (העבודה):

אנחנו רואים עצמנו מייצגים של אותו ציבור שהלך לשבת בפריפריה, שלקח על עצמו את משימות הביטחון, שעמס על עצמו את החקלאות הישראלית ויצר יצירה חברתית מיוחדת. היא צריכה להשתנות, חבר הכנסת שמאי. אתה יודע שהיא צריכה להשתנות, וגם אני יודע שהיא צריכה להשתנות, והיא תשתנה.

יעקב שמאי (הליכוד):

תנאי המחיה שווים?

חגי מירום (העבודה):

חכה, חכה בסבלנות. אני לא צעקתי לך.

היא צריכה להשתנות, והיא תשתנה בקצב שלה. על-פי תפיסת עולמה, זו חברה וולונטרית. ולידה צמחו, עלו ופרחו ערי הפיתוח והפכו להיות חלק ממנה. וביחד, ערי הפיתוח והקיבוצים והמושבים מהווים היום את לוז שדרתה של הפריפריה במדינת ישראל, ואין סיבה שבעולם לתקוע טריז או לסכסך בין אוכלוסייה זו לבין אוכלוסייה זו.

אני רוצה להגיד כאן, חבר הכנסת שמאי: היה פה חוק-גל בזמנו, הוא נדון כאן בטרם הגיע הסדר הקיבוצים בחפץ לב וברצון טוב, כדי לעצור, קודם כול, את המעקלים בפתח ביתם של חברי המושבים.

יעקב שמאי (הליכוד):

נכון, נכון.

חגי מירום (העבודה):

תמכנו בחוק-גל, אלא שחוק-גל היווה ומהווה חרב פיפיות. הקטע הראשון של עצירת החוב היה נכון, אבל הקטע השני של מימוש בתענכים, בחבל לכיש, בנגב ובמקומות אחרים, שממילא החקלאות מתקשה בהם בהעדר מדיניות סובסידיה וכן הלאה, החלק השני בא היום וכאילו קם להרוג את החקלאים עצמם. אין לי כל ספק – אני אומר זאת כאן – שנצטרך למצוא פתרון ולמצוא דרך לשנות את ההוראות הנוראיות של חוק-גל, בעיקר באשר לחלקי התיישבות פריפריאליים שבהם אין ערך לקרקע, או אין ערך נדל"ני לקרקע כמו שיש לה במרכז הארץ, בגבעת-עדה, למשל, או במקומות אחרים, ושם נצטרך לתת עזרה. נצטרך לנסח את החוק הזה כך שהוא לא ייטול מחברי המושבים את מקור לחמם.

הייתי לא מזמן בחוץ. היתה הפגנת חברי המושבים מן הנגב, יצאתי לקראתם, שוחחתי אתם ואמרתי להם: זהו הרגע להתייצב, ואנחנו נתייצב, ולא משיקולי פריימריס נתייצב אלא משיקולים של הציונות, הציונות המגשימה, הציונות ההתיישבותית.

ואני אומר כאן: היה גם חוק הגליל, אותו חוק שנותן מענק לאלה שיש להם מכסות לול. מה, עשינו חשבון של הקיבוצים? הם לא נהנים מהחוק הזה.

יעקב שמאי (הליכוד):

כן, כן.

חגי מירום (העבודה):

לא. זה חוק ש-90% מנהניו הם חברי המושבים בגליל. יבורכו חברי המושבים בגליל, ואינני מצטער לרגע על כך שהם זוכים לסובסידיה הזאת, כי אני רוצה אותם יציבים, חזקים כלכלית וגאים ביכולתם לחיות בגליל הבעייתי הזה, שעדיין לא הגענו בו לשלום.

אני רוצה לדבר עכשיו לגופה של הצעת החוק, ובזאת לסכם. אני חושב שהצעת החוק הזו היא ברכה לחקלאים. אני חושב שהצעת חוק כזו היא ברכה נורמטיבית לספר החוקים. אני חושב שהצעת החוק הזו מיטיבה עם החקלאים כולם: חברי מושבים, חברי קיבוצים, חברי מושבות ואנשים שהקימו פרויקטים חקלאיים של גידול בקר. זה חשוב, זה טוב. משום כך הגשנו את הצעת החוק, כי חשבנו שמוכרחים לאושש את הסקטור הזה בדרך של החמרת ענישה. זו היתה מטרת הצעת החוק.

אני מודה לחברים פה בכנסת שמוכנים לעשות מעשה ולתמוך בכך. אני מציע שלא לכוון את העניין הקיבוצי, את העניין המושבי, את העניין ההתיישבותי עם הסיפור הזה. אנחנו מתגאים בהיותנו חברי הסקטור החקלאי, אני מתגאה בהיותי חבר קיבוץ, ואני מתגאה בכך שחבר הכנסת עובדיה עלי, שהיום הוא איש עפולה, בא, וביחד הגשנו הצעת חוק שתכליתה לטפל בקטע מסוים. אשר לגנבות אחרות, לשחיטת מכוניות וגנבתן וכן הלאה – צודק חבר הכנסת דן תיכון, נצטרך לטפל גם בעניין הזה. כל דבר בשעתו. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת חגי מירום.

יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת מירום, יש להגיש הצעת חוק משותפת כדי לפתור את הבעיה.

חגי מירום (העבודה):

כן, יש.

יעקב שמאי (הליכוד):

תגיד כן ותשתתף.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת חגי מירום, חבר הכנסת שמאי, ברשותכם, עד שהחברים ישבו במקומותיהם ונוכל להצביע, גם אני מבקש להודות לכל ידידי חברי הכנסת על התמיכה ועל דברי הברכה שהשמיעו כאן לחגי מירום ולי.

כפי שנאמר כאן בתחילת הדיון, בשלב זה נסתפק בהצעה שמונחת כאן ונעקוב אחר החוק הזה, אחר יישומו, אחר האכיפה. אם הדברים לא יתבצעו הלכה למעשה, נצטרך להכביד את הענישה.

אני מקווה, שהצעת החוק שלנו תביא לביעור הנגע – אני לא בטוח שהיא תביא לביעור הנגע, אבל היא ודאי תצמצם את התופעה האיומה הזאת של גנבת בקר ומקנה.

מכל מקום, לקראת הקריאה השנייה והשלישית בוועדת החוקה, חוק ומשפט, אם הנושא יאושר, נעשה מאמץ להרחיב את העניין הזה גם לגנבות חקלאיות נוספות. אם הדברים יהיו תקינים מבחינה חוקית, אני חושב שהרחבת החוק והחלתו גם על גנבות חקלאיות אחרות חשובות ויכולות לסייע בידי החקלאים במדינת ישראל להתמודד עם הבעיה הקשה הזאת של גנבות חקלאיות, גנבות של ציוד, מקנה ובקר. תודה רבה לכם.

אנחנו עוברים כעת להצבעה. מי בעד הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גנבת בקר ומקנה), התשנ"ו-1995, הצעת חוק של חברי הכנסת חגי מירום ושלי, בקריאה ראשונה, והעברתה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית?

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 52) (גנבת בקר ומקנה),

התשנ"ו-1995, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

ובכן, שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הוחלט לאשר את הצעת החוק ולהעבירה לוועדת החוקה, חוק ומשפט להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

חילופי גברי בוועדות הכנסת

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אני מבקש, אם אפשר, להודיע הודעות למליאה לפני שסוגרים.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה. עד שחבר הכנסת חגי מירום יעלה ויודיע את ההודעות, אני מבקש לומר לחבר הכנסת יעקב שמאי ולחבר הכנסת חגי מירום ואחרים, שיש הצעת חוק שלי לתיקון חוק-גל, שבאה לתת תשובה לאותם 6,000 בעלי משפחות – לבטל את האפשרות של הלאמת הנחלות שלהם. אני אשמח את תשלבו ותשתתפו בשמכם בהצעת החוק הזאת.

יעקב שמאי (הליכוד):

אנחנו נצטרף אליה.

היו"ר ע' עלי:

תצטרפו, אני אשמח. בחפץ לב אני מוכן שתצטרפו להצעת החוק.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

דן תיכון (הליכוד):

תחתים כמה שיותר חברי כנסת.

היו"ר ע' עלי:

אני בהחלט אשמח על הצטרפות של כל חבר כנסת לעניין הזה, ויחד נוכל להוביל את הצעת החוק ולפתור את הבעיה במקום שאפשר להוביל, מפני שיש כאן התנגשות עם חוק-יסוד: חופש העיסוק, ונצטרך להתמודד עם זה בצורה מסודרת. גם לעניין זה יש פתרון, ואם נוכל לטפל בכך ביחד אני חושב שנוכל להועיל לחקלאים במדינת ישראל. אני מזמין את כולם להצטרף לכך.

חבר הכנסת חגי מירום, יושב-ראש ועדת הכנסת, בבקשה.

חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, בסופו של יום אני מתכבד להודיע בזאת על חילופי גברי בוועדות הבאות: בוועדה המשותפת כנסת-כספים לתקציב הכנסת, במקום חבר הכנסת גונן שגב שהתמנה לשר יכהן חבר הכנסת פני בדש. מטעם סיעת הליכוד בוועדת הכספים – במקום חבר הכנסת חיים קופמן, זיכרוננו לברכה, יכהן חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ייבדל לחיים ארוכים. בהצלחה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. ישיבת הכנסת הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום שני, י"ג בחשוון התשנ"ו, 6 בנובמבר 1995, ב-16:00. ישיבה זו נעולה. תודה רבה לכולם, רבותי.

הישיבה ננעלה בשעה 16:45.